

Glasiło Mestne občine Ljubljana, letnik XXIII, številka 9, november 2018, ISSN 1318-797X

Ljubljana

4-6

Cukrarna –
tovarna kulture

7-11

Ljubljana –
mesto galerij

12-15

Mestni
gozd

32

Pogovor
z dr. Urošem Ahčanom

V Ljubljani se dogaja!

dr. Uroš Grilc, foto: Nik Rovan

Vrtec Vodmat je zasijal v prenovljeni podobi. Dela so obsegala prenovo ovojja stavbe, izolacijo podstrešja ter zamenjavo strešnih oken, luči in sistema požarne zaščite.

OŠ Franca Rozmana Staneta je dobila novo jedilnico in kuhinjo, na mestu stare telovadnice je zrasla nova, sodobna. Ob tem smo tudi statično in energetske prenovili stavbo ter obnovili električno in vodovodno napeljavo. Nove so tudi učilnice za učence 1. triletja, učilnice za predmetni pouk, posebej opremljeni učilnici za računalništvo in gospodinjstvo, kabineti za učitelje, zbornica ter garderobe za učence.

OŠ Milana Šuštaršiča se ponaša z novim, sodobnim prizidkom, v katerem so prostori za prvošolce. Prizidek je z obeh strani obdan z atrijema, ki skupaj obsegata 120 m², nad avlo pa je zelena streha, ki bo učence in učitelje vsak dan spominjala na odnos do okolja.

Prenova OŠ Jožeta Moškriča je prinesla energetske in statične obnove stavbe, zamenjavo elektroinstalacij in obnovo talnih površin, učenci se bodo razveselili nove jedilnice, razdelilne kuhinje in knjižnice.

Pod Fabianijevim mostom je zrasel skejt park, ki je še kamenček več v mozaiku razvoja urbanih športov v mestu, pa tudi nov prostor druženja mladih.

Foto: arhiv VDC Tončke Hočevar

Varstveno-delovni center Tončke Hočevar je praznoval častitljivih 50 let.

Županovi dnevi odprtih vrat

Župan Zoran Jankovič ima **vsak prvi torek v mesecu dan odprtih vrat**, ko je v pritličju Mestne hiše, Mestni trg 1, **med 14. in 20. uro** osebno na voljo za pogovor z meščankami in meščani. Za pogovor se lahko prijavite po telefonu na Odsek za pobude meščanov, na telefonskih številkah **01/306 12 82** ali **01/306 10 65**.

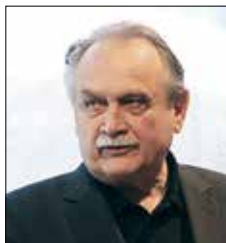
OBIŠČITE NAS TUDI NA

[www.facebook.com/
GlasiloLjubljana](https://www.facebook.com/GlasiloLjubljana)

Ljubljana

Ljubljanske zgodbe

Galerije

Cukrarna - tovarna kulture	4
Majhno mesto, veliko galerij	7
Ko je drugič udaril v vrata, sem čez luknjo prelepila plakat	10
Praznujmo skupaj!	10
Milton Glaser: Plakati	11

Mestni gozdovi

Mestna pljuča, športni poligon, prostor navdiha in kulture	12
Evropski projekt URBforDAN	13
Čebelja pot kot primer dobre prakse	14
Ob Savi do Črnuč	14
Biseri savskih prodov	15

Kultura

Ljubljancanke	16
120 let največjega slovenskega regionalnega arhiva	17
V Piranski zaliv po Mladinsko	18
Stolpna ura na ljubljanskem Rotovžu	19

Mesto literature

Gremo v knjižnico	20
Naj ne zmanjka sape za knjige	22

Otroci v mestu

Knjige so darila človeku	23
Ljubljanske glavce	23

Mladi na sceni

Mestni študenti	25
V Ljubljani mladi lahko pridejo na nov način do nepridobitnega stanovanja	26

Šport

Razgibajmo Ljubljano	28
V Mostecu spet daleč skačejo	30

Zdravje

Ideja je postala resničnost	32
10. mednarodna konferenca o demenci	33
Kdo so mladi družinski oskrbovalci?	34
Pro bono ambulantna za nezavarovane	34
Zdravstvena oskrba Ljubljancanov	35

Družba

Strah pred neznanim in novim	38
Živahen utrip v podhodu Bežigradske vrata	40
Mestno zrcalo	42
Ljubljanski vestnik	43
Napovednik dogodkov v četrtih skupnostih	43
Nagradni fotonatečaj	46
Meritve okolja	47

Fotografija na naslovnici

Rotovž skriva prav posebni biser: edinstveno stolpno uro, ki letos praznuje 300. obletnico, foto: Miha Fras

Fotografija na strani 3

Matjaž Kmecl, foto: Nik Rovar

Fotografija na zadnji strani

Jesenski sprehod, foto: Dunja Wedam

„Kaj vse je Ljubljana!“

Ljubljana je zeleno mesto; zdaj še posebej čuva svoj mestni gozd; v mestnem vinogradu so pridelali prvo mestno vino, menda izvrstno; ker se je nekaj meščanov že pred stoletji pregrešilo nad knjigami, prvimi v slovenščini, in jih skurilo, se vsako leto današnji Ljubljančani zberejo pred Magistratom in dogodek obžalujejo; knjiga se jim zdi skoraj sveta – o tem ni treba zgubljeni besed. Mesto je prestolnica kulture, ena prvih na celini. In svobode, z nekaj deset kilometri »poti spominov in tovarištva« – imenovane tudi »zeleni prstan«; ob njej namreč meščani vztrajno sadijo drevesa in se sprehajajo po njej, včasih tudi tečejo – v spomin; pred tridesetimi stoletji je namreč na istem mestu stala bodeča ograja, ki naj bi branila meščane pred svobodomiselnimi skušnjavami, širno okolico pa, da se ne bi okužila z njimi. – In tako naprej – v zelo dolgem nizu. Kaj vse je Ljubljana!

Vsem tem mi je ljuba. Najrajši pa jo imam, ker ponuja toliko različnih zgodb, stoletnih in včerajšnjih, torej je »fabulozna« tudi v prvotnem pomenu. Vsak vogal, vsaka hiša jih ponuja: nasproti Magistrata, kar pred županovim oknom čez cesto, se je rodila Primicova Julija; nedaleč, v Kapiteljskih ulicah, ki jih takih že zdavnaj ni več, je umrl Levstik, še pred njim je nekaj let v isti sobi živel Prešeren, ki je še prej bival tudi v Rožni ulici na drugem koncu starega mesta – zraven vojaškega zabavišča, ene od nekdanjih ljubljanskih »hudičevih hiš«; tam je na podstrešju slikal Matevž Langus Primicovo Julijo, pesnik jo je hodil skrivaj občudovat, zraven pa na slikarjevo jezo dvoril njegovi ženi; prav blizu je nekaj stoletij prej zidal svoj dom Primož Trubar, že zdavnaj je podrt; samo nekaj korakov v stran stoji »Molčečnikova« hiša, iz katere je svetovljanska, svojeglava, izvirna in nadarjena poetesa Lili Novy razvažala mleko, da se je preživela. In če grem v drugo smer, na znameniti trg: tu me zmeraj dohiti misel na nekdanjo hišo učenosti, licej, v katerem se je šolala množica slovenskih klasikov, (vsaj) Čop in Levstik pa sta v njem bibliotekarila – zdaj spominja nanj bolj ali manj samo še Vodnikov spomenik, ki so ga postavili predenj kot prvega narodno afirmativnega v mestu; potem ko so zanj mukoma zbrali denar in – lastno soglasje; zgradba se je podrla (začela podirati) ob potresu 1895, samo Vodnik je obstal. – In tako naprej; brez konca in kraja.

Letos je stoletnica Cankarjeve smrti; Ljubljana je bila njegovo mesto; rojen je bil na Vrhnji Ljubljani, Vrhniki (Oberlaibach), umiral na Rožniku, umrl mukoma sredi mesta, še prej pa je Ljubljani prispeval dobršno mero neuklonljivega ponosa, kakršen je nujen za mesto, ki hoče biti središčno in glavno. Pol življenja je obžaloval zgodovinsko izkrvavelost svojega naroda, drugo polovico pa prepričeval vse okrog sebe, da smo Slovenci najbolj optimističen narod na svetu; da smo na najboljši poti v »zlati vek«. Prav je, da se kar največkrat sklicujemo nanj; bil je neverjetno nadarjen mož silovitih prepričanj in daljnih pogledov!

Najbrž župan s svojimi sodelavci ni izrecno niti pomislil na to (ali pač?), da je z obnavljanjem Cukrarne v tem letu začel postavljati spomenik tudi Cankarju. Ve se, da sta v tej mogočni stavbi, po videzu mučno dolgočasni in skoraj preteči, končala svoji revni življenji dva Cankarjeva najljubša mladostna tovariša – plahi in vaze zaprti Murn ter prešerni, veseli Kette, ta skoraj samomorilno in kot protest proti nasilju. Mestni možje so mogočno podrtijo, polno žalostnih zgodb, sklenili ponovno priklicati v življenje in jo polepšano zaupati kulturi. S tem pa bi postala kar najodličnejši spomenik tistemu novodobnemu vzponu slovenske umetnosti, ustvarjalnosti in samozaupanja iz začetka 20. stoletja, ki mu je po svoje poveljeval Cankar.

Matjaž Kmecl, častni meščan Ljubljane

Izdajatelj: Mestni svet
Mestne občine Ljubljana,
Mestni trg 1. Zanj: župan
Zoran Jankovič. Uredniški
odbor: Marjan Sedmak
(predsednik), Aleš
Kardelj, Simona Pirnat
Skeledžija, Denis Strikovič,
Lada Zei. Odgovorni
urednik: dr. Uroš Grilc,
kontakt: 051/398 843,
glasilo.ljubljana@ljubljana.si.
Lektorica: Živa Čebulj,
Korektorica: Renata
Vrčkovnik, Avtorica
logotipa: Petra Černe
Oven, Studio ID,
Oblikovalska zasnova:
Miljenko Licul. Naslov
uredništva: Glasilo
Ljubljana, Mestni trg 1,
Ljubljana. Tisk: Salomon
d. o. o., Grafična priprava:
Lupa design. Naklada:
121.800 izvodov.
Natisnjeno na okolju
prijaznem papirju. Glasilo
brezplačno prejme vsako
gospodinjstvo v Mestni
občini Ljubljana.

Cukrarna – tovarna kulture

Jerneja Batič, Oddelek za kulturo, in Blaž Peršin, Muzej in galerije mesta Ljubljane

Foto: Dunja Wedam

Propadajoča Cukrarna z začetkom obnove stopa na pot največjega razstavnega prostora za sodobno umetnost v regiji, širše območje Cukrarne pa bo zadihalo v novi arhitekturni in urbanistični podobi.

Morda ste med tistimi, ki so opazili, da je v Cukrarni ob Roški cesti spet začelo po malem vršati, brenčati, vrveti. Stara tovarna, ki se je kot oluščen duh sklanjala nad Ljubljano, je začela rasti v največji razstavni prostor v regiji, ki bo sprejemal vrhunce sodobne umetnosti. Rokave smo za pripravo dokumentacije zavihali že pred časom, zdaj pa so se začela še fizična dela za ureditev Cukrarne.

Cukrarna je bila izgrajena leta 1828 in je 40 let delovala kot rafinerija sladkorja. V klasicističnem duhu zasnovano poslopje je močno izstopalo iz takratnega ljubljanskega povprečja, saj je s štirimi nadstropji in veličastno dolžino (devetdeset metrov) veljalo za največjo stavbo v Ljubljani. Avgusta 1858 je bil v tovarni požar in s tem je zamrla tudi proizvodnja sladkorja. Kasneje je bila

stavba namenjena vojaškim rekrutom, ki so odhajali v Mehiko, nato je prostore zasedla tobačna tovarna. Po požaru leta 1872 so jo namenili za vojašnico. Od konca 19. stoletja je stavba vse do izpraznitve v 90-ih letih 20. stoletja nudila dom in zatočišče številnim družinam in posameznikom. Prav to je pomembno zaznamovalo tudi slovensko literarno zgodovino, saj so se ob koncu 19. stoletja

tu zbirali in živeli predstavniki slovenske moderne Dragotin Kette, Josip Murn Aleksandrov, Ivan Cankar in Oton Župančič.

Predružačenje pogleda

Mestna občina Ljubljana je oktobra začela izvajati dela za ureditev Galerije Cukrarna. S projektom želimo izboljšati urbano okolje in oživiti širše mestno

Risba: Henrik Costa (ok. l. 1870)

Leta 1873 je bilo poslopje namenjeno kasarni, kar je Cukrarna ostala do padca avstro-ogrske monarhije.

razstavišče, ki bo omogočilo predstavitev umetnostnih razstav in projektov sodobnih likovnih smeri oziroma specifičnih pomembnih avtorjev. Zelo pomembna je tudi sama lokacija Galerije Cukrarna: ob nabrežju

“ Središče mesta se bo z ureditvijo razstavišča velikih razsežnosti Galerije Cukrarna razširilo proti vzhodu.

Ljubljance na robu mestnega središča. To pomeni razvoj za širšo urbano povezavo obrobja mesta z njegovim vzhodnim delom, ki do zdaj ni bil deležen kakovostne kulturne ponudbe. S tem se širi tudi samo mestno središče.

Tovarna sodobne umetnosti

Vsebina novih programov v Galeriji Cukrarna se bo osredotočala na vsa področja sodobne umetnosti in prirejanja večjih likovnih razstav z mednarodnim in domačim programom. Glavna značilnost programskih izhodišč bodo torej razstave, ki jih zaradi obsega, kompleksnosti in zahtevnosti do sedaj ni bilo mogoče izvesti v drugih ljubljanskih razstaviščih. Prostori bodo nudili razstavne standarde, ki bodo omogočali pridobitev razstavnih projektov, ki jih druge institucije v Ljubljani ne uspejo gostiti. Glavni poudarki programa bodo ob domači publiki nagovarjali tudi obiskovalce, ki bodo v Ljubljano prihajali prav zaradi razstav, ki jih bo mogoče videti v novi Galeriji Cukrarna. Ob Mednarodnem grafičnem bienalu, ki je moral do zdaj gostovati na različnih lokacijah po mestu, bodo glavno gonilo večji razstavniki projekti, ki bodo obravnavali velika imena domačega in mednarodnega likovnega prostora, s tematskimi in preglednimi projekti.

središče ter sanirati degradirano območje Cukrarne. Projekt je edinstvena priložnost za predrugačenje pogleda na del mesta, ki je zaradi neustrezne uporabe nekdanjih industrijskih objektov postal degradiran. S sodobnim galerijskim prostorom bomo omogočili razpoznavnost umetniškega potenciala mesta tudi v mednarodnem prostoru.

Ljubljana kot pomemben center za vizualno umetnost še nima ustreznega razstavišča, primerljivega z drugimi umetniškimi centri v Evropi. Prav potreba po večjih razstavnih projektih, ki jih Ljubljana ne nudi v zadostni meri, je ena izmed glavnih prioritet razvoja kulture v Ljubljani. Mesto bo pridobilo

Foto: Edi Šelhaus, hrani MNZS

Po drugi svetovni vojni je Cukrarna sprejemala socialno ogrožene ljudi in postala prehodni dom za delavce gradbenih podjetij.

Foto: Dunja Wedam

Obnova stavbe in vzpostavitev Galerije Cukrarna bosta trajali tri leta.

Ob dveh večjih razstavnih prostorih v prvem in drugem nadstropju se bodo v pritličnem razstavnem prostoru izmenjavali manjši razstavni projekti, ki bodo predstavljali aktualne in zanimive domače in tuje likovne produkcije in bodo z novimi kuratorskimi pristopi poskrbeli za umeščanje domače likovne produkcije v mednarodni kontekst na podlagi povezav s tujimi razstavnimi prostori in izmenjavami.

Posebna pozornost bo namenjena tudi performativni umetnosti, saj bodo tehnične zmogljivosti kletnih prostorov omogočale izvedbo zahtevnejših projektov s tega področja. S tem se bodo postavili novi temelji za razvoj performativnih umetnosti, ki do zdaj niso imele ustrezne lokacije in pogojev za prezentacijo. Performativna umetnost kot posebna zvrst sodobnih umetniških praks je v zadnjem obdobju doživela poseben preporod tako doma kot v mednarodnem prostoru.

Prostor za razmišljanje in druženje

Prostor v kleti bo namenjen tudi razvejeni ponudbi predavanj in okroglih miz z različnih področij. Tako bo v ljubljanski kulturni prostor vnesel priložnost za razmislek o aktualnih umetnostnih vprašanjih in z njimi povezanimi razvojnimi družbenimi vprašanji.

V delu Galerije Cukrarna bo svoj prostor dobil tudi jazz klub za izvajanje manjših koncertov klubske narave, ki jih v Ljubljani primanjkuje, čeprav obstaja veliko število kakovostnih

posameznikov in skupin, ki izvajajo tovrstno glasbo. Galerija Cukrarna bo z veliko vhodno avlo delovala tudi kot mogočen prireditveni prostor, namenjen za protokolarne, prireditvene in kulturne vsebine. Namen celotne stavbe je, da deluje kot tovarna novih kulturnih vsebin, kar ji omogoča tudi njena bogata zgodovina od industrijskih začetkov do predstavnikov slovenske moderne. Zasnovan bo tudi sodoben, prilagodljiv galerijski prostor za likovne in druge

vizualne umetnosti. Urejeni bodo tudi vsi spremljajoči prostori, potrebni za delovanje tovrstne ustanove, kot so knjigarna, kavarna in prostor za otroške programe.

Obnova stavbe in vzpostavitev Galerije Cukrarna bosta trajali tri leta. Zato je ena izmed želja, da bi ob 150-letnici rojstva arhitekta Jožeta Plečnika v letu 2022 pripravili veliko pregledno razstavo o njegovem delu prav v novih prostorih Galerije Cukrarna.

Vir: Scapelab, d. o. o.

Galerija Cukrarna bo predstavljala novo razvojno identiteto mesta in razprla možnosti za ustvarjanje novih modelov delovanja tako na področju umetnosti, kulture, turizma in gospodarstva kot tudi urbanega razvoja.

Majhno mesto, veliko galerij

Jelka Šutej Adamič

Razstavnih prostorov v naši prestolnici ne manjka – razstav je veliko, le obiskovalcev manjka. Otvoritve so običajno dobro obiskane, vendar pridejo večinoma tisti, ki se radi družijo in popijejo čašo ali dve rujnega. Največ galerij je v domeni javnih institucij, nekaj pa je tudi zasebnih in tistih v lasti ali upravljanju društev in podjetij.

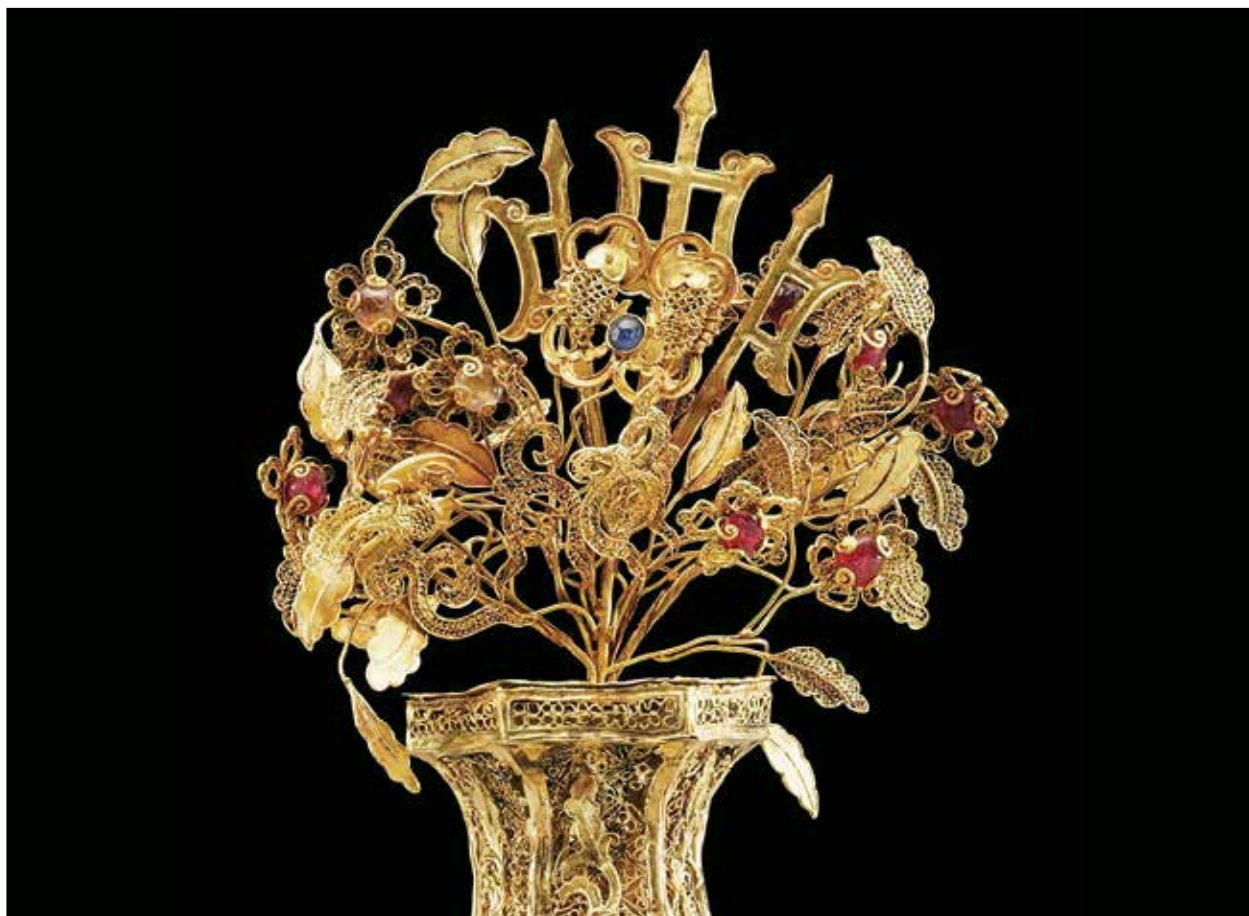

Foto: arhiv NMS

Razstava Zlato kitajskih cesarjev. Zlati predmeti iz obdobja Wanli dinastije Ming bo v Narodnem muzeju Slovenije na ogled do sredine februarja.

Od Bežigrada, mimo Šiške do centra

Še preden pridemo v center, sta za Bežigradom dve simpatici majhni galeriji, ki ju že dolgo vrsto let vodi Igor Bašin (Muzej in galerije mesta Ljubljane) – Bežigrajska galerija 1 in 2. V prvi vsako jesen pripravijo tradicionalno razstavo *Od skice do lutke*, od 5. decembra do 4. januarja pa bo na ogled razstava *Studia Signum: Vizualna poezija in fotografije* (iz obdobja od 1970 do 2016). V Bežigrajski galeriji 2 (Vodovodna 3) bo do 21. novembra odprta zanimiva razstava Bogdana Borčiča *Od školjke do pike*, spominska razstava risb, slik, grafik in objektov enega osrednjih slovenskih slikarjev in grafikov, med katerimi bo nekaj del prvič na ogled. Zanimivost razstave je, da spoznamo Borčiča, kako je umetniško zapuščal priljubljeni motiv školjk in pristal na pikah. Bežigrajska galerija 2 leto zaključuje s slikarsko razstavo Otona Glihe. Na Dunajski sta še dve razstavišči – galerija Krka in As galerija.

V Šiški je za vse ljubitelje sodobne umetnosti obvezen obisk galerije P74 in galerije Photon. Prva novembra ponuja prostor krajinam in zemljevidom mladega Voranca Kumra, v decembru pa napovedujejo jubilejno peto edicijo

konvencije Blind Date. V bližnji galeriji Photon lahko uživamo v izjemnih fotografskih delih domačih in tujih avtorjev. Galeriji domujeta v nekdanji občinski stavbi ob Kinu Šiška, kjer je vedno pestro dogajanje, v lokalu pred njim pa živahno druženje. Pa tudi v prvem nadstropju Kina Šiška je majhno razstavišče: 20. novembra se bo tam predstavil umetnik JAŠA (Mrevlje-Pollak, 1978), ki sodi med najplodnejše in najvplivnejše sodobne slovenske vizualne umetnike.

V srcu Ljubljane je seveda največja ponudba vizualnih poslastic za vse generacije obiskovalcev in za najrazličnejše okuse. V središču parka Tivoli je ugledni Mednarodni grafični

in likovni center, kjer pripravljajo številne razstave, predvsem grafičnih umetnikov. Le nekaj korakov stran stoji obnovljena Švicarija, kjer se vrstijo zanimive manjše razstave posameznih umetnikov ali skupin. Še skok do bližnjega Muzeja novejših zgodovine, do Cekinovega gradu ob Hali Tivoli, kjer bo do 6. januarja odprta občasna razstava *(R)evolucija muzeja 1948–2018. Sedemdeset let Muzeja novejših zgodovine Slovenije*, do 28. novembra pa v njihovih prostorih gostuje razstava *Gasilske veselice skozi fotografski objektiv*. Od 3. decembra do sredine januarja bo na ogled fotografska razstava *Zimske radosti*, slikovna pripoved o vseh

Miklavž Komelj, pesnik, umetnostni zgodovinar

Načeloma spremljam razstave v ljubljanskih galerijah, se mi pa večkrat zgodi, da kakšne, ki me posebno zanimajo, zamudim ... Z dvema galerijama čutim posebno povezanost. Prva je Moderna galerija, s katero sem precej sodeloval, tudi pri postavitvi stalne zbirke. Druga je Galerija Eurna – izredno lepi spomini me vežejo nanjo zlasti iz prejšnjih dveh desetletij, ko sem vanjo zahajal skoraj vsak dan; danes je ta galerija v primerjavi z obdobjem svojega razcveta nekoliko pozabljena in morda v obdobju krize, a sem prepričan, da se bo obdržala in da bo profilirala svojo podobo tudi v današnjem času.

Foto: Stojan Kerbler, Sam

Retrospektivna razstava dela Stojana Kerblerja bo na ogled v Moderni galeriji vse do sredine januarja.

vrstah radosti, ki jih v zimskem času s seboj prinese sneg. Le želimo si lahko, da bo tudi snežilo ...

Iz parka do »uglednih muzejskih dam«

Če Tivoli zapuščamo po Jakopičevem sprehajališču, vidimo z desne in leve panoje z velikimi fotografijami narave, urbanih prostorov ali portretov. Nadaljujemo skozi železniški podhod – mimogrede, tam nas (morda) nagovorijo grafiti! – in že nas na desni čaka Moderna galerija, kjer bo do konca januarja na ogled retrospektiva fotografij Stojana Kerblerja, ene od osrednjih osebnosti v polju fotografije na Slovenskem v zadnjih petdesetih letih.

Čez cesto domuje ugledna stara dama – Narodna galerija, ki tokrat ponuja na ogled dela priljubljene slovenske slikarke Ivane Kobilca.

Osrednja muzejska ustanova, le nekaj korakov stran od Narodne galerije, je Narodni muzej Slovenije (NMS), kjer izpostavljajo razstavo *Zlato kitajskih cesarjev. Zlati predmeti iz obdobja Wanli dinastije Ming – zbirka Dong Bo Zhai*. Prestižna razstava originalnih umetelno izdelanih unikatnih umetnin bo na ogled do 15. februarja. Konec oktobra so v muzejskih prostorih na Metelkovi odprli razstavo *100 let od ustanovitve Države Slovencev, Hrvatov in Srbov. 1918–2018*, ki bo na ogled do aprila, decembra pa načrtujejo odprtje nove stalne razstave *Izbrane dragocenosti iz numizmatičnih zbirk NMS*.

Metelkova

Skočili smo na Metelkovo, kjer je (še vedno prebujajoča se) muzejska četrt, v kateri ob omenjenem Narodnem muzeju Slovenije sobivata še Muzej

sodobne umetnosti Metelkova (MSUM) in Slovenski etnografski muzej (SEM).

Mesta trajnosti. Paviljoni, manifesti in kripe se imenuje razstava, ki jo bodo v Muzeju sodobne umetnosti Metelkova odprli 15. novembra. V Slovenskem etnografskem muzeju vse do junija prihodnje leto gostijo čebele na razstavi *Kjer so čebele doma*. Razstava podaja pogled na avtohtono kranjsko čebelo, panje, poslikane panjske končnice in čebelnjake ... Do januarja 2019 bo na ogled razstava *Morje – naše življenje*, odstrti spomini s podstrešja nabrežinske ribiške družine. Soseda tem trem muzejem je Metelkova mesto. Tam domuje galerija Alcatraz, sicer pa je avtonomna cona sama po sebi galerija *in situ* z vsemi kiparskimi in risarskimi posegi na fasadah.

Zveza društev likovnih umetnikov v Ljubljani vodi galerijo na Komenskega 7, kjer na svojem dvorišču ponujajo razstave. Razstava *Mladi avtorji devetih regionalnih društev* je odprta do 30. novembra. Ljubljanska sekcija ZDSLU v svoji galeriji na Bregu 22 v novembru in decembru najavlja razstave Janeza Kardelja in Braneta Širce, Ančke Gošnik Godec in Marlenke Stupica, med 17. in 19. decembrom pa bo dražba sodobne slovenske umetnosti. V bližnjem NUK-u bo do 26. januarja 2019 na ogled razstava Cankarjeve korespondence, s katero želijo pokazati bolj človeško plat literata.

Okoli Tromostovja

V stari Ljubljani je vredno obiskati Galerijo Škuc, ki ponuja produkcijo mlajših, pogosto zelo sodobnih likovnih umetnikov, blizu nje pa je zdaj našla novo domovanje tudi Galerija Contra (prvi bo v novi galeriji razstavljal Marcel Hüppauff). Na tej poti naletite na precej razstavnih prostorov v Mestni hiši in Kresiji. V Zgodovinskem atriju Mestne hiše bo do 29. novembra na ogled *Slovenci, začenjajo se novi časi ... (1918–1920)*

Barbara Borčić, umetnostna zgodovinarica in programska svetovalka Zavoda za sodobno umetnost SCCA-Ljubljana

Razstave obiskujem precej redno, tudi otvoritve, saj so priložnost za srečanja in pogovore. Izpostavljam Galerijo Škuc, Mestno galerijo in Galerijo P74. V Galeriji Škuc sem začela svojo strokovno pot. Verjetno je edina galerija v Sloveniji, ki umetniške vodje menja po dogovorjenih petih letih, s čimer njen program ostaja bolj odprt in fleksibilen. Mestna galerija se danes uspešno upira zahtevi po hiperprodukciji in vzpostavlja zgledne produkcijske pogoje za sodelujoče umetnice in umetnike. V programu kombinirajo tematske (mednarodne) razstave s predstavitvami opusov posamičnih umetnikov, ki jih spremljajo pregledni katalogi. Vodijo tudi rezidenčni program z galerijo Kulturni center Tobačna 001, ki k nam pripelje zanimive mednarodne umetnice in umetnike, hkrati pa omogoča gostovanja naših umetnic v sorodnih rezidencah po svetu. Center in Galerija P74 je prvi in verjetno edini prostor, ki se je pri nas deklariral kot artists' space, ki ga vodi umetnik. Uspešno se povezuje s sorodnimi organizacijami in je mednarodno prodoren center. Razvijajo in podpirajo zvrst knjige umetnika in projekte na področju eksperimentalne glasbe ter imajo tudi založniški program. Center je pomemben poligon za mlade umetnike, ki vodi tudi nagrado skupine OHO.

Miran Mohar, umetnik in predavatelj na Akademiji A.V.A.

Obiskujem razstave ljubljanskih razstavišč. Največ razstav si ogledam v Moderni galeriji/MSUM, Galeriji Škuc ter v Mestni galeriji. Najbližji mi je program prvih dveh, čeprav tudi nekaj drugih galerij pripravlja dober program. Velik manko pa je odsotnost kvalitetnih mednarodno delujočih zasebnih galerij tako v Ljubljani kot tudi Sloveniji.

in projekt *38. ex tempore / Podoba Ljubljane 2018*. V Steklenem atriju je na ogled instalacija *Interference* Jurija Dobrile in Vita Rozmana (do konca novembra), zadnje se bodo letos tam predstavile Martina Obid Mlakar, Nataša Grandovec in Tanja Simonič Korošak.

Zanimive razstave ponuja Kresija, kjer so pravkar odprli razstavo Društva arhitektov Ljubljane *Vizije so!*, s katero problematizirajo vprašanja državotvorne arhitekture v Ljubljani. Še skok do Galerije Fotografija (Levstikov trg 17), specializirane za fotografijo, kjer bo še v novembru na ogled razstava Igorja Andjelića, v začetku decembra bodo odprli razstavo sarajevskega umetnika Almina Zrna. Na Komenskega ulici na vogalu z Resljevo cesto najdete galerijo Aksioma s prav posebnim programom sodobnih vizualnih trendov. Do 30. novembra bo na ogled razstava Vida Merlaka, decembra pa bo svoje delo predstavila že uveljavljena umetnica Sana Jahić.

Muzej in galerije mesta

Ljubljane z več prizorišči

Mestna galerija Ljubljana v starem delu mesta je reprezentančni prostor MGML, kjer pretežno razstavljajo uveljavljeni sodobni umetniki, pogosto pa pripravijo tudi tematske razstave več avtorjev po izboru kustosa. V drugi polovici novembra odpirajo retrospektivno razstavo ene največjih kiparskih avtoritet v našem likovnem prostoru – Draga Tršarja (do 15. januarja). V prostorni Jakopičevi galeriji bodo 4. decembra odprli fotografsko razstavo *Na moje oči: zgodbe Iraka*, ki razkriva Irak iz drugačne perspektive, skozi objektiv mlajše generacije lokalnih fotografov. V simpatični Galeriji Vžigalica, pred vrati Mestnega muzeja Ljubljana, bo novembra in decembra na ogled razstava *Zemljostik* bio umetnice Saše Spačal, ki se ukvarja pretežno s povezavo ljudi z naravo, tudi s pomočjo sodobne tehnologije. V Mestnem muzeju Ljubljana

Foto: Blaž Zupancič

Na jubilejno Cankarjevo leto nas opozarjata še dve razstavi: ena v Mestnem muzeju Ljubljana in druga v Cankarjevem domu.

ponujajo še umetnostnozgodovinsko razstavo kiparke in slikarke Elze Kastl Obereigner (1884–1973), ki predstavlja doslej spregledano in pozabljeno kiparko (do 10. marca 2019). Še do aprila pa bo odprta tudi razstava, posvečena letošnji 100. obletnici Cankarjeve smrti.

Proti parlamentu

Čez dvorišče parlamenta je visoka stolpnica TR3, kjer v pritlični avli prirejajo pogosto ekskluzivne razstave. Tako bodo 19. novembra odprli razstavo del Adriana Pacija, ki bo na ogled do 15. februarja.

V sosednjem Cankarjevem domu bo v Galeriji CD še do 28. februarja na ogled razstava *Ivan Cankar in Evropa*. Razstava, posvečena pisateljevemu literarnemu delu, ni le spoštljivo spominska, ampak pomeni predvsem pogled na njegov opus z evropskim ozadjem. V Mali galeriji bo

do 18. novembra razstavljal uveljavljeni fotograf Srdjan Živulović, nato pa arhitekt/fotograf Brane Žalar.

Še skok na obrobje ...

Renesančni grad Fužine se nahaja na očarljivi in mirni lokaciji ob Ljubljanici na obrobju mesta, kjer v lepem okolju tega gradu biva Muzej oblikovanja in arhitekture. V muzeju ponujajo veliko razstav: *Knjižni ščitni ovitki iz zbirke MAO*, *Živeti z vodo – Južni rob Ljubljane*, *Vodni detektiv* v okviru razstave *Živeti z vodo* in razstavo *Pečeno pohištvo*. Slednja je zelo aktualna, saj prikazuje alternativni pristop do plastičnih odpadkov, kjer so ti priložnost za eksperiment, raziskovanje in surovina za nove uporabne in celo zaželenne izdelke. Oblikovalki Nina Mršnik in Nuša Jelenec s pomočjo velikanskega pekača plastiko stopita, preoblikujeta in znova sestavita v pohištvo.

Hana Ostan Ožbolt, kustosinja

Aktualne razstave redno obiskujem v več ljubljanskih galerijah, vendar bi kot svoje najljubše izpostavila Galerijo Škuc, Muzej sodobne umetnosti na Metelkovi in Moderno galerijo. Prvi dve s predstavljanjem sočasne umetnosti zastavljata vprašanja o tem, kaj pomeni biti oz. živeti v sodobnosti, ter skozi dialog slovenskih in tujih umetnikov domačo produkcijo postavljata v širši kontekst. V Moderni galeriji pa so me v zadnjih letih navdušile predvsem retrospektivne razstave pomembnejših slovenskih umetnikov preteklega stoletja. Program vseh treh institucij je raznolik in odlično zastavljen, zato mu je smiselno slediti skozi vse leto. Obiskovalcem, ki jim sodobna umetnost morda ni najbližje, pa bi priporočila obisk kakšnega od javnih vodstev ali obrazstavnih dogodkov, ki jih sploh v MG+MSUM neprestano organizirajo.

Jela Krečič, komentatorka na Delu

Sama spremljam predvsem sodobno umetnost in ljubljanska galerijska ponudba je izjemno bogata. S tem merim predvsem na njeno raznolikost in na njeno vpetost v aktualno umetniško dogajanje po svetu. Moderna galerija in Muzej sodobne umetnosti Metelkova sledi slovenskim modernistom in sodobnim umetnikom in umetnicam, na inovativne načine predstavlja Arteast 2000 +, obenem pa s svojo povezavo z močnimi evropskimi muzeji, združenimi v Internacionali, prinaša tudi refleksijo lastne muzejske dejavnosti. Mestna galerija uspešno odpira različne perspektive na vrhunsko domačo produkcijo in na mednarodno sceno. Nepogrešljive so tudi manjše nevladne organizacije, ki s svojimi galerijskimi programi dajejo Ljubljani kozmopolitski značaj; na primer Projektni zavod Aksioma z novomedijsko umetnostjo, Galerija Kapelica z eksperimentalno usmeritvijo. Podobno si Ljubljano težko predstavljamo brez Galerije P74, Galerije Škuc in novejšje GalerijeGallery.

Ko je drugič udaril v vrata, sem čez luknjo prelepila plakat.

Galerija Kresija, 22. november 2018 – 7. januar 2019

Božidar Zrinski, Mednarodni grafični likovni center, in
Špela Veselič, Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja

Od 22. novembra 2018 do 7. januarja 2019 bo v ljubljanski Galeriji Kresija na Stritarjevi 6 na ogled razstava z naslovom »Ko je drugič udaril v vrata, sem čez luknjo prelepila plakat«. Projekt Društva SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja, s katerim bodo letos obeležili dneve akcij proti nasilju nad ženskami, je nastal v sodelovanju s kustosom razstave Božidarjem Zrinskim iz Mednarodnega grafičnega likovnega centra. Častni pokrovitelj razstave je župan Mestne občine Ljubljana Zoran Janković.

Nasilje nad ženskami je ena od najbolj razširjenih in skritih oblik kršitev človekovih pravic. Temelji na neenakovrednih družbenih odnosih med spoloma, izvira iz neenakomerne porazdelitve zasebne in družbene moči med spoloma, iz kulturnega okolja in sistema vzgoje. Nasilno vedenje je največkrat naučeno in se prenaša iz generacije v generacijo. Ženske v

pripovedi žensk, ki so se zaradi doživljanja nasilja umaknile v varno hišo Društva SOS telefon. Skozi procesualno delo in sodelovanje med umetnicami, umetniki ter ženskami z izkušnjo nasilja so nastale umetniške stvaritve z dodano pripovedno vrednostjo v najrazličnejših oblikah – od fotografij in slik do filmov ter oblikovalskih in uporabnih izdelkov.

“ 10 žalostnih zgodb. 10 pogumnih posameznic. 10 umetniških pripovedi. 10 opozoril, da se lahko zgodi tudi tebi. 10 spodbud, da so srečni konci vedno možni.

različnih obdobjih svojega življenja pogosto doživljajo različne vrste nasilja: nasilje v družini oziroma intimnopartnerskih odnosih, spolno izkoriščanje in drugo kršenje spolnih in reproduktivnih pravic, trgovino z ženskami in deklicami, nasilje v obliki različnih tradicionalnih in kulturnih praks ipd. Po raziskavah je vsaka druga ženska vsaj enkrat v svojem življenju žrtev psihičnega, vsaka četrta ženska pa fizičnega nasilja.

Umetnice in umetniki Boris Beja, Mina Fina, Jaka Babnik, Valerie Wolf Gang, Hana Karim, Nina Koželj, Tadej Vaukman in Tanja Radež so ustvarili 10 umetniških

Predvsem pa so umetniške stvaritve postale predmet spoznavanja življenjskih usod posameznic, ki so bile dovolj pogumne, da so o njih spregovorile in jih zapisale. Tako so posredovale svojo izkušnjo mnogim, ki jim do novega začetka manjka spodbude in zagotovila, da obstajajo organizacije, ki jim lahko pomagajo, in ljudje, ki jih pri njihovi odločitvi podpirajo.

Letos bo poleg osrednjega dogodka Društvo za nenasilno komunikacijo dneve akcij proti nasilju nad ženskami obeležilo s posvetom o skrbi za otroke in stiki z njimi po končanju odnosa, v katerem je prisotno nasilje.

Praznujmo Veličastnih 100 let

Živa Rogelj, Narodna galerija

Foto: arhiv Narodne galerije

V Narodni galeriji je vsak dan pestro, a je obenem tudi oaza miru.

»Polepšali ste mi dan. Prekrasna hiša umetnosti. Kot da bi se mi odprl nov svet.«

To je le nekaj kratkih zapisov v knjigi vtisov, kamor obiskovalci zapisujejo svoje občutke po ogledu Narodne galerije. Izjemen odziv obiskovalcev vseh starosti, domačih in tujih, beležijo že od odprtja prenovljene Narodne galerije v januarju 2016. Letos, ko praznujemo sto let delovanja, pa je Narodna galerija še bolj zasijala – tudi z zlatim redom za zasluge, ki ji ga je za izjemen prispevek k oblikovanju slovenske kulturne identitete izročil predsednik Borut Pahor.

Osrednji dogodek stoletnice je razstava o življenju in delu Ivane Kobilca. Na prvi pregledni razstavi Kobilčinega opusa v zadnjih štirih desetletjih je na ogled okoli 140 del. Ob priljubljenih slikah, kot sta Poletje in Kofetarica, so na ogled tudi umetnine, ki so skoraj neznane širši javnosti, vse skupaj pa odsevajo Kobilčino ustvarjalno moč in raznolike vplive evropskih umetnostnih središč – Dunaja, Münchna, Pariza, Sarajeva in Berlina.

V jesensko-zimskem obdobju razkrivamo tudi skrivnosti dolgega življenja umetnin. Nova

skupaj!

Narodne galerije

15. november ob 18.00

Predavanje:
Ivana Kobilca v Sarajevu

30. november ob 19.30

Polona Vetrih: Ivana.
Podobe iz življenja slikarke
Ivane Kobilca, monolog

2. december od

10.00 do 18.00

Španski dan v Narodni
galeriji, vstop prost

8. december ob 19.30

Jubilejni koncert ob
25-letnici ustanovitve
Komornega godalnega
orkestra Slovenske
filharmonije – v okviru
abonmaja Sozvočje svetov

13. december ob 18.00

Lepotni ideali skozi čas.
Predavajo prof. dr. Zvezdan
Pirtošek, dr. Igor Višnjari in
doc. dr. Katja Mahnič.

Vodeni ogledi po razstavi Ivana Kobilca

Javna vodstva

- ob četrtnih ob 17.00
- ob nedeljah ob 11.00

Podarite vodstvo

Posebna ponudba za dve osebi
– ogled razstave pod vodstvom
kustosa in s pogostitvijo v
galerijski kavarni Zvezda

razstava predstavlja poklic in izzive konservatorjev-restavratorjev, ki skrbijo za ohranjanje in razstavljanje dragocenih eksponatov. Bogato slikovno gradivo, nastalo kot del dokumentacije konservatorsko-restavratorskih posegov na umetninah, razkriva posamezne tehnike ohranjanja različnih materialov. Ob razstavi je izšla tudi zloženska, namenjena vsem, ki bi radi dobro poskrbeli za svoje umetnine in dragocenosti doma. Konservatorsko-restavratorsko obarvan bo tudi Ta veseli dan kulture, ki ga praznujemo 3. decembra. Takrat bo vstop v Narodno galerijo brezplačen, poudarek pa bo na ohranjanju kulturne dediščine. Ob prikazih različnih restavratorskih postopkov si bo mogoče brezplačno ogledati tudi umetnine v stalni zbirki, stalno

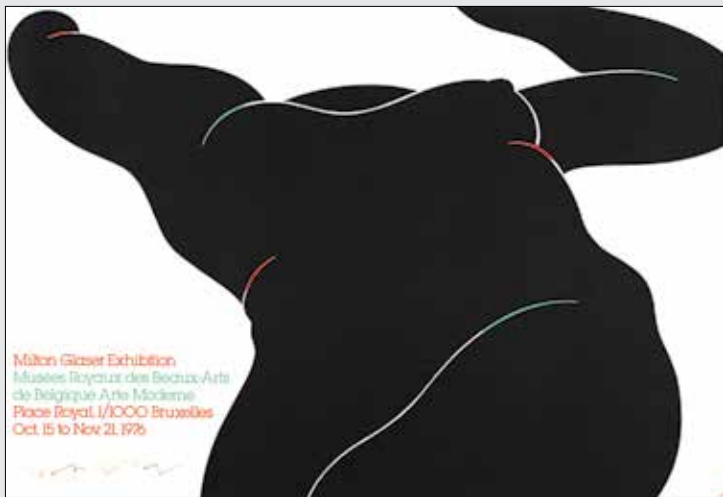
razstavo Zoran Mušič, spoznali pa boste lahko tudi vse druge dejavnosti, ki se odvijajo v čudovitih prostorih Narodne galerije. Vsi jesenski termini za tečaje akvarela, risanja za začetnike, kiparjenja in grafičnih tehnik so sicer že zapolnjeni, a v januarju se bo začel nov semester in takrat bodo ponovno potekali vpisi.

V Narodni galeriji je vsak dan pestro, a je obenem tudi oaza miru, kjer vsakdo lahko sliši svoje misli in najde nekaj lepega. Obisk lahko zaključite tudi z dobro kavo in sladico v galerijski kavarni s pogledom na Robbov vodnjak ali pa s spominkom iz galerijske trgovine, ki je lahko krasno darilo za vas ali najbližje. In mogoče boste tudi vi v knjigo vtisov zapisali: »Polepšali ste mi dan.«

Milton Glaser:

Plakati

Miha Colner, Mednarodni grafični likovni center

Plakat za razstavo Milтона Glaserja, 1976

V zgodovini grafičnega oblikovanja, ki se je odvila predvsem v 20. stoletju, je bilo ustvarjenih nekaj ikoničnih podob in simbolov. Eden takšnih je vsekakor promocijski slogan »I love NY« (1977), ki je danes ena najbolj prodajanih in razširjenih oblikovalskih rešitev – najdemo jo na broškah, skodelicah, pepelnikih in dežnikih v vseh trgovinah s spominki v New Yorku. Ta logotip je, bojda v naglici, ustvaril Milton Glaser (1929–), ki je v povojnem obdobju postal eden najbolj vplivnih grafičnih oblikovalcev. Njegove rešitve pa niso bile vselej tako hitre in lahkotne. Njegovi najboljši izdelki so pogosto na prvi pogled tudi najmanj popularni. Ustvaril je številne oblikovalske rešitve, od reklam do naslovnih glasbenih plošč, vendar se je v zgodovino zapisal predvsem kot mojster plakata, ki ga je ustvarjal za gledališke predstave, likovne razstave ali glasbene koncerte. Njegov prepoznaven slog temelji predvsem na risbi in ilustraciji, kar daje njegovim delom na prvi pogled nekoliko arhaičen, a kljub temu skrajno sodoben čar. Leta 1966 je izdelal enega prvih plakatov za izdajo največjih hitov Boba Dylana, ki se ponaša s psihedeličnimi potezami in vplivi, segajoč od secesijske dekorativne umetnosti do zgodovinskih avantgard. Ta kot tudi številni drugi plakati so postali ikone svojega časa.

Milton Glaser se je odločil, da mestu Ljubljana donira serijo avtorskih plakatov (nastalih med letoma 1966 in 2016), ki bodo po razstavi obogatili zbirko Mednarodnega grafičnega likovnega centra. Izbor za razstavo je pripravil Mirko Ilič, priznani oblikovalec, ki živi in deluje v New Yorku.

23. 11. 2018–3. 3. 2019

MGLC – Mednarodni grafični likovni center, Grad Tivoli

Odprtje razstave bo v petek, 23. novembra, Enkrat opoldne, ob 12. uri. Na razstavi bo več kot 30 plakatov Milтона Glaserja, ki je posebej za pričujočo razstavo oblikoval še en plakat. Razstava bo v pritličju MGLC na ogled brezplačno vse do 3. marca 2019.

Mestna pljuča, športni poligon, prostor navdiha in kulture

mag. Mateja Nose Marolt, Snaga, d. o. o., Služba Krajinskega parka Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib

Foto: Branko Čeak

Mestni park Tivoli in gozdovi Rožnika, Šišenskega hriba tja do Koseškega bajerja, travniki ob Glinščici in Poti spominov in tovarištva ponujajo marsikaj.

Z vsemi temi imeni lahko opišemo območje Krajinskega parka Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib. Krajinski park se razprostira na severozahodnem delu Ljubljane. Obsega mestni park Tivoli ter gozdni prostor Rožnika, Šišenskega hriba in Koseškega boršta s skupno površino 459 ha.

Območje je bilo prvič zavarovano leta 1984, ko so ga tedanje ljubljanske občine zavarovale z namenom ohranjanja naravne dediščine in krajinske identitete sredi mestnega okolja. Leta 2015 je Mestna občina Ljubljana pripravila nov odlok, ki je določil tudi upravljavca območja.

Park Tivoli

Na vzhodnem delu je osrednji mestni park – park Tivoli. Predstavlja prehodno območje med ravninskim urbanim delom mesta in gričevnatim gozdnim prostorom. Začetki urejanja tega območja segajo v čase Ilirskih provinc, ko so bili po načrtih francoskega arhitekta Blancharda zasnovani prvi trije drevoredi. Za njim je območje urejal avstrijski guverner Latterman, ki je dal zasaditi drevored med današnjim gradom Tivoli in Cankarjevo cesto. Park so v 30. letih

20. stoletja preuredili po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika, ki si je med gradom Tivoli in Cankarjevo cesto zamislil Jakopičevo sprehajališče, ki ga poznamo tudi kot Plečnikovo promenado. Danes ima park številne sprehajalne poti, fontane, cvetlične ureditve in kipe, med katerimi je najbolj znan Kalinov pastirček s piščaljo, simbol Radiotelevizije Slovenije. V severnem delu parka so danes številni športni objekti, od letnega kopališča Ilirija, Hale Tivoli in pokritega kopališča vse do igrišč za tenis, mini golf, kotalkališča in otroškega igrišča.

Mestni griči in doline

Osrednji in največji del Krajinskega parka obsega gričevnati gozdni prostor z vrhovi Rožnika (393 m), Šišenskega hriba (430 m), Debelega hriba (372 m), Velikega Rakovnika (358 m), Drenikovega vrha

(386 m) in Tivolskega vrha (387 m). Med vsemi je najbolj znan Rožnik, imenovan tudi Cankarjev vrh, saj je tu med letoma 1910 in 1917 bival pisatelj Ivan Cankar. V gostilni na Rožniku ima še danes spominsko sobo, na dvorišču pa tudi spomenik, postavljen ob 30. obletnici pisateljeve smrti. Nad gostilno stoji cerkev Marijinega obiskanja, na travniku pod njo pa vsako leto prižgejo prvomajski kres.

Med vrhovi se razprostirata dolini Mostec in Rakovnik ter številne grape. Prav v teh nekoliko odmaknjenih delih najdemo naravovarstveno najbolj vredni območji Naravni rezervat Mali Rožnik in Naravni rezervat Mostec. Tu še najdemo barjanske in močvirne rastline, jelševja, vodne površine, porasle s šašjem, šotišča, v spodnjem delu Malega Rožnika pa tudi šotno barje. Na zahodni strani Krajinskega parka gričevje prehaja v

domače igrišče,

uravnan nižinski svet Koseškega boršta, kjer se nižinski gozd prepleta z obdelovalnimi površinami in ekstenzivnimi travniki.

Obiskovalci Krajinskega parka, ki jih je skoraj 2 milijona letno, najbolj cenijo neposredno bližino narave in mesta. Sožitje med mestom in parkovno gozdnimi površinami, kot jih najdemo na tem območju, je v drugih velikih mestih redko. In ker se vedno radi primerjamo z drugimi, je zanimiv tudi podatek, da je newyorški Centralni park velik 341 ha, londonski Hyde park 140 ha, območje Krajinskega parka Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib pa kar 459 ha.

Krajinski park je bil ustanovljen zato, da ohranimo številne naravne vrednote, veliko biotsko raznovrstnost, krajinsko pestrost in naravne procese.

A povezovanje naravne in kulturne dediščine, sobivanje kulturnih, športnih in drugih priložnostnih aktivnosti daje temu območju posebno mesto v zavesti Ljubljančanov in prebivalcev širše okolice ter predstavlja svojevrstno identiteto prestolnice.

Konec leta 2016 je Mestna občina Ljubljana z Odlokom o koncesiji upravljanje Krajinskega parka zaupala podjetju Snaga, d. o. o. Strokovna služba Krajinskega parka ima štiri zaposlene in opravlja varstvene, strokovne, nadzorne in upravljalne naloge.

Več informacij najdete na spletni strani Krajinskega parka: kp-trsh.si, aktualno dogajanje lahko spremljate na Facebooku www.facebook.com/kptrsh ali Instagramu [Krajinskpark_trsh](https://www.instagram.com/krajinskpark_trsh).

Evropski projekt URBforDAN

Prave odločitve za boljše upravljanje z mestnimi gozdovi

Vita Kontić, Mestna občina Ljubljana

Mestno življenje je živahno, njegov utrip je hiter in intenziven, zato nam ob vsakodnevnih obveznostih prija, če se lahko zatečemo v spokojnost gozdov. Kakšno srečo imamo v Ljubljani, da je več kot 40 odstotkov občinske površine prekrite z gozdovi! Prav zato so urbani gozdovi pomemben del mesta, saj obiskovalcem nudijo zavetje, senco, mir, možnost za umik od mestnega vrveža, športno rekreacijo ali preprosto oddih.

V Mestni občini Ljubljana smo oblikovali partnerstvo za trajnostno upravljanje z urbani gozdovi, da bi jih še naprej ustrezno negovali, urejali v sožitju z naravo ter obiskovalcem ponudili vsebine, ob katerih se bodo lahko sprostil, razgibali ali kaj novega naučili. Kakovost življenja bomo vse do 30. novembra 2020 še izboljševali v okviru evropskega projekta URBforDAN – upravljanje in raba urbanih gozdov kot naravne dediščine v podonavskih mestih.

V projektu bomo nadgrajevali dosedanje dosežke in prizadevanja za ohranjanje mestnih »zelenih pljuč« in biotske raznovrstnosti. Ukvarjali se bomo z varstvom naravnih vrednot, trajnostno rabo naravnih virov in razvojem socialnih funkcij urbanih gozdov. Posebno pozornost med urbani

gozdovi v Ljubljani posvečamo Golovcu, ki smo ga izbrali za izvedbo tega pilotnega projekta. Oprijemljivejši rezultati projekta na terenu bodo vidni predvsem v letih 2019 in 2020, ko bomo na območju Golovca uredili pet vstopnih točk za obiskovalce, poti za pešce in kolesarje ter jahalne poti. Namestili bomo urbano opremo, med drugim lesene klopi, mize in koše za odpadke, pa tudi oznake, smerokaze in informativne table z opisom območja kot naravne dediščine, posameznih ureditev in drugih vsebin na lokaciji. Označili bomo učno pot, uredili tematsko otroško igrišče za izobraževanje v naravi, postavili leseno orodje za telesno vadbo in vzpostavili t. i. tiho območje s posebnim prostorom za sproščanje.

Čebelja pot kot primer dobre

Besedilo in foto:
Staša Cafuta Trček

Čebelja pot je prejela evropsko priznanje – nagrado URBACT za dobro prakso. Ljubljana tako v sklopu projekta BeePathNet že prenaša znanja, ki jih je razvila na Čebelji poti, v druga evropska mesta. Konec avgusta je potekal strokovni posvet s praktičnimi primeri, ki je bil namenjen partnerjem v projektu, medijem ter zainteresirani javnosti.

Urbano čebelarjenje je nova razvojna priložnost evropskih mest.

Ob Savi do Črnuč

Rok Kušlan

Sava v zadnjih letih obliva severni rob prestolnice, ki se počasi širi proti njej, kar je za reko prej kot ne pogubno. Številnim nemarnežem, ki jih je v našem največjem mestu seveda ustrezno veliko, se njene obrežne goščave zdijo nadvse prikladne za odlaganje večjih ali manjših odpadkov. Zlasti blizu večjih prometnic so zato njeni bregovi nekoliko degradirani. A okoljska zavest je vendarle vse močnejša in divja odlagališča niso več tako pogosta kot v preteklosti. Ob desnem bregu Save so ribiči uhodili številne steze. Tudi mesto se počasi začenja zavedati njene prisotnosti in jo čedalje bolj zaznava kot območje za sprostitev v naravi: pred leti je na območju Tomačevega uredilo park s sprehajališčem ob reki. Če ob tem uporabimo še nekaj kolovozov, si lahko ob reki privoščimo spodoben pohod.

Opis poti

Z mestnega avtobusa 25 izstopimo na avtobusni postaji Medno, se približno 200 metrov vrnemo nazaj proti Ljubljani in na prvem križišču zavijemo levo proti brvi čez Savo, ki je namenjena obiskovalcem Šmarne gore. Pri brvi je hidrološka postaja Medno z označeno najvišjo izmerjeno gladino Save, ki jo je reka dosegla 1. novembra 1990. Vendar ne gremo čez brv, temveč nadaljujemo naravnost po stezi vzdolž Save. Tik preden prispemo do prvih hiš, se na levo odcepi steza, ki nas odvede v poplavni log. Pripelje nas na breg in nato vzdolž brega skozi plantaze japonskega dresnika. Počasi pridemo do prvih hiš na Brodu in do jezua za hidroelektrarno Tacen. Pod njim so med kajakaši zelo priljubljene tacenske brzice in

tudi umetna kajakaška proga, ki gosti tekme na najvišji ravni. Pri kajakaški progi se za kratek čas vrnemo na cesto, ki ji sledimo do križišča, na katerem zavijemo levo proti Tacenskemu mostu. Tik pred mostom zavijemo desno na ulico Ob Savi in se po njej sprehodimo do avtocestnega mostu. Tu se še kar držimo ceste, ki nadaljuje pod most in za njim zavije desno, mi pa nadaljujemo po kolovozu, ki se odcepi na ovinku in sledi reki. Tukaj se začne odsek, ki je precej degradiran zaradi divjih odlagališč, videza pa ne izboljšuje niti peskokop, do katerega pridemo po nekaj sto metrih. A dlje od mostu je vse manj odpadkov, ki kmalu povsem izginejo. Kolovoz ves čas sledi Savi, vendar nekoliko stran od brega, kamor se sicer cepijo posamezne stezice, ki se izgublajo v goščavi. Kmalu šum napove bližino umetnega praga, ki preči reko in jo umirja. Pod omenjenim pragom se velja počasi približati bregu in poiskati stezo, ki se mestoma izgublja ob njem. Kljub občasnim

motoviljenju skozi goščo se je za silo mogoče premikati ob reki. Čez čas se na nasprotnem bregu Savi povsem približa Rašiški masiv in se postavi na pot Gameljščici, ki na tem mestu prisili Savo, da jo sprejme vase. Obrežje nasproti sotočja je v vročih mesecih zelo priljubljeno med ljubitelji piknikov, od katerih pa žal pogosto odpadajo številne pločevinke. V bližini se nahajata tudi nekdanja legendarna Brunarica ob Savi, pod njo pa nadvse slikovita umetna pregrada, preko katere se razpeni Sava. Od nje že lahko vzremo črnuški most, ki je lahko vmesni cilj tokratnega izleta. Tam prečkamo Savo in po dobrih sto metrih pridemo do postajališča Sava, kjer počakamo na mestni avtobus 6 ali 8. Seveda pa lahko pohod nadaljujemo po novem sprehajališču, ki se začne pred črnuškim mostom in ga podaljšamo vse do Tomačevega. Od Tomačevega nas bo odpeljal mestni avtobus 19. Do Črnuč bomo pohajkovali slabe tri ure, do Tomačevega pa še dobro uro več.

prakse

»Zelo dobro se zavedamo pomembnosti opraševalcev za trajnostno prihodnost mest,« je zbrane pozdravila Maruška Markovčič, vodja omenjenega projekta, in v nadaljevanju podrobneje izpostavila ključne točke v razvoju poti. Leta 2015 je bila v Ljubljani odprta Čebelja pot, ki je zasnovana tako, da obiskovalcem prikaže pomen čebel kot opraševalk za prehransko varnost in ohranjanje biotske raznovrstnosti ter opiše ključen pomen medu v naši vsakodnevni prehrani, razkriva pa tudi več o čebelarstvu in kulturi v mestu in Sloveniji. Dve tretjini celotne površine občine sestavlja podeželje, kjer deluje kar 826 kmetij. Naše mesto se zaveda, kako pomembna je prehranska samozadostnost, in skuša omogočiti kratke in trajnostne dobavne verige. »Z inovativnim pristopom predstavljamo velik turistični potencial, povečujemo prepoznavnost lokalnih ponudnikov in izdelkov na področju čebelarjenja ter vpeljujemo ljubljanski med kot prepoznaven in samostojen proizvod,«

razlaga govnica in poudari, da ne gre samo za pot, temveč za gibanje podobno mislečih, ki z najrazličnejšimi aktivnostmi skrbijo za dobrobit čebel v mestu. Čebele so med drugim pokazatelj kakovostnega okolja, tako da porast razvoja čebelarstva v Ljubljani priča o tem, da mesto dobro skrbi za svoje okolje, zasaja zelene površine z medovitimi rastlinami in dobro skrbi za gozd, ki pokriva kar šestinštirideset odstotkov celotnega območja naše občine.

Evropska mreža čebeljih poti

Preko evropskega projekta v sklopu programa URBACT III se je Ljubljana kot vodilni partner povezala s šestimi evropskimi mesti, da bi prenesla dobro prakso Čebelje poti k njim in vzpostavila mrežo mest, ki razvijajo urbano čebelarstvo. Na srečanju konec avgusta so partnerji v projektu predstavili tradicijo čebelarjenja in sedanje stanje. Predstavniki poljskega mesta Bydgoszcz so nas seznanili, da je bilo v tem mestu do konca

leta 2017 urbano čebelarjenje prepovedano: posamezniki so imeli čebelnjake skrivaj. Zavedajo se pomena čebel, zato so nemudoma pristopili k ljubljanskemu projektu. Italijanski partnerji iz mesta Cesena so predstavili dosedanje aktivnosti mesta, kot so festival medu – promocija izdelkov na osnovi medu, načrtno zasajanje medovitih rastlin. V projektu sodeluje tudi madžarsko glavno mesto Budimpešta, z dvanajstim okrožjem Hegyvidék, v katerem živi približno šestdeset tisoč prebivalcev. Partnerstvo z Ljubljano jim pomeni pozitivno izkušnjo, saj si želijo dialoga in sodelovanja, Čebeljo pot pa želijo povezati s športnimi in kulturnimi institucijami. Predstavniki portugalske občine Amarante in grške občine Nea Propontida so na predstavitvi prikazali bogato tradicijo čebelarjenja, se pa zavedajo, da jim bo s pomočjo inovativnega in sodobnega ljubljanskega modela uspelo nadgraditi pomembno gospodarsko panogo.

Biseri savskih prodov

Besedilo in foto: **Primož Glogovčan**, Društvo za proučevanje in ohranjanje metuljev Slovenije

Če bi vas vprašali, kam bi se v Ljubljani napotili na izlet v naravo, mislim, da bi mnogi sprva pomislili na urejene parke v mestu, kot so Tivoli, Grajski grič ali Botanični vrt. Tisti, ki bi bili že malo bolj zahtevni, kar se tiče želje po pristnem stiku z naravo, bi pomislili na nekatere obrobne dele Ljubljane, kot so Rašica, Ljubljansko barje, Toško čelo in Sv. Katarina ter Golovec. Zagotovo nam te lokacije nudijo doživetje naravnega okolja, saj smo tam odmaknjeni od mestnega vrveža, obdani z gozdom in kmetijsko krajino. Vseeno pa velja omeniti tudi območje vzdolž reke Save od Tacna do Podgrada, ki je večinoma znano le lokalnim prebivalcem. Imenujemo ga tudi »savski prodi pri Ljubljani«, saj ta del prestolnice sestavljajo rečni nanosi proda, na katerih so prisotni predvsem listnati in mešani gozdovi ter manjše površine izjemno pestrih

negojenih travnikov, ki so prava biotska zakladnica tega območja. Travniki na savskih prodih pri Ljubljani imajo suh značaj: humusna plast na površini je tanka in voda skozi nanose proda hitro odteka globlje v podtalnico oz. strugo Save. Prav zato je to pomembno vodovarstveno območje, ki s pitno vodo napaja skoraj tretjino Ljubljane.

Tudi rastlinstvo travnikov je značilno za suho različico z majhno vsebnostjo hranil v tleh: spomladi in zgodaj poleti tu najdemo številne orhideje, med katerimi so najopaznejše navadni kukovičnik, trizoba kukavica in čmrljeliko mačje uho (*Ophrys holosericea*). Med rastlinskimi značilnicami je prisotna tudi turška detelja (*Onobrychis sp.*). Gre za avtohtono rastlino v Sloveniji, ki je bila v preteklosti pogosto zasejana na travnike zaradi izboljšanja njihove krmne vrednosti. Poleg tega je turška detelja pomembna tudi za

metulje. Je namreč hranilna rastlina za gosenice deteljinega modrina (*Polyommatus thersites*), metulja, ki ima svoje centre razširjenosti v Sloveniji predvsem v Halozah in na Krasu, v osrednjem delu države pa živi le na savskih prodih pri Ljubljani. V Društvu za proučevanje in ohranjanje metuljev Slovenije prepoznavamo območje savskih prodov pri Ljubljani s stališča favne metuljev tudi sicer za izredno pestro z več kot 70 vrstami dnevnih metuljev, kar predstavlja skoraj polovico vseh v Sloveniji živečih vrst. Tudi nočnih metuljev je veliko, vendar število teh vrst še intenzivno proučujemo.

Stanje travnikov na savskih prodih pri Ljubljani se v zadnjih desetletjih naglo slabša, predvsem na račun zaraščanja z lesnimi vrstami, pa tudi z invazivnimi tujerodnimi vrstami rastlin, npr. zlato rozgo. Nekateri travniki so poleg tega postali še odlagališča

Deteljin modrin na turški detelji

smeti, odpadnega gradbenega materiala in različnih nasutij, kar pomeni njihovo popolno uničenje. Naravno okolje z mozaikom gozda in suhih travnikov tako naglo spreminja svojo podobo, s tem pa je ogrožen obstoj marsikaterih rastlinskih in živalskih vrst.

Savski prodi pri Ljubljani so pomembno naravno okolje, ki ga je treba ohraniti, saj je velik potencial za prebivalce in obiskovalce glavnega mesta, ki si želijo občudovati naravno okolje z obilico cvetja in metuljev v neposredni bližini mesta.

f www.facebook.com/metulji

Ljubljančanke

Hodim za tabo in gledam te

Jedrt Jež Furlan

Veste, v kateri ulici je Lili Novy pisala pesmi na škarnicljje in kje je živila Ivana Kobilca, ki slikarstva ni smela študirati v Ljubljani? Čisto blizu je spretna mojstrica nekoč popravljala svilene nogavice. Nedaleč stran je živila Minka Skaberne, skrbela je za knjižnico slepih in slabovidnih.

Pionirke, prodorne, praktične in spregledane Ljubljančanke so sedaj bolj vidne.

Pa ne zaradi spomenikov ali ulic, ki bi nosile njihova imena. Barbara Kapelj, arhitektka, gledališka režiserka in scenografka, se je v mnogih projektih že lotevala žensk z različnih področij in perspektiv. Projekt *Hodim za tabo in gledam te*, ki ga je leta 2013 zasnovala z Lejo Jurišič in Tejo Reba, se je sedaj razvil v serijo umetniških vodenj po poteh znanih Ljubljančank.

Foto: Dunja Wedam

»Ljubljančanke«: sprehod po mestu, ki razkrije življenje in usode znanih, manj znanih in čisto običajnih prebivalk glavnega mesta.

Znanstvenica in bolničarke

Dobili smo se v Daktariju, lokalu pri Lutkovnem gledališču, ki je v lasti potomcev Ane Mayer-Kansky, kemičarke, prve doktorice znanosti na slovenski univerzi in ene prvih slovenskih znanstvenic na področju naravoslovja. Z možem sta bila solastnika kemične tovarne v Podgradu pri Ljubljani. Menda obstaja fotografija, kako na pragu današnjega Daktarija prelija kemikalije iz ene epruvete v drugo. Potem smo se podali na pot: prva postaja je bila stavba, ki gleda na tržnico in Študentovsko ulico. »Nekoč je bila tu bolnica, ubožnica, kjer je delalo veliko šolskih sester. Nasproti je tržnica, kjer so Trnovčanke in Krakovčanke zalagale slovenske domove z zelenjavo, ki so jo pridelale na svojih vrtovih,« je naštevata Barbara Kapelj. »Vse te ženske bi si zaslužile obeležje.«

Upornice in kuharice

Ob stolnici je nekoč stal skromen spomenik upornicam, ki je opozarjal na demonstracije žensk leta 1943; njihov prst je bil uperjen proti škofu Rožmanu. Demonstrirale so za internirane može, v odgovor pa so jih polivali z vodo, tudi vrelo.

Kalinšek, avtorica uspešnih in velikokrat ponatisnjenih kuharskih knjig. Izumila je samokuhalnik, nekakšen ekonom lonec. Zavzemala se je, da naj bo pogrinjek na mizi skromen in ne baročno nastlan, da naj bo jed zgovorna in naj ima vsak za mizo 65 cm

“Kdor govori za mojim hrbtom, se z mojo ritjo pogovarja, je menda nekoč rekla dr. Ljuba Prenner.

Poosamosvojitvena vlada je spomenik odstranila in posadila drevo. Danica Simčič, nekdanja županja, je sramoto popravila in tako sedaj spomenik stoji na Pogačarjevem trgu. »Škofom, ki so obeleženi na vratih, in duhovnikom so kuhale šolske sestre. Najbolj znana je Felicita

prostora. Lahko bi v obeležje tu postavili vsaj krožnik za vse te upodobljene lačne škofo,« je bila kritična Barbara Kapelj. Popotovanje po stari Ljubljani je pravzaprav predavanje o ženskah nekoč in danes. O obeležjih, ki jih ni, in o majhnih razlikah v času.

Ustvarjalke

V Trubarjevem antikvariatu sem prvič videla krasne zgornje prostore, kjer nam je gospa Stanka Golob pripravila stare ali celo prve izdaje del dr. Ljube Prenner, Lili Novy, Berte Bojetu, Felicite Kalinšek in še mnoge druge knjižne znamenitosti. Nekoč sta zraven stala trgovina in biro Ambient, vrata, za katerimi je sedaj športna trgovina, pa so ostala. Marta Ivanšek je prodajala prve italijanske oblikovalske izdelke, ki so bili pri njej cenejši kot v Italiji. Njeno trgovino so odnesli tozdi, zato se je posvetila arhitekturnemu snovanju. Z možem sta zasnovala naselje hiš v Murglah. »Model današnje razporeditve elementov in dela v naših kuhinjah je njena zasluga. S potovanj po Danskem je prinesla koncept sodobne kuhinje in ga predstavljala širom Slovenije, tudi po vaseh.«

Drobci življenj

Prvo obeležje žensk so vogalniki v stari Ljubljani. Seveda brezimnih žensk. Čez cesto smo nazdravili z domačimi 'takratkimi' in prisluhnili Suzani Tratnik, ki je govorila o Ljubi Prenner. Čeprav sem mislila, da o nori grofinji Lili Novy vem vse, sem na vodenju slišala nemalo navideznih malenkosti, ki so mi dodatno osvetlile njeno življenje. Med drugim je prodajala mleko – revnim pa ga je dajala. Pred zaključkom vodenega ogleda nam je Barbara Kapelj pokazala, kje je delovala izdelovalka modrcov in kje so nastajale najboljše kremšnite. Otroci so enkrat na dan dobili kepico sladoleda ali smetane zastanj. Nasproti je živela gospa, ki je po moževi smrti nadaljevala njegovo delo – vodovodarstvo. Poznala je vsa stranišča v centru. Šli smo tudi mimo prve šole za otroke s posebnimi potrebami. Niso jih skrili na obrobje, temveč so ženske dosegle, da so bili v centru. In mimogrede, ste vedeli, da je igralka Andie MacDowell nekoč kupovala vse obleke pri Dražu? Končali smo ob nekdanji rdeči ulici v stari Ljubljani. Bordel so zaprli v petdesetih letih. V hiši nasproti je živela Pavla Jesih, plezalka in lastnica kinematografov. Na koncu je bila revna, veliko je kadila in hranila golobe.

Ljubljancanke ni samo vodenje po prostorih spregledanih žensk. Je časovno potovanje po življenjih izjemnih žensk s sodobnimi poudarki. Barbara Kapelj prepleta zgodbe z umetnicami, ki sedaj živijo v stari Ljubljani. Zahvaljujoč njeni raziskavi vidim staro Ljubljano drugače. Pred mano se odpirajo knjige, slike in filmske podobe mesta žensk.

Vodenje: vsak petek ob 17. uri,

✉ bkapelj@gmail.com.

120 LET NAJVEČJEGA SLOVENSKEGA REGIONALNEGA ARHIVA

Mitja Sadek, Zgodovinski arhiv Ljubljana

Foto: Dunja Wedam

Zgodovinski arhiv Ljubljana najdete tik ob vhodu v mestno hišo.

Začetki Zgodovinskega arhiva Ljubljana segajo v leto 1898, ko je pesnik in teolog Anton Aškerc na ljubljanskem Magistratu nastopil službo mestnega arhivarja.

Največ zaslug za njegovo zaposlitev je imel tedanji ljubljanski župan Ivan Hribar, ki se je zavedal izjemnega pomena arhivskega gradiva. Aškerc se je svojega dela lotil zelo zavzeto in mu je kljub slabim delovnim pogojem uspelo zgledno urediti mestni arhiv. Njegove strokovne odločitve so bile za tisti čas napredne, zato ima zasluge pri razvoju arhivske teorije in prakse na Slovenskem.

V depojih arhiva hranimo gradivo različnih področij, od gospodarstva, uprave, šolstva, pravosodja do gradiva kulturnih in športnih ustanov, društev in zasebnikov. Med arhivskim gradivom se nahajajo tudi pomembni dokumenti za Ljubljano, kot sta edinstvena serija zapisnikov sej mestnega sveta od leta 1521 dalje in knjiga častnih meščanov.

Praznovanju okroglega jubileja je bilo posvečeno celotno leto 2018. Januarja so v Slovenski kinoteki predvajali izobraževalne filme Zgodovinskega arhiva Ljubljana: *Arhivistika ni dolgočasna veda* (2010), *Iz prvih let avtomobilizma na Kranjskem* (2017) in *Od jajca do jabolk ali Od začetka do konca* (2017). Vse tri kratke filme si še vedno lahko ogledate na www.zal-lj.si pod zavihkom Filmoteka ZAL.

Marca je arhiv v svoji spletni Digiteki objavil serijo zapisnikov ljubljanskega mestnega sveta za obdobje od 1521 do 1671, ki so odslej raziskovalcem prosto dostopni. Vrhunec 120-letnice arhiva pa sta dve razstavi, ki ju še vedno lahko obiščete.

Razstava *Iz preteklosti za prihodnost* v predverju arhiva bo na ogled vse do konca letošnjega leta in prikazuje začetke in razvoj arhiva ter poudarja dejavnosti arhiva, ki so širši publiki pogosto slabo poznane.

Oktobra smo v Zgodovinskem atriju ljubljanske mestne hiše odprli razstavo z naslovom *Slovenci, začenjajo se novi časi ... (1918–1920)*. Razstava prikazuje čas neposredno po koncu prve svetovne vojne, ki je prinesla razpad habsburške monarhije in nastanek dveh novih držav južnih Slovanov. V središču razstave ostaja mali človek, ki je najbolj občutil posledice vojne in političnih sprememb, ki so odločilno krojile njegov vsakdan. Avtorice razstave so arhivistke ZAL, ki so iz bogatega spisovnega gradiva iz arhiva izbrale nekaj ključnih dokumentov, ki najbolj prepričljivo odražajo duh in problematiko obdobja med letoma 1918 in 1920. Razstava je na ogled le še do 27. novembra.

Dobrodošli v Zgodovinskem arhivu Ljubljana!

PIRANSKI ZALIV PO MLADINSKO

Gledališki abonma Piranski zaliv, ki ga za vse ljubitelje gledališča in kulturnega turizma pripravlja Slovensko mladinsko gledališče skupaj s partnerskima hišama na Reki in v Trstu, se bo letošnjo sezono odvil že četrtrič.

Slovensko mladinsko gledališče je z željo po povezovanju in združevanju gledališke publike skupaj s Hrvaškim narodnim gledališčem Ivana pl. Zajca pred tremi leti zasnovalo abonma Piranski zaliv. Zamisel se je porodila umetniškemu vodji Mladinskega Goranu Injcu in režiserju Oliverju Frljiču. Abonma, ki na simbolni ravni briše meje, povezuje in združuje gledališko publiko. Zaradi odličnih odzivov in želje po novih doživetjih letos Mladinsko še nadgrajuje gledališko sodelovanje s slovenskim gledališčem v Trstu. Abonma tako v

“Kjer se politika ne more zediniti, posreduje umetnost.

letošnji sezoni ponuja dve predstavi Mladinskega, dve Hrvatskega narodnega kazališta Ivana pl. Zajca z Reke in eno Slovenskega stalnega gledališča Trst. Predstave bodo na sporedu ob sobotah. O datumih boste pravočasno obveščeni (najmanj mesec dni prej). Za občinstvo iz Ljubljane bomo organizirali prevoz do Reke oziroma Trsta in nazaj. Za prevod predstav bo poskrbljeno. Vabljeni, da se nam pridružite!

Cena abonmaja za ogled vseh petih predstav je 100 evrov, za posamezen izlet pa 35 evrov.

Ljubljana: • Gledališki koncert po besedilih Gregorja Strniše: *Slovenska popevka*, režija: Matjaž Pograjc • Lars von Trier: *Idioti*, režija: Nina Rajič Kranjac
Reka: • Werner Schwab: *Predsednice*, režija: Bojana Lazić • *Michelangelo* (po drami Miroslava Krleža *Michelangelo Buonarroti*), režija: Sebastijan Horvat
Trst: • Ivan Cankar: *Kralj na Betajnovi*, režija: Tomaž Gorkič

Stolpna ura na

Očem skrita zakladnica tehničnega

Samuel Kukovičič, restavrator ur, foto: Miha Fras

»Škrjanček poje, žvrgoli, se bel'ga dneva veseli, škrjanček poje v beli dan, pozdravlja hrib in plan,« poje slovenska narodna pesem o tem, kdo je ljudi prebujal v novi dan. Ob pesmi škrjanca je zaskrbelo tudi Romea iz Shakespearove tragedije, ko se je noč v Julijinem objemu nagibala h koncu.

A poleg ptic, katerih pesem je nekdanj nežno vsako jutro ob svitu budila prebivalce mest, vasi in zaselkov, so imeli pomembno vlogo tudi cerkveni zvonovi. Naloga cerkvenih zvonarjev je bila označevati pomembne dele dneva, ki se je začel z zoro, končal pa z zahodom sonca. A le do 13. stoletja, ko še ni bilo mehanskih ur.

Mestna ura na Rotovžu

Ko so v Ljubljani leta 1718 zgradili novi Rotovž, nad katerim se je dvigoval peterostrani stolpič, je Baltazar Hoffmann dobil naročilo za izdelavo mestne ure, pri kateri je sodelovala še vrsta drugih obrtnikov. Pasar je za uro izdelal tri pozlačene in delno pobarvane številčnice, kovač vijake z maticami, ključavničar pa deloma pozlačene kazalce. Vsi deli ure so ročno oblikovani, piljeni, struženi in brušeni. Za izdelavo ure in njeno postavitev je mojster s svojimi sodelavci in pomočniki zagotovo potreboval več kot pol leta. Ura je imela poleg gonilnega mehanizma s številčnicami na treh stranicah stolpa tudi kroglo, katere pozlačena polovica je kazala lunine mene.

Obstoječa ohranjena Hoffmannova ura iz leta 1718 ima torej koledarske – lunine mene, kot jih najdemo še v nekaterih drugih pomembnejših srednjeevropskih mestih. Prav zato je na Slovenskem edinstvena. Drugje po cerkvah, gradovih in trgih srečujemo stolpne ure z navijanjem na uteži, prikazom časa na številčnici in zvonjenjem. V zvoniku ljubljanskega Rotovža pa imamo najrazkošnejšo rešitev: 300-letna delujoča preteklost nam kaže čas, zvoni z dvema ohranjenima izvirnima zvonovoma, ki sta ravno tako iz leta 1718, in za povrh kaže še položaj lune in zvezd v obdobju enega meseca, vse izdelano prav za zemljepisno lego Ljubljane. Prav kakor današnji pametni telefoni, le da na dosti veličastnejši način. Takšna je ohranjena še danes. Zobniški prenos med kazalci in Hoffmannovim mehanizmom je približno iz leta 1650, sama

stolpna ura pa bo letos ob svoji 300-letnici deležna temeljite restavratorske prenove. Prvih večjih popravil je bila deležna šele v letih 1928 in 1978, ko so jo mehansko in električno prilagodili. Z zdajšnjim neposrednim restavriranjem in urarskimi posegi pa bomo to edinstveno stolpno uro z ljubljanskega Rotovža vrnili v stanje, primerno njeni kakovosti in edinstvenosti v srednjeevropskem prostoru. Tako bomo ohranili dragoceno tehnično dediščino stolpnih ur.

Urarska družina Hoffmann

Vse od 16. stoletja so urarski mojstri za velike in nato male ure v Slovenijo prihajali predvsem iz Avstrije, Nemčije in Švice, tukaj so si ustvarili družine in tu ostali. Od 18. stoletja naprej pa so po njihovem strokovnem vzoru kroparski kovači prevzeli vodilno vlogo izdelovanja in vzdrževanja stolpnih ur na Slovenskem in jo

“V Sloveniji imamo več kot 2000 stolpnih ur, a tista na ljubljanskem Rotovžu je edinstvena, saj kaže tudi položaj lune in zvezd.

s prizadevanjem, da bi bili popolni, ohranili do začetka 20. stoletja.

Z veliko podatkov in ohranjenih izdelkov se nam predstavljajo predvsem člani urarske družine Hoffmann. Nestor te družine Baltazar Hoffmann (Ballhäuser, Wohlhäuser) iz Scherdinga na Bavarskem se prvič omenja leta 1715 v Gradcu, a že naslednje leto je v sejni knjigi ljubljanskega Magistrata zapisana njegova prošnja za pridobitev meščanstva, v kateri navaja, da je »tukaj poročen«. Najbrž se je po prihodu v Ljubljano poročil s priletno vdovo, ki je imela sina urarja Jožefa in se je z njim kot ljubljanskim zetom začela skoraj 200-letna pot dobro vodene ljubljanske urarske delavnice. Leta 1716, torej istega leta, ko je Hoffmann zaprosil za meščanstvo, je že popravil »uro v rotovžu in je za to delo zaračunal tri cesarske petake«. Ker ni podatkov o obstoju javne ure na starem rotovžu, gre gotovo za uro v sejni sobi mestnega sveta, o kateri že obstaja

Ljubljanskem Rotovžu

znanja, naša dragocena dediščina

podatek o popravilih iz leta 1655 in 1658. Ta ura je doslej najstarejša stolpna ura na Slovenskem, ki je omenjena v arhivih. Od nje je ohranjen le zobniški prenos med mehanizmom in kazalci, ki je še danes v uporabi.

V svoji dolgoletni dejavnosti je Baltazar Hoffmann pogosto omenjen v sejhni zapisnikih mestnega sveta in knjigi izdatkov s prilogami kot izdelovalec velikih mehanizmov s hišo in delavnico na Florjanski ulici. Sicer pa se v zapisnikih vrstijo popravila velike ure na gradu in javne ure na stolpiču mestne hiše ter redno navijanje. V preteklosti je bilo namreč navijanje ure svoj poklic, vse do tridesetih let 20. stoletja, ko je funkcijo dvigovanja uteži kot pogonske energije zamenjala elektrika.

Po konstrukciji in načinu mehanskega delovanja je Ljubljanska ura podobna praški astronomski uri, imenovani Praški orloj, ki sta edini tovrstni še delujoči uri v Evropi.

Rastoča ura

Sistematičnemu raziskovanju stolpnih ur kot pomembni sestavini nepremične kulturne dediščine je posvečen projekt Rastoča ura, ki ga že 15 let vodi Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Topografske raziskave ter inventarizacija in valorizacija posameznih odkritih primerov razkrivajo presenetljive dokaze o njihovi starosti in tehničnih lastnostih. Posebej območja Ljubljane, Obale in Krasa kažejo na izjemno razvitost in s tem velik pomen stolpnih ur v teh predelih Slovenije. Rastoča ura namreč raziskuje topografsko urejenost časa, kar je v nasprotju z dosedanjjo obravnavo stolpnih ur kot sestavnega dela sakralnega ali profanega objekta. Projekt raziskovanja in restavriranja stolpnih ur tako odkriva njihovo vidno, zvočno in simbolno območje ter obravnava in ocenjuje mehanizme, ki pričajo o njihovi kakovosti ter organizirani skrbi in vzdrževanju.

Izredna zapuščina slovenskih stolpnih ur v dimenziji zvoka in časa terja ustrezno predstavitev in seznanjanje javnosti o vlogi in merjenju časa v posameznih zgodovinskih obdobjih in pokrajinah ter ohranitev tehnične dediščine za kasnejše rodove. Pri oblikovanju modela predstavitve in delavnice za šolarje sodelujemo z nekaterimi šolami, predvsem z OŠ Marezige pri Kopru.

Gremo v knjižnico

Erika Žitko, Mestna knjižnica Ljubljana, foto: arhiv MKL

Dobra knjiga naj bi sama našla pot do bralca, vendar v Mestni knjižnici Ljubljana posebno pozornost namenjamo ozaveščanju o pomembnosti bralne pismenosti in k branju spodbujamo vse generacije uporabnikov.

Cikel srečanj *PoVEZana* namenjamo mladim staršem z dojenčki v podporo pri vzpostavljanju povezanih odnosov v družini, hkrati pa želimo opozoriti, kako je branje otroku pomembno že od ranega otroštva. Brezplačna srečanja potekajo v Knjižnici Bežigrad vsako drugo sredo od oktobra do februarja, vodijo jih strokovnjaki s področij mladinske literature in branja, nege dojenčkov in partnerske terapije.

Program cikla PoVEZana

- 24. 10. 2018: **Uspavanke – najmočnejša vez med materjo in otrokom**
- 7. 11. 2018: **Nosilke**
- 21. 11. 2018: **Pralne plenice**
- 5. 12. 2018: **Zakaj je vredno brati otroku?**
- 9. 1. 2019: **Uvajanje v vrtec**
- 23. 1. 2019: **Ko se dvojina spremeni v množino – partnerstvo ob majhnih otrocih**
- 6. 2. 2019: **Baby led weaning metoda**
- 20. 2. 2019: **Otrokov svet je svet igre in igrac**

V Knjižnici Prežihov Voranc enkrat mesečno organiziramo *Igralne urice s knjigo*, v Knjižnici Šiška pa *lutkovnoustvarjalna srečanja*, ki temeljijo na zgodbah. Srečanja so namenjena malčkom od drugega leta starosti dalje, ki skupaj s starši na igriv način vzpostavljajo stik s knjigo. Starše spodbujamo, da se s svojimi otroki v povezavi s knjigo igrajo tudi doma.

Ko je otrok lahko dlje časa zbran in lažje prenese odsotnost starša, je vabljen na ure pravljic, ki potekajo med oktobrom in aprilom. Ure pravljic so namenjene tudi odraslim, izvajamo jih še v angleškem in nemškem jeziku, popestrimo z elementi joge (*Pravljčna gibalnica* v Knjižnici Otona Župančiča, *Ura pravljčne joge* v Knjižnici Škofljica) in prilagajamo različnim ciljnim skupinam (*Potujoča knjižnica na obisku* v Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana ter *Življenje je zgodba* v sodelovanju s Centrom Janeza Levca Ljubljana). Jeseni in spomladi izvajamo *Literarne sprehode po Ljubljani*, poleti pa vabimo k poslušanju pravljic v Labirintu umetnosti v Fužinah.

Izjemen odziv na naša prizadevanja pri spodbujanju družinskega branja beležimo pri dejavnosti Ciciuhec – beremo z malčki,

kjer aktivneje sodelujemo z več kot sto enotami vzgojno-izobraževalnih zavodov. V času od oktobra do maja predšolski otroci vzgojiteljici v sproščenem pogovoru predstavijo štiri knjige, ki jim jih starši doma preberejo, in v skupini obiščejo svojo najbližjo knjižnico. Za strokovno osebje v vrtcih in starše organiziramo brezplačna izobraževanja, s katerimi jim želimo olajšati prizadevanja za otrokov vsakodnevni stik s knjigo.

“Vsak predšolski otrok prejme ob vpisu v Mestno knjižnico Ljubljana brezplačno Urbano, ki mu služi kot članska izkaznica.

Branje knjig po lastni izbiri je ena izmed možnosti, s katerimi si otroci med sedmim in dvanajstim letom starosti lahko zapolnijo dragoceni čas med počitnicami, hkrati pa jih vsakodnevno poletno branje lahko pripelje do nagrade – majice in sodelovanja v nagradnem žrebanju. Tisti, ki prerastejo poletavce, lahko postanejo najpoletavci. To so mladi med dvanajstim in šestnajstim letom, ki preberejo tri knjige po lastni izbiri, o prebranem pa se razpišejo na spletni strani naše knjižnice. Za vse poletne bralce konec septembra priredimo zaključno zabavo v središču Ljubljane, kjer podelimo priznanja in majice ter izvedemo nagradno žrebanje.

Odraslim prebivalcem Ljubljane in okolice dobro znani bralni projekt Mesto bere bo potekal že osmo leto zapored. Na bralnem seznamu bo 60 zanimivih knjižnih naslovov afriških avtorjev, ki skozi svoje zgodbe zrcalijo afriško kulturo. Vsi, ki boste v času trajanja projekta prebrali vsaj pet knjig z aktualnega seznama knjig in izpolnili spletni obrazec o prebranih knjigah, boste tudi v začetku junija sodelovali v nagradnem žrebanju.

Svoje užitke o prebranih zanimivih življenjskih zgodbah pa lahko delite na številnih bralnih skupinah, ki se redno mesečno sestajajo v naših knjižnicah od oktobra do maja.

Obiščite nas sami, skupaj z družino ali s prijatelji, zagotovo boste poleg bogate ponudbe knjig, revij, slikanic, filmov, glasbe in igrac v naših knjižnicah našli tudi aktivnost po vaši meri.

TEDENSKE URE PRAVLJIC ZA OTROKE 4+ V KNJIŽNICAH:

TOREK	17.00	Fužine Jarše Otona Župančiča Savsko naselje
	17.30	Škofljica
	18.00	Gameljne
SREDA	17.00	Bežigrad Črnuče Jožeta Mazovca Šiška Zalog
	17.30	Rudnik
	18.00	Vodice
ČETRTEK	17.00	dr. France Škerl Glinškova ploščad Polje Prežihov Voranc Šentvid
PETEK	17.00	Šiška – ponovitev sredine pravljice

PRISIDITE K NAŠI MIZICI

Suzana Štremfelj, Knjižnica Šiška

Prisedite k naši mizici ni tipična bralna skupina: voditeljica izbira aktualno, socialno in družbenokritično obarvane teme. Pogovor teče o zapletenih procesih, s katerimi se ljudje prilagajajo situacijam, v katerih so se znašli, prilagajanju družbi, v katero so se rodili in v kateri živijo, vključno z njenimi vrednotami, normami, prepričanji in vzorci vedenja.

Srečanja so način kakovostnega preživljanja prostega časa. Lahko rečemo, da so bralne skupine tudi zdravilna srečanja. V njih se zavedno ali nezavedno rešujejo tudi človeške stiske. Prek prebranih zgodb, skupinskih pogovorov in druženj se oblikujejo nova mnenja o posameznih družbenih pojavih, procesih, dogajanjih in odnosih. Obenem se spodbuja branje kakovostnih knjig, utrjujejo zmoglosti kritičnega mišljenja, sodelovanja v razpravah, presoji in vrednotenju prebranega.

Srečanja so ob sredah, pogovor pa vodi Maša Uran. Lepo vabljeni, da 14. novembra ob 18. uri Prisedite k naši mizici v Knjižnici Šiška in delite z nami svoje občutke, znanje, spoznanja, mnenja, izkušnje in misli o duševnih travmah, folklori današnjega časa.

NOČ IN DAN S CANKARJEM: 24-URNO BRANJE CANKARJEVIH DEL

16. in 17. november, Slovenska
knjižnica, velika čitalnica

Ob 100. obletnici smrti našega velikega pisatelja Ivana Cankarja bomo v Slovenski knjižnici obletnico počastili s 24-urnim javnim branjem pisateljevih del, na katero smo povabili številne slovenske kulturnike, od pisateljev, pesnikov in prevajalcev do igralcev, knjižničarjev in predstavnikov javnih institucij. Med branjem bosta v mali čitalnici na ogled dva filma: kratki dokumentarni film *Ivan Cankar*, filmski biografski esej (1949), režiserja in scenarista Borisa Režka, ter kratki igrani film *Podoba iz sanj* (1966), scenarista in režiserja Vojka Duletiča.

Slavnostni začetek branja bo v petek, 16. novembra, ob 18.30 v veliki čitalnici Slovenske knjižnice.

Nikar

ne zamudi!

November /

December

Slovenski knjižni sejem

20.-25. 11.

Cankarjev dom

Sejem knjig in številni spremljevalni dogodki

Frankfurt po Frankfurtu

12.-17. 11.

Knjižarna Konzorcij

Tradicionalna prodajna razstava knjig

Ispici pa reci: Damir Avdić

Čet / 15. 11. / 19.00

Vodnikova domačija Šiška

Pogovor vodi Maida Džinić Poljak

Cankarjeva literarna pot

Pet / 16. 11. / 11.00

Zbor pred Cukrarno

Voden literarni sprehod

Belka

Sre / 21. 11. / 21.00

Slovenska kinoteka

Film po scenariju pisateljice Marie NDiaje

Roddy Doyle, veliko ime sodobne irske literature

Čet / 22. 11. / 17.30

Pisateljski oder Slovenskega knjižnega sejma

Pogovor vodi prevajalka Tina Mahkota

Literarni večer z Borisom A. Novakom

Pon / 26. 11. / 18.00

Knjižnica Otona Župančiča

Pogovor s Prešernovim nagajencem vodi Carmen L. Oven

Trije pesniki: Primož Čučnik, Miklavž Komelj in Peter Svetina

Čet / 29. 11. / 19.00

Center za poezijo Tomaža Šalamuna

Večer poezije

Odprtje IV. decembrskega sejma ilustracije

Sob / 1. 12. / 17.00

Vodnikova domačija Šiška

Ilustracija najvidnejših slovenskih avtorjev in avtoric za ogled in nakup

Znameniti strip Ariol na odru

Sob / 8. 12. / 17.00

Slovensko mladinsko

gledališče

Premiera predstave za

otroke v režiji Matjaža

Pograjca

LJUBLJANA:
MESTO/CITY
OF/LITERA-
TURE ...

BRALNE SKUPINE:

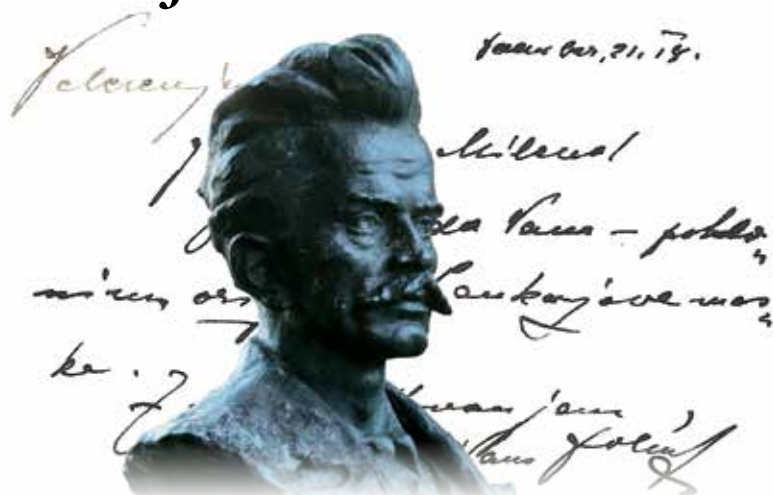
Bežigrad	Knjižna doživetja	zadnja sreda v mesecu, 18.30
Grba	Bralna čajanka	drugi torek v mesecu, 19.00
Jožeta Mazovca	Bralne vezi	drugi četrtek v mesecu, 17.30
Otona Župančiča	Ti zapleteni odnosi	drugi četrtek v mesecu, 17.00
	Bralni krog	tretji četrtek v mesecu, 10.00
	Knjige v meni puščajo sledi	drugi in četrti petek v mesecu, 10.00
	Angleški bralno-debatni krožek	zadnji petek v mesecu, 17.00
Polje	Nemški bralni krog	drugi ali četrti torek v mesecu, 18.00
Prežihov Voranc	Knjiga spregovori	tretji torek na dva meseca, 18.00
	Ozvezdja knjig	tretja sreda v mesecu, 18.00
Rudnik	zBiRALCI zgodb	tretji ponedeljek v mesecu, 18.00
Šiška	Prisedite k naši mizici	sreda, enkrat mesečno, 18.00
	Razpletanja zgodb	drugi četrtek v mesecu, 18.30
Šentvid	Razpletanja zgodb	tretji ali četrti torek v mesecu, 19.30
Škofljica	Bralna čajanka	zadnja sreda v mesecu, 19.30
Zalog	Pogovor ob knjigi	drugi ponedeljek v mesecu, 17.30

Naj ne zmanjka sape za knjige

Slovenski knjižni sejem, Cankarjev dom

Tina Popovič, Vodnikova domačija

Med 20. in 25. novembrom Cankarjev dom zopet gosti Slovenski knjižni sejem, letos 34. po vrsti. Glavna zvezda sejma so vsako leto založniki, ki z vseh koncev države pripeljejo knjige (letos okoli dvajset tisoč!!) in jih na svojih urejenih prostorih ponujajo po čim bolj dostopnih cenah. Med njimi tudi najbolj sveže izdaje. Obisk sejma je zato idealna priložnost za pregled knjižne produkcije, letni nakup ter obisk katerega izmed dogodkov, na katerih srečamo številne domače in tuje goste.

Več kot številni dogodki

Sejem knjig Cankarjev dom zapolni do zadnjega kota, letos v številkah to pomeni več kot 100 založb, deset odrov ter program v dvoranah, kjer se v slabih petih dneh odvije okoli **350 dogodkov**.

Najbolj zaresne narave je **Pisateljski oder**, ki gosti številne debate ter tuje in domače goste. Med domačimi gostji letos recimo Cvetko Bevc, Barbaro Korun in Suzano Tratnik. Med tujimi Roddyja Doyleja, bookerjevega nagrajenca in enega najbolj priljubljenih sodobnih irskih pisateljev, ter Vladimirja Vertliba, enega najvidnejših sodobnih avstrijskih avtorjev.

Na **Debatni kavarni** vsako leto ob knjigah odpirajo aktualne družbene teme ter dileme iz sveta založništva in knjigotrštva. Letos bodo v ospredju knjige, ki so spremenile in spreminjajo naša življenja. V drugem preddverju na **odru Forum** številne knjige in avtorje z vseh vetrov predstavljajo na več kot 50 pogovorih, nasproti foruma pa gostuje **Ilustratorski kot**, prodajna razstava najvidnejših slovenskih ilustratorjev in ilustratork. Otrokom je namenjen **Cicifest**, ki ponuja dogajanje za najmlajše, od obiska avtorjev in avtoric do predstav in koncertov. **Program za mlade Najs(t)** poteka v dopoldanskih urah

v Debatni kavarni in daje glas predvsem neslišanim. Na **Kulinarfestu** predstavljajo kuharske knjige in kuhajo v živo, letos tudi Cankarjevo najljubšo jed. Strokovne narave je **Založniška akademija** sejma, katere tema je letos mladinska književnost ter vprašanja, kako najstnike spodbujati k branju knjig in kako vrednotiti mladinsko književnost.

Država gostja Madžarska vabi k nastopom literatov, ogledu filmov, obisku koncertov in plesne predstave

Osrednji gost sejma, Péter Nádas, eden najbolj prepoznavnih glasov madžarske književnosti (njegovi romani so že prevedeni v slovenščino), bo nastopil v soboto, 24. novembra, ob 19. uri v Klubu CD.

V sredo, 21. novembra, bo večer v Debatni kavarni namenjen kriminalkam. Madžarski kriminalni roman doživlja razcvet, najpomembnejši sodobni madžarski avtor pa je **Vilmos Kondor**. Na podlagi njegove knjižne uspešnice **Budimpešta noir** je bil posnet istoimenski film, ki bo predvajan v sredo, 21. novembra, ob 19. uri v Kosovelovi dvorani CD. Otroke v nedeljo, 25. novembra, ob 18. uri pripeljite na mladinski film

Dečki Pavlove ulice, ki je nastal po literarni predlogi istoimenskega romana Ferenc Molnárja. Pripoveduje zgodbo o odrasčanju, tovarištvu in pogumu in jo lahko beremo tudi v slovenskem prevodu.

Na sejmu bo predstavljen tudi kultni lirčni esej László F. Földényija Melanholija. Avtorja bomo spoznali na Pisateljskem odru v petek, 23. novembra, ob 15.30. Tam bo potekala tudi okrogla miza o madžarski poeziji, na kateri bodo sodelovali uveljavljeni madžarski pesniki – Roland Orcsik, Ottó Tolnai in István Vörös.

Nagrade sejma

Knjižni sejem podeljuje in razglašča tudi nagrade. Knjigo leta vsako leto izberemo obiskovalci, zato v času sejma vsi vabljeni h glasovanju. Schwentnerjeva nagrada se vsako leto podeljuje za pomemben prispevek k založništvu in knjigotrštvu, sejem pa vsako leto izstreliti tudi literarni prvenec leta.

Cankarjevo leto

Že vse leto po vsem mestu intenzivno razpravljamo o Cankarju, vprašanje pa je, koliko ga ob obletnici beremo. Sejem knjig je zato priložnost tudi za nakup kakšne letos izdane Cankarjeve knjige ali stripa po Cankarju, ob tem bo v Galeriji CD med sejmom na ogled **razstava Ivan Cankar**.

Knjiga, eno najbolj smiselnih daril

Sejem knjig, ki se vsako leto odvija tik pred decembrom, mnogi izkoristimo za nakup novoletnih, rojstnodnevnih in kar tako daril. Če se potrudíš in najdeš pravo, ne vem če obstaja lepše in bolj smiselno darilo, kot je knjiga. Z njo lahko podariš cel svet. Novost sejma je tudi zavijanje knjig v pasaži Maksimarketa.

ODPIRALNI ČAS SEJMA:

TO, 20. 11., od 12. do 20. ure
SR, 21. 11., od 9. do 20. ure
ČE, 22. 11., od 9. do 20. ure
PE, 23. 11., od 9. do 22. ure
SO, 24. 11., od 9. do 22. ure
NE, 25. 11., od 9. do 18. ure

Vstopnine ni!

Program v celoti preverite na www.knjiznisejem.si.

ZANIMIVOST: Prvi Slovenski sejem knjig je potekal leta 1972 na Gospodarskem razstavišču, takrat je 17 založnikov razstavilo 3.000 knjižnih novosti zadnjih treh let. Nagrado knjiga leta sta takrat prejela Lojze Kovačič in dr. Adolf Bibič. Leta 1981 se je sejem preselil v Cankarjev dom, kjer gostuje še danes.

**LJUBLJANA:
MESTO/CITY
OF/LITERA-
TURE ...**

34. SLOVENSKI

KNJIŽNI

SEJEM

20. – 25. 11.

www.knjznisejem.si

cankarjev dom

država v fokusu: Madžarska

mesto v gosteh: Postojna

Gospodarska
zbornica
Slovenije
Zbornica knjižnih založni
in knjižničarjev

**KNJIGE SO DARILA
ČLOVEKU. A LE
NEKATERI SE
JIH ODLOČIJO
ODPRETI.**

Maša Tukarić, 7. b, OŠ Vižmarje Brod

Ljudje imamo mnogo različnih knjig, ki jih lahko prebiramo.

Toda – ali si vzamemo čas zanje? Nas sploh zanimajo? Za mnoge niti ne vemo, a bi lahko postale ene najboljših, ki smo jih kadarkoli prebrali!

Nam je čas, v katerem živimo, knjige res popolnoma odtujil? In kaj knjige pomenijo mladim?

To sem pred 34. Slovenskim knjižnim sejmom povprašala knjižničarko Osnovne šole Vižmarje Brod Nives Butara Kovač.

»Odnos mladih do knjig se je zagotovo spremenil, saj včasih ni bilo googla, zato je bilo treba informacije iskati v knjigah. Mnogo več kot sedaj so jih brali tudi za zabavo. Potem so se pojavile številne novosti: mobilni telefoni, računalniki in splet. Na sploh imamo sedaj več dejavnosti za kratkočasenje. Danes veliko mladih, morda celo večina, knjigo vzame v roke le, ko to zares mora storiti. Še vedno pa je veliko dobrih bralcev, ki hodijo v knjižnice in jih knjige veselijo,« je povedala knjižničarka.

Res je, na elektronskih napravah in na spletu smo si ustvarili prijatelje, vsečke, sledilce in vso ostalo šaro, ki nam »zaseda« življenje. Virtualne zabave ne gre povsem zavreči, toda knjige so dragocenejšje: imajo moč, da spremenijo življenje. Največje ideje svoje mesto najdejo prav na knjižnih straneh.

Knjiga je kot magnet. Ko enkrat začneš, ne odnehaš. Branje ima pozitiven vpliv na možgane, um in spomin; s knjigo lahko odpotuješ v najrazličnejše kraje, v najrazličnejše zgodbe, kar je naravnost čudovito. In če za nič drugega, je branje koristno za zabavo in preganjanje dolgega, pa tudi pomirja.

Kaj nas torej odbija od branja? Morda vemo za veliko zabavnejših stvari, ki bi jih lahko počeli, ali pa nas knjige nikoli niso zanimale. Vendar moramo nekje začeti.

Vzemi knjigo v roke in začni brati. Morda ti knjiga ne bo všeč, a lahko da te bo pripeljala do naslednje in tista še do naslednje, dokler ne boš tudi ti eden od tistih, ki jim prav knjige lepšajo življenje.

Daj sebi in knjigi priložnost. Veliko knjig te bo navdušilo, nekatere te ne bodo. Ko enkrat začneš, ti ne bo žal.

Beri zaradi sebe. Branje človeku pomaga do znanja, do razgledanosti; z njim razvija govor in komunikacijske sposobnosti, krepi domišljijo in besedni zaklad. Obstaja pogovor, ki pravi, da se pot proti znanju začne z obračanjem strani. Zato hitro obrni naslednjo stran, ne bo škodilo!

V srcu parka Tivoli stoji Grad Tivoli, v njem pa domuje MGLC – Mednarodni grafični likovni center ali »hiša grafike«. Grafika je široko področje, obstaja veliko tehnik in načinov tiskanja. Nekatere lahko preizkusite tudi sami doma (žig na roki, štampljka na steni, tisk z zamaški ...).

Konec novembra odpremo razstavi francoske umetnice Nathalie Du Pasquier ter legende grafičnega oblikovanja Miltona Glaserja, ki uporabljata posebno tehniko ...

Sprašujemo vas: kako imenujemo grafično tehniko, ki se uporablja za tisk plakatov, tapet, blaga, majic in še in še? Povezujemo jo s sitom. Lahko pa naštejete še tri grafične tehnike, ki jih umetniki uporabljajo pri svojem delu. Tehnike si lahko tudi izmislite – najbolj izvirno idejo prav tako nagradimo!

Med pravnimi odgovori, ki bodo na spletni naslov ljubljanske.glavce@gmail.com prispeli **do 30. novembra**, bomo izžrebali tri dobitnike družinske brezplačne vstopnice za ogled razstav Nathalie Du Pasquier in Miltona Glaserja, na ogled od 25. novembra.

Pravilni odgovor na nagradno vprašanje oktobrskih Ljubljanskih glavcev je: **KITARA, BOBNI IN ČELO**. Dobitnik dveh vstopnic za ogled filma je Val Farkaš Sila iz OŠ Valentina Vodnika, dobitnika dnevnika Moj kino pa sta Mateja Plestenjak in Oskar Pintarič.

Mamo jima je vzela tuberkuloza,
očeta so iskali Nemci
in je moral zbežati.

Tudi dečka sta bila v nevarnosti,
a nista ostala sama.

Železničarji so družina.
Zavili so ju v odeje, ju položili
v sod in ga zakopali pod premog.

Skozi mrzlo noč,
pred nosovi in za hrbti vseh straž,
od Brestanice do dedkovega objema.

Tako sta moj oče in stric Tine
prišla v Ljubljano.

Violinist Nikola Pajanović

dr. Nada Breznik

Osemnajstletni glasbenik Nikola Pajanović je avgusta na tekmovanju Evrovizijski mladi glasbeniki 2018 v Edinburghu z uvrstitvijo na drugo mesto ponovno potrdil, da imamo v Sloveniji izjemne talente, ki lahko posegajo po zvezdah. Nikola Pajanović je od leta 2014 štipendist Mestne občine Ljubljana.

Foto: osebni arhiv

Mestni štipendist Nikola Pajanović

Zakaj prav violina?

Mama je violinistka v opernem orkestru v Ljubljani, oče je pevec v opernem zboru. Iz Sarajeva, kjer je bil moj dedek direktor Sarajevske opere ter profesor violine, sta se preselila leta 1992. Oba z bratom, ki je študent 3. letnika klavirja, sva rojena v Ljubljani. Z glasbo sva odraščala. Tudi moj brat Stefan je zelo nadarjen. Izjemno uživam, kadar igrava v duetu.

Letos si maturiral na splošni gimnaziji, zdaj pa se boš lahko v celoti posvetil glasbi in vpisal v zaključni letnik bolonjskega programa violine na ljubljanski akademiji za glasbo. Kaj meniš o različnih profesorjih v času studija?

Nikoli se ne bom naučil vsega, kar obvlada Gorjan Košuta, moj profesor in violinski oče, vendar mi želi najboljše, zato mi pomaga najti novega profesorja. Pomembno se je nenehno izobraževati in imeti veliko stikov, zato se vsako leto udeležujem poletnih šol in seminarjev. Letos sem se

udeležil tritedenske poletne šole v Izraelu, enotedenske na Sardiniji ter seminarja, ki ga je vodil Igor Ozim.

Februarja me je Roman Simovič, koncertni mojster Londonskega simfoničnega orkestra, povabil v Makedonijo, da sem z njim teden dni vadil. V Skopju sem potem prisostvoval koncertu, na katerem je igral Čajkovskega. Bilo je neprecenljivo doživetje. Že ko je začel igrati, so mi tekle solze. Roman Simovič je moj vzornik.

Poudariti želim, da me pri izobraževanju spodbujata in mi finančno pomagata tudi dva donatorja, Boris Košuta in Slobodan Sibinčič. Z njuno podporo se lahko udeležujem dodatnih izobraževanj in skrbim za vzdrževanje violine.

Te je kdaj prijelo, da bi opustil igranje in študij violine, ki zahteva veliko vadbe in odrekani?

Velikokrat. Ne le, ko sem bil majhen, tudi kasneje. Ko si v šoli od osmih do dveh in potem še 6 do 8 ur vadiš, se kdaj tudi

naveličaš. A brez tega ne bi bil tu, kjer sem. Moja mama ima vse zasluge, da sem vztrajal. Imela je dobro intuicijo in mi je hkrati s še nekaterimi profesorji dopovedovala, da imam tisto, čemur glasbeniki pravijo »solistična nit«, zato me je postavila pred najvišji izziv: biti najboljši. Žal mi je, da nisem zmagal na evrovizijskem tekmovanju. Sicer je Bela Bartok res izjavil, da je tekmovanje za konje in ne za glasbenike, a vseeno drži, da greš na tekmovanje, da bi zmagal, koncerte pa igraš, da bi užival. Uspehi na tekmovanjih odpirajo vrata solističnemu nastopanju in koncertom.

Kje vse te bomo lahko v kratkem slišali?

Decembra bom v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma nastopil na Managerskem koncertu, junija 2019 pa na zadnjem abonmajskem koncertu Simfoničnega orkestra RTV Slovenije.

Celoten intervju je objavljen na www.ljubljana.si v rubriki glasilo Ljubljana.

V Ljubljani mladi lahko pridejo na nov način do nepridobitnega stanovanja

PODELJENIH 30 STANOVANJ ZA MLADE

Patricija Fašalek

»Trenutno se prebivalci Ljubljane, ki živijo v tržnih najetih stanovanjih, ter tisti, ki bi se radi preko najema ali nakupa priselili v Ljubljano, soočajo z velikimi težavami. Najemnine in cene stanovanj so na »vrhuncu«, nemalo zaslug pri tem pa ima tudi vse bolj razširjeno oddajanje stanovanj turistom preko spletnih platform,« je za glasilo pojasnila Tanja Baumkirher, strokovna sodelavka Mladinskega sveta Slovenije (MSS).

Po njenih besedah namreč še vedno v veliki meri velja, da so mladi in mlade družine v majhnih stanovanjih, medtem ko so starejši, posamezniki ali pari, pogosto sami v velikih stanovanjih ali hišah. Starejši so pogosto lastniki stanovanj, veliko mladih pa je v najemu, predvsem na zasebnem trgu, zato je položaj mladih drastično odvisen od položaja njihovih staršev. Za peščico mladih, ki jim starši lahko odločilno pomagajo pri pridobitvi stanovanja, ni velikih problemov, vsi ostali pa se morajo znajti sami.

Dva ključna dejavnika, ki mladim preprečujeta, da bi si zagotovili svoja stanovanja, sta negotovost prihodkov oz. prekarne oblike dela in nizke plače, ki jim pogosto komajda zagotavljajo najnujnejše, kaj šele, da bi bili sposobni odplačevati kredit ali plačevati visoko najemnino.

»Včasih se je več gradilo tudi zato, ker so v večji meri živeli na podeželju ali pa prišli s podeželja v urbane predele in podedovali kakšno parcelo. Današnji »blokovski« otroci ne dedujejo parcel – ki, mimogrede, lahko znaša tudi polovico ali več vrednosti hiše, zaradi česar jih ne morejo kupiti,« je pojasnila. Današnje generacije mladih nimajo niti časa niti potrebnih znanj za gradnjo hiš. Včasih so namreč v veliki meri gradili sami, danes pa večino del opravijo drugi izvajalci, kar spet pomeni dražjo gradnjo.

Tanja Baumkirher meni, da bi bilo za izboljšanje situacije potrebno predvsem graditi, glede na to, da se nam je stanovanjski fond že zelo postaral. »Bilo bi skorajda idealno, če bi imeli vsi mladi takšno možnost kot tistih 30 prejemnikov stanovanj, ki so se prijavi na razpis Mestne občine Ljubljana – da se jim za 10 let omogoči cenovno ugodno bivanje in ta čas

Marko Ilič, prejemnik stanovanja iz skupine mladi pari: »Pridobitev stanovanja mi omogoča predvsem stabilnost in to, da lahko

samostojno zaživim. Dolgoročno gledano to pomeni, da bom nekoč lažje prišel do lastnega stanovanja. Pred razpisom namreč zaposlitvene možnosti niso bile ravno rožnate, da bi lahko sploh realno razmišljal o najemu kredita in nakupu stanovanja. Sem zelo vzhičen ob dejstvu, da sem stanovanje dobil, in mi zagotovo predstavlja en velik korak dalje.«

morda izkoristijo npr. za varčevanje. Tako bi jim bila stanovanja čez 10 let bolj dostopna.«

Preko javnega razpisa do stanovanja

Mestna občina Ljubljana je zasnovala strategijo, s katero se je zavezala, da bo mladim, ki so šele vstopili na trg dela in so finančno šibki, pomagala pri procesu osamosvajanja in s tem reševanja stanovanjskega vprašanja. Lani so prvič izvedli razpis za dodelitev namenskih najemnih stanovanj v najem mladim, letos septembra pa so s pomočjo javnega žreba kandidatom podelili 30 stanovanj. Kandidati so bili razdeljeni v tri skupine (mladi posamezniki, mladi pari in mlade družine), iz vsake pa so izžrebali 10 prejemnikov. O samem razpisu smo se pogovarjali z Živo Matjašič, vodjo službe za stanovanjska razmerja.

Kakšni so pogoji, ki jih morajo izpolnjevati udeleženci?

Kandidirali so lahko prosilci, ki so izpolnjevali sledeče pogoje: so stari od 18 do 29 let, so državljani Republike Slovenije, imajo stalno prebivališče v Mestni občini Ljubljana na dan objave razpisa, imajo minimalno 6 let stalnega ali začasnega bivanja v Mestni občini Ljubljana, prejemajo vsaj minimalni mesečni dohodek v višini 76 % minimalne neto plače v Republiki Sloveniji in ne presegajo dohodkovnega in premoženjskega maksimuma, opredeljenega v razpisu. Prav tako ne smejo biti lastniki premoženja oziroma drugega stanovanja v vrednosti 40 % primerne stanovanja.

Nataša Malić, prejemnica stanovanja iz skupine mladi posamezniki:

»Pridobitev stanovanja mi pomeni neko odskočno desko, da bom lažje postala samostojna. Trenutno sem zaposlena, vendar še nisem kreditno sposobna, kar mi je pred razpisom predstavljalo

največjo težavo pri iskanju stanovanja. Problem so definitivno cene stanovanja, ki so precej visoke. Težava je predvsem, če si zaposlen, vendar plače niso visoke, nisi kreditno sposoben, vse to je povezano in vodi v začaran krog. Prva občutka, ko sem izvedela, da sem dobila stanovanje, sta bila šok in presenečenje, potem pa veliko veselje. Res mi predstavlja velik korak naprej, da bi v teh desetih letih lahko kaj prihranila in si nato privoščila svoje stanovanje, ki si ga ob plačevanju navadne najemnine ne bi mogla.«

Prostih stanovanj, ki ste jih lahko preko razpisa oddali, je bilo 30. Bo to veljalo tudi v prihodnje?

Želja je, da bi bili takšni razpisi naša stalnica. Zaenkrat imamo kontinuiteto objavljanja neprofitnih razpisov, torej javnih razpisov za oddajo neprofitnih stanovanj, okvirno na dve leti, in želimo si, da bi lahko tudi ta razpis, s katerim ponujamo namenska stanovanja v najem mladim, objavili na vsaki dve leti.

Ali večina prijavljenih izpolnjuje pogoje za sodelovanje pri razpisu?

Od 400 kandidatov, ki so se prijavi na razpis, je razpisne pogoje izpolnjevalo 271 prijavitelcev.

Se vam zdi problematično, da se toliko ljudi prijavi na razpis?

Gre za situacijo, ki nam je že leta znana. Ljubljana se že dolgo trudi odpraviti primankljaj na stanovanjskem področju. Jasno in glasno moramo povedati, da ta primankljaj ni samo na področju mladih, ampak da obstaja tudi primankljaj stanovanj za starejše in finančno šibkejšie. Kot sem že omenila, JSS MOL na vsake dve leti objavlja razpise, trudimo se na vse možne načine, da bi zagotovili čim več stanovanj vsem Ljubljančanom, ki potrebujejo pomoč pri reševanju stanovanjskega vprašanja. Je pa res, da Ljubljana enostavno ne more sama: potrebne bi bile aktivnosti tudi na ravni države. Sprejeta je bila Resolucija o nacionalnem stanovanjskem programu 2015–2025, ampak to je šele prvi korak,

potrebne bodo še konkretne aktivnosti države, s katerimi bi nam pomagali in s katerimi bi lahko rešili več proslcev, ki potrebujejo pomoč.

Kakšni so stroški prejemnikov stanovanja? Imajo še kakšne druge obveznosti?

Najemniki bodo za stanovanje morali plačevati najemnino in obratovalne stroške. Povprečna najemnina za stanovanje, veliko 40 m², bo znašala 135 evrov. Gre za najemnino, ki je oblikovana in postavljena v višini neprofitne najemnine.

Kako poteka postopek vselitve po žrebu?

Stanovanja bomo pričeli dodeljevati še letos, a bo potekalo tudi v letih 2019 in 2020. Potekalo bo vzporedno vsem trem skupinam, odvisno od števila gospodinjstva in velikosti razpoložljivih stanovanj. Ko bo nekdo na vrsti, bo pozvan k sklenitvi najemne pogodbe za dodeljeno stanovanje. Po podpisu pogodbe sledi predaja stanovanja na terenu.

Koliko časa imajo lahko prejemniki to stanovanje?

Najemne pogodbe bodo sklenjene za 10 let, torej gre za najem za določen čas. Verjamemo, da bomo z dodelitvijo tega stanovanja pomagali komu, da se bo osamosvojil in si pridobil lastno nepremičnino, hkrati pa bomo spodbujali tudi naše najemnike namenskih stanovanj za mlade, da se prijavljajo na naše redne javne razpise za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem, saj lahko s tem pridobijo tudi najem za nedoločen čas.

POMAGAJ IZPELJATI DAN BREZ NAKUPOV

Kmalu boste lahko vsepovsod opazili oglase za nore popuste, ki jih bodo trgovci ponudili 23. novembra na uvoženi črni petek, z njim pa se bo začel tudi najbolj potrošniški mesec v letu. Vse, ki se vam zdi to nesmiselno in razumete škodljive posledice tega brezglavega zapravljanja, vabimo, da se nam pridružite pri izvedbi letošnjega Dneva brez nakupov. Ta dan s sporočilom »100% popust, če ne kupiš nič« predstavlja protiutež prekomernemu potrošništvu, obenem pa želimo aktivni posamezniki izpostaviti alternative nakupovanju, ki jih lahko izberemo prav vsak dan v letu (popravi, zamenjaj, ponovno uporabi, sposodi si).

Če podpirate te ideje in bi želeli biti del letošnjega Dneva brez nakupov, se oglasite na breznakupov@gmail.com ali na ziva@focus.si in seznanili vas bomo, kako se lahko kot prostovoljci pridružite ekipi, ki bo izpeljala aktivnosti ob letošnjem Dnevu brez nakupov 23. novembra. Vsak pa se bo seveda lahko pridružil tudi tako, da bo na ta dan ignoriral reklame, se izognil nakupovalni vročici ter izbral okolju in družbi bolj prijazne možnosti.

Dogajanje lahko spremljate na [facebook.com/breznakupov](https://www.facebook.com/breznakupov) in na Instagramu pod imenom Dan brez nakupov!

MESEČNI NAPOVEDNIK *Mladi na sceni*

Kinotrip na Liffu do 18. novembra

Med različnimi programskimi sklopi 29. Ljubljanskega mednarodnega filmskega festivala bodo tudi letos potovali mladi predstavniki Kinotripa, Kinodvorovega filmskega programa – mladi za mlade. Ogleдали si bodo pet filmov, ki prikazujejo zgodbe njihovih (filmskih) vrstnikov. Med njimi bodo izbrali najboljšega in ga razglasili na sklepni prireditvi festivala.

📍 www.kinodvor.org/kinotrip

Intenzivne delavnice

– **Bufoni**
**17.–18. 11. in 24.–25. 11.,
Studio XXV**

Bufoni so groteskna bitja z neukrotljivo naravo, ki bivajo v konfliktu s svetom. Poosebljajo lik antiheroja, zavračajo družbene hierarhije in pravila, ne poznajo morale in vstopajo v polje tabujev. S svojo inteligenco in sarkazmom postavljajo svet na glavo in družbi nastavlja ogledalo. Prijave: transformator.toslo@gmail.com. Obvezna prisotnost vse dni. Cena: 70 evrov

📍 www.kudtransformator.com

Zatiranje v Gromki: Laboratorij skupnostnega gledališča 21. 11., Klub Gromka

Na tokratnem rednem Zatiranju v Gromki bomo v raziskovalnem gledališkem laboratoriju iskali odgovore na vprašanje, kako z uporabo gledališča tvoriti skupnost. Mentorici in jokerki: Barbara Polajnar in Metka Bahlen Okoli

📍 www.kudtransformator.com

Ponovno francoski literarni krožek v Knjižnici Šiška 22. 11. 2018 ob 18.00

Med novembrom 2018 in majem 2019 bo v sodelovanju z Mestno knjižnico Ljubljana (enota Šiška) potekal

francoski literarni krožek, kjer se bomo enkrat na dva meseca pogovarjali o enem izmed sodobnih romanov znanih francoskih pisateljic in pisateljev. Beremo v izvirniku, prav tako tudi krožek praviloma poteka v francoščini. 📍 kudanhiv.org

Izmenjevalnica #65 16. 11. 2018 od 16.00 do 20.00, Humanitarni center, Tržaška c. 132

Izmenjevalnica v Tresorju 1. 12. 2018 od 10.00 do 16.00, Hostel Tresor, Čopova 38

Vabljeni na dogodek blagovne menjave – prinesi hrano, izdelke za higieno in čistila, izmenjaj za rabljena vintage oblačila in predmete.

📍 www.facebook.com/izmenjevalnica

Družabni petki v Mladinskem središču Vič Vsak petek od 14. do 17.

ure pridi na druženje in igranje družabnih iger v prostore Mladinskega središča Vič (Trg mladinskih delovnih brigad 14, Ljubljana) in preživi petkov popoldan v prijetni družbi ob igranju številnih družabnih aktivnosti (strelastika, biljard, ročni nogomet, pikado, jungle speed, dixit, dobble in še veliko več). 📍 www.msvic.si

Prijateljski turnir v ročnem nogometu in strelastiki

V torek, 27. 11., vas od 16. do 18. ure vabimo v prostore Mladinskega središča Vič (Trg mladinskih delovnih brigad 14, Ljubljana) na prijateljski turnir v ročnem nogometu in strelastiki. Vabljeni vsi zainteresirani mladi. 📍 www.msvic.si

Več dogodkov in informacij za mlade najdeš na www.lmit.org.

ZNANI LJUBLJANČANI O
GIBANJU*Ljubljana –
vedno se vrnem*

Mojca Horvat, plesna učiteljica in koreografinja, nekdanja prvakinja v latinskoameriških in standardnih plesih

Imam srečo, da se mi priložnosti za potovanja ponujajo že ob delu: najprej štipendija, nato pedagoško delo, zdaj koreografija in režija. Če vse skupaj seštejem, sem tri leta s presledki preživela v New Yorku, deset let v Celovcu in na Dunaju, zadnjih dvanajst let sem na redni liniji Ljubljana–Beograd. Pa vendar se vedno vrnem domov, v Trnovo.

Posebej moji beograjski kolegi me nagovarjajo, naj se vendar že enkrat preselim iz te Ljubljane, in vedno znova jim odgovarjam, da ne bo šlo. Da ne gre le za učence v moji šoli, ki jih ne morem pustiti na cedilu, niti za mostiščarski lokalpatriotizem. V Ljubljani enostavno živim varno, čisto, zeleno, razgibano življenje.

Rekreacijo mi sicer nudi že moje pedagoško delo, a doma lahko potrebo po gibanju na prostem zadostim takoj: s kolesom na Rudnik do plesne šole ali na tržnico, dva koraka čez Prule v gozd na Golovec, namesto na kavico grem s prijateljico raje na sprehod po PST-ju ali z rolerji skozi Tivoli.

In če še ob vsem tem zmanjka kisika: skok na morje – na jadrnico. Najraje pozimi, ko je več vetra!

Namig: Ulovite letošnje zadnje tople sončne žarke

Čeprav se verjetno večina športnih dejavnosti v tem času že dogaja v zavetju športnih objektov, vas še vedno vabimo, da se čim več gibate v naravi. Za več kisika v krvi – to posledično pomeni tudi boljše počutje – bo pač treba ven.

Razgibajmo

Žiga Černe, Športna zveza Ljubljane

Foto: Dunja Wedam

Tekače po Ljubljanskem maratonu čaka predvsem regeneracija, ki je delno lahko tudi tekaška.

Ljubljano

Smučarski sejem Snežinka

Med 22. in 25. novembrom bo na Gospodarskem razstavišču pestra izbira nove in rabljene smučarske opreme, predstavili pa bodo tudi smučarske centre. Na sejmu bo potekala tudi komisijška prodaja rabljene smučarske opreme.

📍 www.snezinka.com

Sejem Narava-zdravje

Nacionalni inštitut za javno zdravje ugotavlja, da se približno polovica prebivalcev zdravo prehranjuje in je zadostno telesno dejavna. Nezdrav način prehranjevanja je najbolj prisoten pri moških, mlajših odraslih, nižje izobraženih in prebivalcih v nižjem družbenem sloju. Ugotavljajo še, da je vsak četrti vsak dan v stresu, vsak deseti ima več različnih nezdravih vedenjskih navad, povečuje se število obiskov pri zdravniku, na običajen delovni dan pa v povprečju v službi presedimo pet ur ... Čas je za spremembo vedenjskega sloga. O tem več izveste pri svojem zdravniku, v sosednjem športnem društvu in tudi sejmu Narava-zdravje od 29. novembra do 2. decembra.

📍 www.narava-zdravje.si

Koledar rekreacije 2019 – za novo štetje kilometrov, ur, kalorij ...

Čas hitro teče in s tedni ter dnevi na koledarju nam bo zmanjkalo tudi rekreativnih dogodkov. Seveda se z novim letom obetajo nove priložnosti za rekreacijo, le da jih moramo s pomočjo organizatorjev najprej zbrati in vpisati v Koledar rekreacije, ki ga delamo skupaj s portalom 📍 www.rekreacija.si. Organizatorje rekreativnošportnih, turističnošportnih in gibalnorekreativnih dogodkov torej vabimo, da izkoristijo brezplačno možnost odlične medijske pozornosti. Če pripravljate kakšen ravninski ali planinski pohod, gorski ali ravninski tek, kolesarski turistični izlet ali maraton z gorskim ali cestnim kolesom, triatlon ali duatlon, tek na smučeh, plavalni dogodek, plesni ali kakšen drug tečaj, pohodni ali kakšen drug test, malonogometni, odbojcarski ali košarkarski turnir oziroma katero izmed drugih aktivnosti, ki nosijo predznaka »rekreativni« ali »gibalni«, ga vpišite v

portal do 10. decembra. Vpišite vsaj naziv dogodka, datum, panogo, kraj, kontaktne podatke (telefon, spletna stran, e-pošta itd.) pa tudi kratek opis. Vse vpišite na 📍 www.rekreacija.si, če pa se ne znajdete, pišite na 📧 koledar@rekreacija.si.

Enainšestdeset priložnosti za nabiranje kondicije

Do sredine decembra bodo ljubljanska društva poskrbela predvsem za obilo pohodov po bolj ali manj razgibanih terenih naših hribočkov in gora. Podrobnosti o njih najdete na 📍 www.rekreacija.si. Preden se odločite za kakšen samostojen ali voden pohod, preverite opremo in obutev ter poskrbite za obnovo znanja o varni hoji. O vsem boste glede varnejšega koraka v zimskih razmerah lahko slišali na brezplačnem tečaju, ki ga Gorska reševalna služba – društvo Ljubljana za vas pripravlja 24. novembra v Tacnu. Prijave so obvezne, saj je število udeležencev omejeno, podrobnosti razpisa pa preberite na 📍 www.grs-ljubljana.si.

25. novembra se boste rekreativni ljubitelji plavanja lahko preizkusili v plavalnem izzivu, ki zajema 12-minutni Cooperjev plavalni preizkus (ta je namenjen slabše kondicijsko pripravljenim plavalcem), izkušenejši pa se boste v 25-metrskem bazenu na Kodeljevem lahko udeležili tekmovanja v plavanju na različnih dolžinah in plavalnih slogih. Prijavnica je objavljena na 📍 www.riba-drustvo.si.

Tekače po Ljubljanskem maratonu čaka predvsem regeneracija, ki je delno lahko tudi tekaška. Na voljo bodo trije tekaški preizkusi: 17. novembra boste skušali premagati vse stopnice Kristalne palače (📍 www.alive.si), se dan zatem odpravili na tekaško popotovanje po PST-ju z Urbanom Praprotnikom (📍 www.tekaskitrener.si) ali 24. novembra odtekli krog s Prešernovega trga na dobrodelnem November teku (📍 www.movembertek.com). Kjer koli že boste, predvsem uživajte!

RAZGIBAJMO LJUBLJANO

Za objavo v glasilu Ljubljana ali v elektronskem tedniku Športni utrinki nam lahko novice pošljete na 📧 info@szlj.si, vprašanja pa lahko zastavite tudi po telefonu 01 434 72 91.

NASVET STROKOVNJAKA

Z nordijsko hojo bolje pripravljeni tudi za smučarski tek

Mirko Verovšek, vodja komisije in demonstratorske vrste za nordijsko hojo in tek na smučeh ter nordijsko rolanje in rolanje pri Smučarski zvezi Slovenije

Pred več desetletji so smučarji tekači začeli uporabljati palice za smučarski tek tudi za vadbo v poletnih in jesenskih mesecih, kar je omogočilo kakovostnejši trening. Nordijska hoja je nastala iz teka na smučeh – brez smuči.

Nordijska hoja oziroma hoja po smučarsko je sproščen in učinkovit način vzdržljivostne vadbe, kjer lahko s hojo in primernimi palicami bistveno vplivamo na učinkovitost vadbe. V primerjavi s klasičnim pohodništvom tu izvajamo daljše korake, podaljšana je tudi amplituda dela z rokami. Ustrezno oblikovani ročaji palic omogočajo učinkovito odiranje z rokami.

Na prvi pogled je nordijska hoja kot sprehajanje s pohodniškimi palicami. Vendar skriva v sebi veliko več. Tako kot pri smučarskem teku tudi pri nordijski hoji deluje veliko mišičnih skupin, saj je aktivno celotno telo. Je hkrati sprehod in trening.

Spodbuda: Pripravljeni na zimo

V hitrem življenjskem ritmu se je treba tudi ustaviti in razmisliti o tem, kako biti prijaznejši do sebe in svojih bližnjih. Tudi prihajajoči čas adventa je lahko priložnost za poglobitev in spodbude, ne nazadnje tudi v odnosu do svojega telesa. Si sploh še znamo vzeti čas zanj? Ne zanemarjajte ga in ne oklevajte. Naj bo vaše zdravje, poleg družine, na prvem mestu.

V Mostecu spet daleč skačejo

Miha Štamcar, foto: Miha Fras

Sredi petdesetih in na začetku šestdesetih let prejšnjega stoletja se je v Ljubljani zbralo tudi več kot dvajset tisoč gledalcev na tekmah v smučarskih skokih. Toda propadu 70-metrške Bloudkove skakalnice na Galetovem v Šiški je sledil zaton smučarskega kluba Enotnost, in zanimanje za ta šport je v prestolnici začelo upadati. Na srečo se je 24. aprila 1970 v prostorih tedanje Zveze za telesno kulturo Ljubljana Šiška zbrala peščica nekdanjih in aktivnih skakalcev ter ustanovila Smučarski skakalni klub Ilirija.

V svoji bogati zgodovini se edini ljubljanski klub, ki se ukvarja s smučarskimi skoki, lahko pohvali s petimi kolajnami na olimpijskih igrah in dvema na svetovnih prvenstvih.

Smučarski skakalni klub Ilirija je bil ob ustanovitvi sploh prvi v Sloveniji, ki je vso pozornost namenjal le smučarskim skokom. Skakalnica na Galetovem je propadla, od nje je danes ostal le še stolp, zato so svojo dejavnost prenesli v Mostec, kjer so najprej zgradili malo 20-metrsko skakalnico, že dve leti pozneje pa tudi 55-metrsko plastično skakalnico, ki je bila za tiste čase nekaj posebnega.

»Star sem bil deset let, ko sem prišel v klub, moja vrstnika Miran Tepeš in Vasja Bajc pa sta skakala že dve leti. Še danes se spomnim, da je bila plastika čisto nova, mislim, da je bila rumene barve. Poletne tekme so bile nabito polne, to je bil pravi praznik,« se danes svojih skakalnih začetkov spominja Primož Ulaga, eden najboljših slovenskih skakalcev vseh časov, ki je danes predsednik kluba.

Infrastruktura takrat in danes

Vendar se od tistih časov v skakalnem centru v Mostecu ni prav veliko spremenilo. »Nekaj novosti sicer je, pridobili smo dvigalo, skakalnica je zdaj nekoliko večja, vendar nikakor ne moremo govoriti, da je to sodoben objekt. Tudi spodnji radius je preoster. Če je za začetek sedemdesetih let prejšnjega stoletja veljalo, da ima Ilirija najboljšo infrastrukturo v Sloveniji, danes ni več tako. Pred nami so Planica, Kranj, Velenje, Žiri, Ljubno ...« Na tem prostoru večja skakalnica ni možna, saj bi bil to prevelik poseg: lahko bi naleteli tudi na podtalnico. Gradnja nove konstrukcije bi bila prevelik strošek in poleg tega bi bila vprašljiva pridobitev dovoljenja, saj leži v krajinskem parku. Nekaj let se že govori, da bi nov skakalni center zgradili v Podutiku, v načrtih se omenja tudi 120-metrsko skakalnica, najpogumnejši razmišljajo celo o tekmi za svetovni pokal. Toda Primož Ulaga in Žiga Mandl, direktor kluba in trener mlajših kategorij, razmišljata bolj racionalno.

»Z vidika svetovnega pokala bi bilo to seveda zanimivo, saj razen v Oslu ni nobene druge tekme v glavnem mestu,« razmišlja Mandl. »Toda glede na to, da imamo le slabih 30 km stran 110-metrsko skakalnico v Kranju, potem pa je tu še Planica, je vprašanje, ali je sploh smiselno dajati nekaj milijonov evrov za izgradnjo 120-metrške skakalnice. Toda če se ne motim, imamo v Ljubljani tri, štiri klube v alpskem smučanju, dva skakalna in en tekaški oziroma biatlonski, zato bi morda

“ Šport in študij se da uskladiti.

veljalo razmisliti, da bi imeli zimski športi skupno lokacijo, skupno bazo, skupne prostore, saj smo vsi na smučeh. Nekaj se govori o tekaški progi v Stanežičah, toda, če se bo že šlo v nov objekt, bi moral biti zanimiv tudi za gledalce, da bi bil v pogonu, tudi ko klubi ne bi opravljali svoje dejavnosti. V sklopu tega bi lahko bil pustolovski park, rolkarske steze in podobno, da bi tudi na ta način dobili povrnjene stroške.«

Sodelovanje

Skakalni klub Ilirija že nekaj časa zgledno sodeluje s smučarskim klubom Brdo, tako da ima vse večje uspehe tudi v nordijski kombinaciji. »V klubu si ne želimo zgodnje specializacije, kar tudi otrokom omogoči spoznavanje večjega spektra različnih športov. Ob skokih otroci v našem klubu spoznavajo tudi gimnastiko, saj je pomembno, da obvladajo svoje telo. Tek na smučeh je pomemben za vzdržljivost, eksplozivnost, gibljivost, alpsko smučanje za hitrost,« poudarja direktor smučarskega skakalnega kluba Ilirija.

Klub se je pred leti znašel v krizi, kar se je kazalo tudi v rezultatih. Prihod novega

predsednika že kaže rezultate. »Nikoli se mi ni bilo težko vrniti v klub, v katerem sem začel svojo športno pot, in kakšno stvar predebatirati, da pa sem postal predsednik, je bil bolj splet naključij. Žal je pred leti Ilirija zašla v krizo, zato si je majhna skupina ljudi prizadevala, da bi mesto predsednika prevzel nekdo, ki je bil športnik, ki je bil v klubu, ki razume zadeve. Na izredni skupščini so me prepričali, da sem šel v kandidaturo – in bil sem edini kandidat,« je svojo vrnitev pojasnil eden od petih ilirijanov z olimpijsko kolajno. Ob njem so to še Miran Tepeš, Matjaž Debelak celo z dvema, Peter Žonta in Damjan Fras.

V članski konkurenci sta v ospredju slovenski reprezentantki in olimpijki Urša Bogataj in Špela Rogelj, trenutno pa je večji poudarek na mlajših kategorijah. »Seveda bi si želeli, da bi bili rezultati podobni kot v času našega predsednika ali kot pred 15 leti. Pred leti so nas zapustili številni odlični skakalci, vendar o krivcih nima pomena razpravljati. Želimo si, da bi kdo od mladinske kategorije uspešno nastopal tudi v članski, predvsem pa si želimo, da bi tudi v času študija normalno trenirali, ne pa da bi prenehali po koncu srednje šole, kajti šport in študij se da uskladiti. Trenutno imamo dve reprezentantki in nanju smo zelo ponosni,« je še dejal Mandl, ki je obenem zelo zadovoljen, kako klub sodeluje z Mestno občino Ljubljana.

NOVI ČLANI SO VEDNO DOBRODOŠLI

Žiga Mandl vabi v klub nove člane: »Vpis novih skakalcev in skakalk je kadar koli. Najprej naj samo pridejo na trening, da ugotovijo, ali jim je to sploh všeč. Še pred samim formalnim vpisom jim omogočimo nekaj treningov, novinci začenjajo na *puklu*, potem gredo počasi na večje skakalnice. Zaželeno je le, da so otroci že stali na smučeh in se znajo peljati.«

Foto: Jaka Koren

dr. Uroš Ahčan

Ideja je postala

Pogovor z dr. Urošem Ahčanom

Živa Čebulj

Slovenija ima nemalo odličnih zdravnikov, ki jih mednarodna zdravniška skupnost vabi predavat po vsem svetu. Eden izmed najuspešnejših je dr. Uroš Ahčan, steber razvoja rekonstrukcijske in plastične kirurgije v ljubljanskem Univerzitetnem kliničnem centru. Med pacientkami je morda najbolj znan po mikrokirurški rekonstrukciji dojke. Pred časom so mikrokirurško tehniko rekonstrukcije dojke s 3D-modelom v UKC izvedli prvi na svetu. Uvrščena je bila med najboljše rekonstrukcijske tehnike dojke v temeljnem učbeniku rekonstrukcijske kirurgije, ki sta ga uredila Samir Mardini iz klinike Mayo v ZDA in legendarni Fu-Chan Wei iz slavne Chang Gung Memorial Hospital na Tajvanu.

Dr. Uroš Ahčan, pred kratkim ste javnosti predstavili še en vrhunski dosežek, rekonstrukcijo nosu, ki je slovensko kirurgijo znova postavil na svetovni zemljevid. Nam ga lahko predstavite?

Po pomoč je prišla bolnica, ki so ji zaradi raka odrezali celoten nos. Obupana in nesrečna je iskala rešitev. Po natančnih pregledih in analizah smo se lotili inovativnega pristopa. Temeljna ideja je bila, da nov nos na osnovi 3D-načrtovanja in modela zgradimo na podlakti, in sicer iz kosti, kože, žil in živcev podlakti. Nato pa ga v drugi fazi kot telesu lastni rezervni del z mikrokirurško tehniko prestavimo na obraz in tako pacientki povrnemo funkcijo in estetski videz ter spremenimo njeno usodo. Ideja je postala resničnost in rezultat je navdušujoč.

Za takšen dosežek je potrebna kreativna uporaba znanja in možnosti, ki so na razpolago. Proces rekonstrukcije nosu je potekal v dveh izjemno zahtevnih operacijah. Kakšni so uporabljeni postopki?

Takšen poseg zahteva ogromno razmišljanja in pogovorov, tako z bolnico kot ekipo. Potrebna je natančna analiza problema, večdimenzionalno razmišljanje, 3D-načrtovanje in brezhibna tehnična izpeljava. Slednja potrebuje ogromno znanja na področju anatomije, mikrokirurških tehnik, znanja preoblikovanja in učvrstitve kosti, mikrokirurškega šivanja živcev, preoblikovanja mehkih tkiv, tkivne ekspanzije – in nenazadnje občutek za estetiko. Pri tem je potrebno sodelovanje ekipe kompatibilnih ljudi različnih

specialnosti. Naše znanje sta dopolnila prim. Vojko Didanovič, ki je izvrsten maksilofacialni kirurg, in mag. Tomaž Tušar iz podjetja Audax, ki nam je omogočil 3D-analizo in natisnil modele tkiv.

Nato sta sledili dve večji operaciji in nekaj manjših korekcij. Vse je potekalo točno tako, kot smo načrtovali.

Sledilo bo povsem človeško vprašanje: devet- in osemurna operacija zahtevata neizmerno zbranoost. Imate v teh urah kaj časa za kratek oddih, malico? Se sploh lahko pretegnete? Kako vzdržujete takšno kondicijo?

Večkrat sem že rekel, da je vrhunska kirurgija enako kot vrhunski šport. Tudi tam so napori gledalcem

posameznik v timu dobro ve, kaj mora početi. Pogosto se sporazumevamo brez besed, samo s kretnjami. Vsi imamo pred seboj en in isti cilj, končni rezultat.

Za resno ukvarjanje s športom ni časa, in ker smo večinoma v prisilnih državah, to na dolgi rok utruja telo. In če med posegom ne piješ in ne ješ, tudi na stranišče ni treba. Se pa dobro spominjam sveže stisnjene pomarančnega soka po slamici med operacijo v Stockholmu ali kosila v Helsinkih.

Za takšnim uspehom najbrž stojijo številna znanja, prizadevanja, odrekovanja in veliko dela.

Kako je potekal razvoj takšnih rekonstrukcijskih tehnik?

Za takšne rezultate so najbolj zaslužni učitelji, ki so znali in želeli predati znanje prejšnjih generacij na te, ki so sledile. Oni so opravili pionirsko delo. Zaslužni so starši in učitelji, ki so z vzgojo prispevali, da se zavedamo, da le trdo delo, pošten odnos in spoštovanje različnih razmišljanj vodi v napredek. Vsekakor pa smo pomembni tudi posamezniki, ki kljub zelo slabim razmeram vztrajamo in kljubujemo negativcem, katerih glavno poslanstvo je iskati odgovore, zakaj se nečesa ne da storiti. Pri takih intervjujih bi veliko lahko povedali tudi družinski člani, tako žena kot otroci. Oni vedno znova upajo, da končno pridem. Domov.

Ste specialist za plastično, rekonstrukcijsko, estetsko in mikrokirurgijo, področja, ki so med seboj tesno povezana. Kakšne pa so razlike med njimi? Kdaj

“ Ideja je postala resničnost in rezultat je navdušujoč.

nepredstavljeni, na meji možnega. Tako kot pri športnikih so tudi pri kirurjih pomembne dobre priprave, vizualizacija, strast, nepopustljivost, prepojenost z adrenalinom, vera v zmago ter različne taktične in tehnične zamisli. Kirurgija je vrhunski ekipni šport, kjer vsak

resničnost

govorimo o plastični, rekonstrukcijski in kdaj o mikrokirurgiji?

Rekonstrukcijska kirurgija je širši pojem in obravnava različne kirurške tehnike za povrnitev funkcije in estetskega videza. Pomemben del pri tem nosi mikrokirurgija, ki nam omogoča prosti prenos tkiv z enega na drug del telesa, vzpostavitev obtoka in poljubno preoblikovanje tkiv. Vsi posegi pa se končajo z estetsko kirurgijo, ki ima svoja pravila za zagotovitev najboljšega estetskega rezultata. Zato ni meja med posameznimi področji, temveč je zgolj dobra celostna kirurgija ali slaba parcialna kirurgija. Prva temelji na poglobljenem izobraževanju in trdem delu ter izkušnjah, druga pa na nekaj dnevni tečajih.

Z vrhunskimi dosežki spreminjate tako znanost kot življenja svojih pacientk in pacientov. Prav tako ste si prizadevali za spremembo slovenskega javnega zdravstvenega sistema, da strokovnjaki in bolniki ne bi bežali v tujino ali zasebno prakso. Tudi sami imate zasebno ordinacijo, a vseeno ostajate tudi v Univerzitetnem kliničnem centru. Kaj vas zadržuje tu?

Župan pravi, da je Ljubljana najlepše mesto na svetu, in temu pritrjujejo tudi obiskovalci. Tudi sam se strinjam, da je življenje v Ljubljani prijetno in kakovostno. Zrak, voda, hrana, arhitektura, prometna ureditev, varnost so za mnoge samoumevni, a v resnici za tem stoji ogromno dela in truda

velike skupine ljudi. V UKC imam sodelavce, člane uspešne ekipe, ki se trudijo za ugled oddelka in slovenske medicine, vodstvo se poleg tega trudi še omiliti slabe odločitve iz preteklosti. Nenazadnje v UKC pridejo najzahtevnejši bolniki. Ti s seboj prinašajo največje izzive.

Zasebna ordinacija pa mi nudi umetniško izražanje, delo v navdušujočem okolju, druženje z zanimivimi ljudmi različnih poklicev in usmeritev, ki me polnijo in učijo na drug način. V privatni ustanovi se ideje da udejanjiti hipoma brez sestankovanja. In konec koncev mi zasebna ordinacija omogoča, da svojim otrokom lahko nudim to, kar moji kolegi v tujini lahko storijo že brez dodatnega dela v zasebnem sektorju.

Takšen poklic res ni samo delo, temveč poklicanost, in zahteva celega človeka. Kako ostajate nasmejani, kako si polnite baterije?

Uh, ne vem, kdaj sem se nazadnje spontano in iskreno, glasno nasmejal. Nasmehi na fotografijah so večinoma narejeni za lepšo podobo. Že nekdaj so me otroci spraševali, zakaj se nič ne smejim. Vedno nosim s seboj ogromno problemov in stalno procesiram, iščem rešitve. Zato sem večkrat zamišljen kot nasmejan.

Pogrešam Jurija Zrneca in Našo malo kliniko, pogrešam sproščenost in dobrosrčnost ljudi, nalezljiv nasmeh. Trenutno mi energijo daje družina – pa tudi prijatelji in balkon na Velem Lošnju.

10. mednarodna konferenca o demenci

dr. Nada Breznik

Foto: Nebojša Tejić, STA

Vidja Šenoj, generalna sekretarka Alzheimer Indije, in Paola Barbarino, izvršna direktorica ADI.

Na Medicinski fakulteti v Ljubljani je v zadnjih septembrskih dneh potekala mednarodna konferenca o demenci pod geslom »Demenca – izziv sodobne družbe«, ki jo je organiziralo združenje Spominčica. Poleg domačih strokovnjakov so na konferenci aktivno sodelovali mnogi tuji raziskovalci ter predstavniki asociacij za boj proti demenci. Konferenco je spremljalo veliko število zdravnikov, zdravstvenih in socialnih delavcev, študentov, oskrbovalcev in svojcev oseb z demenco.

O tem, kako skokovito se bo povečevalo število obolelih do leta 2050 v svetovnem merilu, je poročala predstavnica Svetovne zdravstvene organizacije – WHO. Omenila je tudi zneske, ki bodo nujno potrebni za obvladovanje te tako naraščajoče bolezni današnjega časa. Pri raziskavah o vzrokih demence in njenem poteku sodelujejo in se med seboj povezujejo strokovnjaki različnih znanstvenih ved iz različnih držav, med njimi je viden prispevek slovenskih znanstvenikov. V Sloveniji imamo na voljo prav vsa zdravila, ki so dostopna drugod po svetu, še vedno pa na žalost ni učinkovitega zdravila, ki bi bolezen ustavilo in pozdravilo.

Po besedah izvršne direktorice Svetovnega združenja za Alzheimerjevo bolezen – ADI Paole Barbarino majhnost ni ovira za pozitivne premike, kar dokazuje prav Slovenija, ki je edina na področju vzhodne in južne Evrope s sprejeto nacionalno strategijo za demenco in je s svojim zgledom v tej regiji vodilna. Paola Barbarino je poudarila izjemen pomen dobrih

praks, zgodb posameznikov, ki ljudem pomagajo, da poiščejo vzporednice z lastno zgodbo ali zgodbami, ki jih poznajo v svojem okolju. Svetovno združenje si prizadeva, da vsak primer dobre prakse razširi po svetu in tako spodbuja in omogoča povezovanje. Pri tem se zavedajo, da ima vsaka država, vsaka regija svoje posebnosti in da vsega ni mogoče kar presaditi v drugo okolje. Najtežje je vplivati na nosilce politik, ki morajo za sprejemanje odločitev dobro poznati problematiko bolezni in posebnosti svojega okolja, da bi lahko predlagali ustrezne rešitve.

V Sloveniji so pozitivni ukrepi za reševanje problemov, povezanih z demenco, deležni široke politične podpore tako na državni kot na lokalni ravni. Ljubljana je vpeta v številne projekte strokovnih služb in nevladnih organizacij, ki jih podpira, predlaga, omogoča in v njih dejavno sodeluje. Mestna občina Ljubljana bo v kratkem postala nosilka naziva *Demenci prijazna točka*, pridružila pa se bo tudi evropskemu projektu *Demenci prijazna mesta*.

KDO SO MLADI DRUŽINSKI OSKRBOVALCI?

Karina Sirk,
Fakulteta za družbene vede

Ob svetovnem dnevu duševnega zdravja so na Fakulteti za družbene vede opozorili na mlade oskrbovalce – skupino mladih, ki so še posebej ranljivi za duševne stiske in bolezni, a vse prevečkrat ostajajo nevidni v družbi. Mladi družinski oskrbovalci so mladi, mlajši od 18 let, ki skrbijo za družinskega člana ali prijatelja, ki ima kronično bolezen, obliko invalidnosti, zasvojenosti ipd. Prevzemajo raven odgovornosti, ki je običajno povezana z odraslo osebo.

Biti mladi oskrbovalec je dejavnik tveganja za duševno zdravje. V primerjavi s svojimi vrstniki mladi oskrbovalci doživljajo nižje zadovoljstvo z življenjem, večjo mero stresa in anksioznosti, več epizod depresije ipd. V Sloveniji je zavedanje o mladih oskrbovalcih na izrazito nizki stopnji, zato na fakulteti izvajajo dva mednarodna projekta na tem področju. Cilj projekta **MeWe – Psihološka podpora za spodbujanje duševnega zdravja in dobrega počutja med mladimi oskrbovalci v Evropi** je prispevati k izboljšanju prožnosti mladih oskrbovalcev in krepitvi njihove socialne podpore. V drugem projektu, to je **EdyCare – Inovativne šolske izobraževalne metodologije in orodja za zagotavljanje socialne vključenosti mladih oskrbovalcev**, ugotavljajo pomembno vlogo šol pri prepoznavanju mladih oskrbovalcev.

Fakulteta za družbene vede bo skupaj s projektnimi partnerji uporabila ugotovitve raziskav kot podlago za spodbujanje politik in praks, ki priznavajo in podpirajo mlade oskrbovalce. Skupni cilj obeh projektov je zagotoviti okolje ter podporne mehanizme, ki lahko omogočijo, da se mladi oskrbovalci premaknejo s položaja ranljivosti v položaj rasti.

Zagotavljanje različnih oblik pomoči ter podpornih storitev za mlade oskrbovalce bo prineslo koristi ne le njim, temveč tudi družbi sami in gospodarstvu.

Več informacij o projektih MeWe in EdyCare: dr. Valentina Hlebec, ✉ valentina.hlebec@fdv.uni-lj.si; Karina Sirk, ✉ karina.sirk@fdv.uni-lj.si.

Pro bono ambulanta za nezavarovane

Tomaž Gerdina, OPRO, Zavod za aplikativne študije

V okviru Zdravstvenega doma Ljubljana – Bežigrad je že januarja 2002 začela delovati Ambulanta s posvetovalnico za osebe brez zdravstvenega zavarovanja. Gonilna sila *pro bono* ambulante za nezavarovane v Ljubljani je od njenih začetkov do danes osemnosedesletni Aleksander Doplihar.

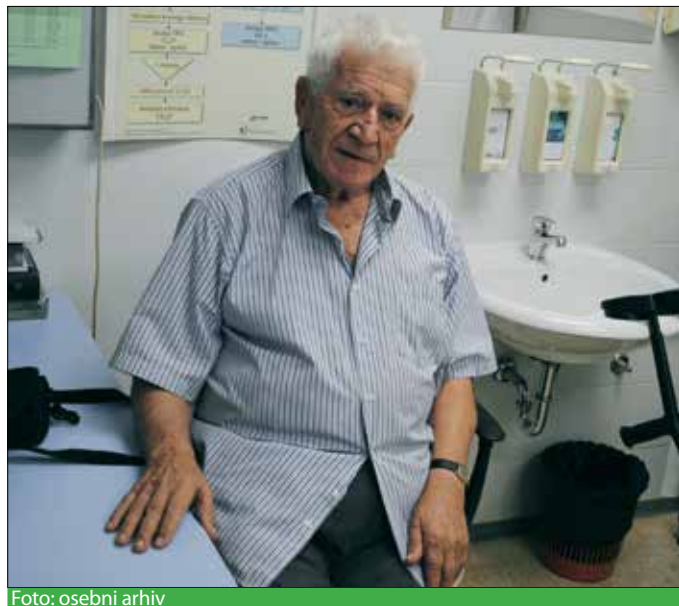

Foto: osebni arhiv

dr. Aleksander Doplihar

Danes največ novih nezavarovanih oseb prihaja iz vrst obrtnikov in samostojnih podjetnikov, ki ne morejo plačati prispevkov za zdravstveno zavarovanje. Se ne morejo zavarovati kot občani?

Kot občani se ne morejo zavarovati, ker so obrtniki. Obrtnik v težavah ni plačal prispevkov, ostal je brez zavarovanja, ker nima dohodkov. Ne more se prijaviti v socialno zavarovanje, ker je državi dolžan prispevke, ne more se prijaviti za socialno podporo. Ne more se prijaviti kot iskalec zaposlitve, ker je še vedno obrtnik, saj dokler ne plača prispevkov, ne more odjaviti obrti. Pravzaprav ne more nič. Niti država ne plačuje vedno v rokih opravljenih storitev obrtnikom, ti pa morajo vnaprej plačati davek, material, morajo delo opraviti, potem pa ne dobijo plačila. Jasno, da propadejo. Marsikdaj je grozljivo, ko postanejo nezavarovani na vrhuncu svoje delovne sposobnosti. Še včeraj je delal, se morda vozil z mercedesom, danes ni plačal prispevkov in je ostal nezavarovan.

Kar mu ubije samopodobo ...

Zato imamo med našimi zdravniki največ psihiatrov, ki imajo polne roke dela ravno zaradi psihičnih kriz. Največ je depresije, situacijskih psihoz, ki vodijo v hudo krizo.

Ste prostovoljec, kar nekaj priznanj ste dobili od medijev in oblasti za svoje neplačano delo. Pa je kaj

grenkega priokusa ob tem, da bi za reči, za katere skrbite vi, moral poskrbeti nekdo drug? Sistemsko?

Tega se stalno zavedam. *Pro bono* ambulante v Mariboru, Kopru, Ljubljani, Kočevju, Kranju in še kje ne morejo biti rešitev in potuha državi, ki tako rešuje problem nezavarovanih, namesto da bi sama poskrbela zanje. Podporo, da problematiko uredimo, tako kot je zapisano v ustavi, sem dobil na več mestih. Vendar politične volje ni bilo in je še vedno ni. Ko smo ustanavljali našo ambulanto, smo jo ustanavljali kot kratkotrajni projekt, ki bo dal državi možnost, da ta problem reši.

Zasledil sem, da pacientom pomagata tudi pri plačilu položnic. Kaj natančno to pomeni?

Naša socialna delavka je zaposlena pri Slovenski filantropiji in za svojo plačo dela pri nas. Filantropija v našem imenu zbira sredstva za delo te ambulante. Poleg tega imajo oni na svojem računu denar za pomoč ljudem v stiski. Imamo posebno komisijo, ki na predlog naše socialne delavke preveri razmere, in ko ugotovi nedvomno stisko pacienta, denimo samohranilka z dvema otrokoma, ki jima ne more kupiti šolskih zvezkov ali ne more plačati najemnine, računa za elektriko itd., v takem primeru prispevamo minimalna sredstva, od 100 do 130 evrov za enkratno pomoč za premostitev najakutnejše stiske.

Zdravstvena oskrba Ljubljančanov

dr. David Petelin

Foto: Marjan Ciglič, hrani MNZS

Otroci in odrasli v bolnišnici v Ljubljani, 10. januarja 1967

Pomen zdravja, oskrbe in zdravljenja se je v zgodovini našega mesta spreminjal. Zdravje je nekdanj pomenilo odsotnost bolezni, danes pa je razširjeno na vse ravni javne in zasebne sfere. Je način življenja, povezan z osebnim stilom in izkoriščanjem prostega časa, ter poleg družine najvišje postavljena vrednota Ljubljančank in Ljubljančanov. Korenine zdravstvene oskrbe oziroma nege segajo daleč v zgodovino človeške preteklosti. Ljudje so se od pradavnine poskušali na različne načine zdraviti in si blažiti bolečine.

Lucij Peticij Teknik – prvi znani zdravnik na Slovenskem

Z opazovanjem narave in postopnim poznavanjem človeškega telesa se je začela razvijati tudi medicina kot znanost. Za začetnika zahodne medicine štejemo Hipokrata s Kosa (4. stol. pr. n. št.), ki je postavil tudi temelj zdravniške etike (t. i. Hipokratova prisega). V stari Grčiji so poklic zdravnika opravljali svobodni posamezniki, medtem ko je bilo v rimski republiki in sploh v cesarstvu vse več zdravnikov sužnjev, ki so večinoma prihajali s helenističnega Vzhoda. Zdravniško oskrbo so si lahko privoščile

večinoma le aristokratske družine, veliko zdravnikov pa je svoj poklic opravljalo v vojski in med gladiatorji. Večina danes ozdravljivih bolezni je bila smrtonosna, kirurgija pa grozotna, mučna in boleča. Že v antiki so zdravniki in pomožno osebje opravljali različna specialistična dela (splošna medicina, ginekologija, vojna kirurgija itd.). To nam je potrdil tudi nedavno odkopan grob emonske zdravnice ob prenovi Slovenske ceste, v katerem so našli dva skalpela, dva medicinska kavljia, pinceto, ploščico za pripravo zdravil, lopatko, zajemalko in posodo. Za zdravje, plodnost in srečo so se Emonci z molitvijo obračali k

božanstvom, kar se je ohranilo v votivnih napisih in nagrobnikih. V Narodnem muzeju Slovenije je razstavljen oltar s posvetilom Eskulapu, bogu zdravilstva, ki je bil najden leta 1820 na Gradišču, na današnji Slovenski cesti, in ga je postavil zdravnik (lat. *medicus*) Lucij Peticij Teknik, prvi znani zdravnik na Slovenskem. Čeprav so Rimljani poznali bolnišnico kot posebno vojaško zgradbo (lat. *valetudinarium*), v Emoni taka stavba arheološko ni dokazana.

Srednjeveško zdravilstvo

Srednjeveška medicina se ni bistveno razlikovala od medicine v predantični

dobi. Bolezen je bila božja kazen, zdravljenje pa je temeljilo na ideji štirih elementov stvarstva oziroma štirih telesnih tekočinah, ki sestavljajo človeško telo (iz zraka nastane kri, iz vode sluz, iz ognja rumeni žolč in iz zemlje črni žolč). Vsaki tekočini je pripadal tudi notranji organ (jetra, pljuča, vranica in žolčnik), zdravje pa nastopi, ko so vse tekočine v medsebojnem harmoničnem ravnesju. Metode, ki so se jih posluževali ranocelniki, padarji, zdravilci in mazači za uravnavo skladnosti telesnih sokov, so bile sprememba prehrane, uvajanje telovadbe, tople in hladne kopeli, kozarčkanje in uporaba zelišč. Namesto enostavne oskrbe ran so telesne dele amputirali, uravnavali izpahnjene ude, rezali kurja očesa, uporabljali odvajala in bljuvala, vrhunec zdravljenja pa sta bila uporaba pijavk in puščanje krvi. Takšen pristop so »zdravniki« uporabljali vse do pojava moderne medicine kljub arabskim prevodom Hipokrata in Galena ter vrhunskih prispevkov nekaterih arabskih zdravnikov (Avicenna, Al-Zahrawi). V srednjem in novem veku je bilo zaradi pomanjkanja znanja, zdravil, nerazumevanja človeške anatomije, slabih življenjskih razmer in pogosto neznanih vzrokov bolezni polno iznakaženih, škrbastih in obolelih ljudi.

Foto: Marjan Ciglič, hrani MNZS

Otroci in odrasli v bolnišnici v Ljubljani, 10. januarja 1967

“ V primitivnih kulturah sta bila bolezen in trpljenje povezana predvsem z zli duhovi, ki so jih zdravilci in vrači izganjali iz telesa s posebnimi obredi in zelišči.

Kot vsa srednjeveška mesta je bila tudi Ljubljana infrastrukturno neurejena (umazanija na cestah, brez kanalizacije, vlažnost in natrpanost bivanjskih prostorov, zajedavci itd.) in posledično raj za nastanek raznovrstnih epidemij (črne koze, tifus, mrzlice in kuga). Valvasor v svojem znamenitem delu *Slava vojvodine Kranjske* opisuje, da je »črna smrt«, kot so poimenovali neznane bolezni, že leta 1006 v Ljubljani in njeni bližnji okolici vzela okoli 17.000 duš. Še pogostejši izbruhi pljučne kuge pa so bili v drugi polovici 16. stoletja, zaradi česar je mnogo meščanov zapustilo mesto, med drugim tudi takratni župan Andrej Hren, mlajši brat škofa Tomaža Hrena. Šentpetrsko predmestje

(Trubarjeva cesta) in Stari trg so ogradili z lesenim plotom, tako da nihče ni mogel ven. Krakovo, Gradišče in Šiško pa je kuga tako opustošila, da so pomrle celotne družine. Mestna oblast je njihove hiše dala požgati do tal in vasi popolnoma zaprla. Kužnih bolnikov niso sprejemali v mestni špital, zato je ob veliki epidemiji kuge konec 16. stoletja mestni svet ob mestnem pokopališču pri sv. Petru na današnjem Vrazovem trgu postavil lazaret. Iz arhivskih virov je znano, da je okužence tam zdravil kirurg Jacome (Jakomin). Šele leta 1515 je bil omenjen prvi zdravnik v Ljubljani, dr. Jakob plemeniti Folter, ki je bil tudi edini zdravnik za vso Kranjsko. 15 let kasneje so kranjski deželni stanovi zaposlili še dva zdravnika in jima dodelili 100 cekinov letne plače. Po koncu kuge je ljubljanska škofija vsako leto na dan sv. Roka prirejala procesije iz stolnice v Dravlje. Zaradi neprimernosti vojašnice na Žabjaku je mestna oblast šele leta 1754 prezidala kužni lazaret ter ga spremenila v vojašnico (Šempetrska kasarna), kjer je bil do leta 1918 nastanjen znameniti 17. pehotni polk – Kranjski Janezi. Kot vojaški objekt je obstajal vse do konca druge svetovne vojne, leta 1938 je v delu kompleksa deloval Banovinski inštitut za raziskovanje in zdravljenje novotvorb (onkološki inštitut), po letu 1945 pa je prostore prevzela popolna medicinska fakulteta, sicer ustanovljena že leta 1919.

Od mestnega špitala do civilne bolnišnice

V srednjem veku so nastajale tudi ustanove (ustanovitelj cerkev, vladar ali mesto), katerih glavna naloga je bila skrb za bolne, revne, sirote, vdove, ostarele in zapornike. Organizirali so samostanske bolnišnice ter gostišča in zavetišča za popotnike. Na območju današnje neorenesančne Kresije je od leta 1326 deloval meščanski špital (lat. *hospitale* – gostoljubno gostišče) oziroma ustanova za betežne, bolne, revne in obubožane ljubljanske meščane, ki ga je ustanovila ogrska kraljica Elizabeta. Ob špitalu je stala tudi cerkev sv. Elizabete iz leta 1345, ki je bila med pomembnejšimi cerkvenimi ustanovami v Ljubljani, v 16. stoletju pa tudi središče slovenske protestantske besede. Mestni špital predstavlja zametek ljubljanskega zdravstvenega in socialnega varstva. Oskrba v špitalu je bila sicer skromna, še v sredini 18. stoletja razne dvorne komisije poročajo, da so oskrbovanci prejeli celo plesniv kruh, nič mesa, posteljnino pa so jim menjavali dvakrat letno. Leta 1775 so v špitalu združili vse ljubljanske ubožne ustanove, leta 1789 pa so nastale še umobolnica, porodnišnica, najdenišnica in hiralnica. V stavbi je delovala tudi babiška šola kot najstarejša zdravstvena šola, kjer je pouk potekal v slovenskem jeziku, in ponavljalna šola za kirurge, ki ju je že

leta 1753 ustanovil Nizozemec Gerhard van Swieten, sicer osebni zdravnik in svetovalec cesarice Marije Terezije. Leta 1811 so omenjene ustanove razen špitalske uprave preselili v bolnišnico usmiljenih bratov na Ajdovščini, v izpraznjenih prostorih špitala pa so uredili prodajalne in stanovanja. Po potresu leta 1895 so stavbo porušili, po predlogu dunajskega arhitekta Camilla Sitteja pa ukrivljeno Špitalsko ulico zravnali in razširili.

Osemnajsto stoletje je bilo za medicino v Ljubljani prelomno. Leta 1718 v mestu umre znameniti zdravnik Marko Gerbec, deželni fizik na Kranjskem, član žlahtne družine uglednih meščanov Academia operosorum in drugih bratovščin, pristaš empirične znanosti, podpornik profilakse in borec proti alkoholizmu. Leta 1760 je kirurg Filip Jakob Breclj na Gornjem trgu 4 ustanovil anatomske zavod in zasebni prirodoslovni muzej, kjer so potekala predavanja iz anatomije, vaje iz seciranja za kirurge in babice. Po ukinitvi jezuitskega višješolskega študija so leta 1782 na liceju k pouku filozofije in teologije v Ljubljani dodali še mediko-kirurški študij, kar je omogočalo ljubljanskim meščanom in Kranjcem, ki so se stoletja dolgo izobraževali na italijanskih in nemških univerzah (Padova, Bologna, Pavia, Dunaj, Praga in Tübingen), da so se šolali na domačih

tleh. Cesarsko-kraljevi licej je izobraževal ranocelnike in kirurge, v času Ilirskih provinc pa je napredoval celo na raven medicinske fakultete. V duhu reform razsvetljenega absolutizma je cesar Jožef II. leta 1784 ukinil samostan bosonogih (diskalceatskih) avguštincev na Ajdovščini ter na predlog mestnih oblasti 19. junija 1786 podpisal odlok o ustanovitvi prve civilne zdravstvene ustanove v Ljubljani in na Kranjskem. Civilna bolnica je dobila prostore v nekdanjem baročnem samostanu iz leta 1657. Ob ustanovitvi je imela 12 postelj in tri oddelke: dermatološkega za sifilitične bolnike, kirurškega za poškodovance in nujne primere ter medicinskega (danes internističnega) za bolnike s kroničnimi boleznimi dihal ter z boleznimi srca in ožilja. Dve leti kasneje so preuredili zakristijo in cerkev v bolniške sobe ter dodali še t. i. blaznico (začetek medicinskega zdravljenja duševnih bolezni na Slovenskem). Bolnišnico je vodil homeopat in prior redu usmiljenih bratov dr. Matevž Gradišek.

Po propadu Ilirskih provinc in odhodu Francozov leta 1813 je upravljanje bolnišnice prevzela mestna občina (protomedik dr. Anton Jevnikar), leta 1849 pa je prešla pod deželno upravo. Oddelku za porodništvo se je leta 1870 pridružil še ginekološki, leta 1890 pa so ustanovili še očesni oddelek. Zaradi pomanjkanja

preimenovali v klinične bolnišnice, danes pa bolnišnični kompleks poznamo pod imenom Univerzitetni klinični center Ljubljana. Po drugi svetovni vojni je dobil številne nove zgradbe, med katerimi je najpomembnejša zagotovo stavba kliničnega centra iz leta 1975 arhitekta Stanka Kristla.

Razvoj mreže javnozdravstvenih ustanov

V obdobju med obema vojnama je skrb za zdravstvo od deželne vlade v Ljubljani prevzela osrednja vlada v Beogradu, ki pa ni gradila novih stavb. V tem obdobju je dr. Ivo Pirc vodil osrednjo slovensko javnozdravstveno ustanovo Higienski zavod v Ljubljani, ki je bil centralna ustanova za higiensko-epidemiološko in preventivno službo. Izvajala je akcije za asanacijo okolja, higiensko preventivo, dezinfekcije in dezinsekcije, preprečevanje nalezljivih bolezni, opravljala mikrobiološke laboratorijske preglede, odkrivanje spolnih bolezni, protisteklinsko službo ter odkrivala vzroke za obolevnost in smrtnost prebivalstva. Higienski zavod je zaslužen za ustanovitev 20 zdravstvenih domov v Sloveniji, v Ljubljani pa so z njegovo pomočjo zrasli zavod za zaščito mater in otrok, šolska poliklinika, šola za zaščitne sestre ter služba šolskega zdravnika za preventivno delo s šoloobveznimi otroki.

“ Glavno odgovornost za oskrbo in nego je nosila ženska, ki je skrbela za otroke, ostarele in oslabele člane družine.

primernih prostorov, bolniških postelj (leta 1842 že 89) in hitrega naraščanja prebivalstva (leta 1870 že 4.337 oskrbovancev) se je kranjski deželni zbor odločil preseliti posamezne oddelke in s pomočjo ljubljanske mestne občine in Kranjske hranilnice zgraditi povsem novo bolnišnico. Velikonočni potres leta 1895, zaradi katerega so morali porušiti močno poškodovano staro bolnico (danes Hribarjeva hiša in stavba Slovenijašporta), je botroval pospešeni gradnji paviljonskih bolnišničnih enot po francoskem vzoru na lokaciji med Ljubljano in današnjo Zaloško cesto. Potres je narekoval tudi izgradnjo vojaškega bolnišničnega kompleksa na Vodmatu med letoma 1896 in 1899 z desetimi paviljonskimi objekti (Cesarska garnizonska bolnišnica). Število bolnikov je v Ljubljani skokovito naraščalo (leta 1895 5.420, leta 1911 10.479, leta 1918 15.000, leta 1938 31.419 in leta 1940 že 35.600 bolnikov). Vse do leta 1948 so zanje skrbele sestre usmiljenke reda Vincencija Pavelskega. Naslednica civilne bolnišnice je tako postala splošna bolnišnica na Zaloški cesti, kasneje so jo

Razširjanje mreže javnega zdravstva je podaljšalo takratno življenjsko dobo celo za deset let ter prispevalo k dvigu ekonomskega, socialnega in kulturnega stanja družbe. Po drugi svetovni vojni so šele v petdesetih letih začeli graditi zdravstvene ustanove (ambulante, dispanzerje in centralne ustanove), saj je bilo socializirano zdravstvo izredno razdrobljeno. Šele leta 1965 so bili z Zakonom o zdravstvenem varstvu in zdravstveni službi SRS postavljeni temelji bolj smotrne strokovne organizacijske sheme osnovnega zdravstvenega varstva. Leta 1967 je mesto Ljubljana ustanovilo enoten Zdravstveni dom Ljubljana (Center, Šiška, Bežigrad, Vič-Rudnik, Moste-Polje in Grosuplje) na območju petih ljubljanskih občin in občine Grosuplje ter tudi s pomočjo samoprispevkov vseh občanov zgradilo ambulante, ki še danes opravljajo zdravstveno varstvo na primarni ravni (Bežigrad, Center, Moste-Polje, Vič-Rudnik, Šiška, Šentvid in Splošna nujna medicinska pomoč – SNMP).

Strah pred neznanim in novim

Obisk v azilnem domu na Viču

Jedrt Jež Furlan, foto: Miha Fras

Se še spomnite novice izpred dveh let o tujki, za katero so najprej mislili, da berači v Ratečah? Izkazalo se je, da ima popadke. Domačini so ji hitro priskočili na pomoč in tako je Somalka na Jesenicah rodila deklico. S Firdews sem se konec avgusta pogovarjala v azilnem domu na Viču. Lepa, graciozna in zadržana je povedala, da se največ ukvarja s hčerko Sabreen, sicer pa se uči slovenski in angleški jezik. S Sabreen gresta včasih na sprehod okoli doma. Povedala je, da si želi ostati v Sloveniji in da bi rada delala kot kuharica. Pred časom je pridobila status prosilke za mednarodni azil in sedaj čaka na dokumente za selitev v integracijsko hišo.

Popoldne imajo prostovoljne dejavnosti: ročna dela, bralni krožek, učenje slovenščine in tujih jezikov.

Društvo Odnos ji bo pomagalo najti zdravnika, odpreti račun ter pri pogovorih na centru za socialno delo in na zavodu za zaposlovanje. Ko sem izklopila snemalnik, je tiho in z nasmehom povedala nekaj besed v slovenščini in angleščini. Ko je pred dvema letoma prišla, ni vedela, da je v Sloveniji. Ni znala pisati, niti povedati, od kod točno je in kje bi lahko iskali njenega moža in dve hčerki. Njen prevajalec Hussein Mohamed Hasan, tudi iz Somalije, je v Slovenijo prišel peš preko Turčije in Grčije. Želel si je v Evropo. Sedaj pravi, da bi rad ostal v Sloveniji, ker je tu mir, ni vojne: »V domu sem štiri mesece in dvanajst dni in rad vrtnarim.« Na obisku v azilnem domu sva bila s fotografom na praznični dan ramazanskega bajrama. Prihod je bil slikovit: pred vhodom je bilo policijsko vozilo, policist in policistka, nekaj moških in visok gospod, ki je urejal

situacijo. Gospod Jaka, vratar, obvlada svoje delo, nič mu ne uide. »Ko je prišel k nam novi sodelavec, je s sabo prinesel nekaj pripomočkov, češ da so mu mnogi povedali, da je tu nevarno,« se smeje. Doda, da ni nevarno, da so prebivalke in prebivalci mirni in prijazni. Zdi se, da pozna vsakega posebej. »Smo prišli na dan, ko je dogajanje posebej pestro?« sem vprašala Katarino Štrukelj, vodjo Sektorja za sprejem in oskrbo pri Uradu Vlade Republike Slovenije za oskrbo in integracijo migrantov. »Pri nas je vedno živahno,« mi je odgovorila.

Premalo zdravnikov

Vodila naju je skozi azilni dom. Začeli smo v zaprtih sprejemnih prostorih. »Ko nekdo zaprosi na meji ali na policiji za mednarodno zaščito, najprej vzamejo izjavo, ugotovijo istovetnost, javijo prihod in ga pripeljejo v azilni dom. Najprej jih nastanimo v sprejemnih prostorih. Če gre za družine in mladoletnike brez

sprejemstva, jih varnostna služba načeloma pelje v Logatec. K nam pripeljejo samske moške. Dokler niso pregledani in čakajo na sprejemni postopek, so tu. Ne smejo v druge prostore ali ven iz doma.« Postopek traja nekaj dni. Na dan obiska jih je bilo v sprejemnem postopku 170. V Logatcu 90, na Viču 80. Dnevno jih pride od 10 do 20. Sprejemni postopek je delo Ministrstva za notranje zadeve, redno beležijo prihode. Prednost imajo družine, ranljive skupine, bolni. Katarina Štrukelj naju vodi skozi sprejemne prostore. Veliko je zaklenjenih vrat, ključev, piskanja, prebivalce pozdravlja v različnih jezikih. »Ko pridejo k nam, najprej opravijo zdravniški pregled. Preventivni, ki je pomemben za vse nadaljnje postopke, in potem, če in ko je treba, še kurativni pregled. Delamo s tremi zdravniki, ki so zaposleni na urgenci, kar pomeni nemalo usklajevanja. Potrebujemo več zdravnikov, predvsem dopoldne. Najprej jim pregledajo kri, garje, uši. V zadnjem

mesecu so ljudje v slabem stanju, veliko je hujših žuljev, gnojnih odrgnin, trebušnih težav, bolečin v križu. Če gre za urgentni primer, gre takoj v bolnišnico, pelje ga dežurni socialni delavec. Veliko je sladkornih bolnikov, ki jim zmanjkuje zdravil. Po poti premalo pijejo, vroče je. Pozimi je bilo veliko ozeblin, prihajali so premočeni.« Odpre omare z zdravili: »Večina je takih, ki jih lahko dobimo brez recepta. V času begunskega vala smo bili povezani z Zdravniki brez meja in smo dobili veliko zdravil. Tiste na recept gredo sami dvignit v lekarno.« V naslednji sobi jim zaposleni na Ministrstvu za notranje zadeve vzamejo prstne odtise, jih preverijo v sistemu, kje so vstopili v državo. Po opravljenem postopku jih prevzame socialna delavka, dobijo izkaznico, s katero gredo lahko ven.

Radi so oblečeni tako kot mi

Iz sprejemnih prostorov pridemo v dom, ali kot mu rečejo prebivalci, kemp. Blizu vhoda je detektor kovin, sicer pa ni več zaprtih vrat, ključev, kartic in piskanja. Gremo mimo sobe, kjer dobijo posteljnino, brisače, obleke. »Lahko prinesemo? Obvestim prijatelje? Kaj vse potrebujete?« sem bila takoj pripravljena organizirati akcijo. Obleke seveda lahko doniramo, toda, pravi Katarina Štrukelj, so »ljudje prinesli dosti starinskih oblek, prebivalke in prebivalci pa so radi oblečeni tako kot mi«. Preko javnih naročil jim kupujejo tudi nove obleke. Hodimo mimo svetlih in urejenih prostorov. Na stenah so fotografije s popoldanskih dejavnosti, urniki delavnic.

Bil je čas kosila in jedilnica je bila polna. »Tu razdelimo hrano, ki jo dobimo od Sodexa. Vse, obleke, opremo za sobe, hrano, imamo urejeno preko javnih

naročil. Odrasli imajo tri obroke dnevno, otroci dodatno malico. Posebna miza je namenjena začimbam. Pred nekaj dnevi smo jedli egipčansko hrano, kar za moj želodec ni bilo najbolj prijazno. Pomislila sem, le kako je njim, ko jejo našo hrano.« V azilnem domu smo šli skozi sobo, ki je bila polna postelj in moških, večina je gledala v telefone. »Povezava z internetom jim veliko pomeni, tako so v stiku z družino, prijatelji.« Skozi dvorišče gremo v del, kjer živijo družine. V vsakem nadstropju je skupni prostor, kuhinja in kopalnica. Vsaka družina ima svojo sobo. Nekaj nevladnih organizacij ima tu svoje prostore: pravnoinformacijska pisarna, soba za psihosocialno pomoč, pogovore. Mimo tekajo otroci. V domu je vrtec, večji so v šoli Livada. »Otroci in starši so navdušeni in res zelo zadovoljni s šolo Livada.« Popoldne imajo prostovoljne dejavnosti: ročna dela, bralni krožek, učenje slovenščine in tujih jezikov. Vsi zaposleni so jim na voljo za pogovore, veliko je psihosocialne pomoči. »Polni so strahov in negotovosti. Doma so imeli svoj dom, hišo, tu živijo z več ljudmi hkrati in tudi tako pride do stisk. V veliko pomoč so jim naši socialni delavci. Imeli smo primer, ko je gospa ob prihodu povedala, da si ne želi biti več z možem, šlo je tudi za zlorabo. Že to, da je lahko povedala, je bil izjemno velik korak zanjo. Zelo jim pomaga tudi društvo Up.«

Ljubljana, Logatec in Maribor – primer dobrih praks

Spet smo na dvorišču. Na klopici sedi Mersudin s sinom. Pove nam, da je tu leto in pol. Najprej sta bila dva meseca v Postojni. Sedaj dela v Škofji Loki. Sin gre letos v šolo. Sicer je iz Bosne, v azilni dom pa je prišel, ker so ga na francoski

meji dobili s pretečenimi dokumenti. Govori nam o tem, kako ni mogel dobiti potnega lista na ambasadi. Pravi, da sedaj ne bi šel niti v Francijo niti v Bosno, da bi ostal v Sloveniji. Ko Katarino Štrukelj vprašam, kako je z njegovim primerom, mi pove, da njihovih uradnih zgodb ne poznajo, nimajo vpogleda v dokumentacijo, v to se ne vmešavajo. »Vemo, kar nam povedo sami.«

Prebivalci in prebivalke imajo z domom in Ljubljano dobre izkušnje, zaposleni pa z njimi. Merim na izgrede, kot večkrat zasledimo v nekaterih medijih.

“ Bolj ko smo odprti, dostopni, prej izgine strah.

Ni jih. Torej le nismo tako jezni in prestrašeni, kot včasih poročajo mediji in grozijo spletni anonimneži? »Ljudi je strah, te pri nas in tiste naokoli, ko ne poznajo posameznikov, situacij. Ljubljana, Logatec, Velenje in Maribor so primeri dobre prakse integracije, dela z begunci. V Logatcu jih vabijo na prireditve kot goste ali nastopajoče. Ljudje so jih spoznali, ni jih več strah, družijo se, pogovarjajo. Ob svetovnem dnevu beguncev smo imeli dan odprtih vrat, povabili smo novinarje, prebivalce. Društvo Mozaik je, recimo, organiziralo pustovanje. Bolj ko smo odprti, dostopni, prej izgine strah.«

Otroci po šoli najdejo tudi čas za igro.

Prebivalci in prebivalke imajo z domom in Ljubljano dobre izkušnje, zaposleni pa z njimi.

Živahen utrip v podhodu Bežigrajska vrata

Veronika Sorokin, foto: Dunja Wedam

Temačni del podhoda pod Vilharjevo cesto, ki je za številne Bežigrajčane, predvsem pešce in kolesarje, idealna povezava z mestnim središčem, že nekaj časa ni več tako osamljen in pust. Neizkoriščeni zastekljeni prostori so se od odprtja leta 2010 po pravljičnih sedmih letih vendarle začeli polniti, s pisano izbiro barv notranjih sten pa je podhod dobil tudi precej barvit značaj.

Bežigrajska vrata ponujajo kopico zanimivih javnih programov.

Šahovski klub Ljubljana

Januarja 2017 so prvi prišli šahisti, ki so s strateškim prebojem spodbudili prihod še številnih drugih društev in nevladnih organizacij, zlasti s področij zdravstva in socialnega varstva. Mimoidoči, ki dnevno hitimo po bežigrajski bližnjici v službo, šolo, vrtec, na zmenek, se vedno razveselimo razsvetljenega prostora in šahovnic,

razstavljenih na mizah, še bolj pa pogleda na skoncentrirane obraze šahistov, ki zavzeto razmišljajo o svoji naslednji potezi.

Ob popoldanskih urah se tu trikrat tedensko v okviru klubske šahovske šole srečujejo predšolski in šolski otroci ter mladina, ob torkih in četrtnih pa so organizirani šahovski družabni večeri, kjer večinoma starejši šahisti igrajo

v ligah. Samoiniciativno pobudo za organizacijo tovrstne šahovske baze v primernih prostorih, kjer bi svoje znanje in izkušnje delili z drugimi, je dala trojica mladih šahovskih vele mojstrov: Duško Pavasovič, Luka Lenič in Darja Kapš. Darja, ki v šahovski šoli bistri šahovsko logiko najmlajših šahistov, je povedala: »Največ zanimanja je prav med mladimi. Prav je, da se znajo v današnjem hitrem življenjskem ritmu ustaviti, se zbrati in razmisliti s svojo glavo. Pri tem jim je lahko šah v veliko pomoč, saj gre za šport, v katerem so odločilni logika, strategija in tveganje. To je miselna igra z zametki filozofije, psihologije, v njej najdemo vzporednice tako s politiko kot z umetnostjo.«

Dodala je, da je njihov osnovni namen pisanje šahovske zgodbe, ki bi to kraljevsko igro ponovno obudila v življenje. V klubu se razveselijo vsakega novega kandidata, še posebej pa so ponosni na prve vidne premike, zato si vsekakor obetajo krepitev dejavnosti. V minulem letu so v okviru Šahovske zveze Slovenije organizirali mednarodni šahovski turnir, v letošnjem letu pa bodo izvedli celo tri turnirje.

 www.sahklub-ljubljana.com

Prostori Šahovskega kluba imajo bogato šahovsko literaturo in so namenjeni tudi individualnim treningom.

Spominčica-Alzheimer Slovenija

Slovensko združenje za pomoč pri demenci se je šahistom v podhodu pridružilo junija 2017. Namenjeno je druženju oseb z demenco, njihovih svojcev, skrbnikov in vseh drugih, ki jih zanima področje demence. Zlasti svojci obolelih lahko tu prejmejo različne informacije o prvih znakih bolezni, se posvetujejo o novih pristopih pri obravnavi demence, socialno-pravnem položaju osebe z demenco, si priskrbijo strokovno literaturo, uporabne pripomočke za izvajanje kognitivnih vaj z bolnikom itn.

Center, kjer dela multidisciplinarna ekipa strokovnjakov zelo različnih profilov s prostovoljci, je odprt od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure. Vsak tretji četrtek v mesecu potekajo družabna srečanja, namenjena izmenjavi izkušenj, kognitivnim vajam in igram, prilagojenim osebam z demenco. Generalni sekretar združenja David Krivec je povedal: »Svojci najbolj povprašujejo po interaktivnih delavnicah, saj jim občasna razbremenitev od skrbi za obolele veliko pomeni. S tovrstnimi delavnicami in neformalnim izobraževanjem v veliki meri prispevamo k ohranjanju spoznavnih sposobnosti oseb z demenco in bogatimo njihov občutek vrednosti ter vključenosti v skupnost,

kjer se kot aktivni člani družbe prijetno počutijo.«

O pomenu aktivnega preživljanja prostega časa obolelih za demenco je spregovorila tudi predstavnica Spominčice mag. prof. andrag. Alenka Virant: »*Delavnice so namenjene predvsem kakovostnemu preživljanju prostega časa oseb z demenco, saj je zaanje ključno, da ostanejo čim dlje miselno aktivne. Tu urimo spomin, orientacijo, zaznavo in prepoznavo, govor, izvršilne funkcije, motoriko ipd. Potekajo v skupini med bolniki in posamezniki z blagim kognitivnim upadom ter drugimi starostniki, pogosto tudi v interakciji s svojci. Delavnice vsaj začasno razbremenijo prav slednje, ki so ob dolgoletni oskrbi izpostavljeni hudim stiskam in posledično izgorevajo.*«

📍 www.spomincica.si

Zveza društev ledvičnih bolnikov Slovenije

Poleti 2017 se je v podhod Bežigradska vrata s Prisojne ulice preselila tudi pisarna Zveze društev ledvičnih bolnikov Slovenije. Združenje povezuje približno 2200 članov in je zelo aktivno. Poleg rednih srečevanj, druženj, ekskurzij, strokovnih usposabljanj in predavanj

izdajajo v okviru Zveze tudi glasilo »Ledvica«.

V prijetno opremljeni novi pisarni poleg rednih administrativnih obveznosti občasno organizirajo tudi družabna srečanja za bolnike z okvaro ledvic in njihove svojce, ki jih po besedah Larise Hajdinjak radi obiskujejo. »Večina se nam pridruži, ko že resneje zbolijo. Pred kratkim smo med bolniki izvedli vseslovensko anketo: večina si želi čim več izobraževanja in medsebojnega druženja, predvsem pa zagotovljenih možnosti dializnih storitev v času dopusta in enakopravnosti na področju zaposlovanja.«

📍 www.zdlbs.si

Društvo diabetikov Ljubljana

Lani septembra se je z Ulice stare pravde sem priselilo še ljubljansko društvo diabetikov, ki ga vodi predsednica Judita Erjavec. Pisarna, kjer je tudi info točka, je odprta ob ponedeljkih od 14. do 18. ure, ob torkih in četrtek pa od 9. do 11. ure. V društvu prireajo številne izlete, učne delavnice, sprehode po Ljubljani itn. Zelo obiskana so tudi predavanja, za katera zaradi velikega zanimanja navadno najamejo večji prostor.

📍 www.diabetes-zveza.si

V podhodu Bežigradska vrata sta našla svoj prostor še Društvo Al-Anon za samopomoč družin alkoholikov 📍 www.al-anon.si in servis koles.

Ljubljana ima vonj po gozdu

Besedilo in foto: **Staša Cafuta Trček**

Kim Badawi

Enrique

Ying

Sarah

Yong

Joseph

Ngee Kevin

Pavel

Kim Badawi, prebivalec sveta. Težko vam odgovorim, kje sem doma. Živim v New Yorku, Kairu, Riu de Janeiru, Parizu in še kje. Po babici sem Slovenec. Tokrat sem prišel v Ljubljano na predstavitev knjižnega projekta z naslovom Brez dela ni jela (www.nohoneynomoney.info). Pred leti sem opazil panjsko končnico in začel raziskovati bogastvo in sporočilno vrednost poslikav ter tradicijo apikulture v Sloveniji. Slovenci imate čebele in panje na svojih dvoriščih, to je fascinantno. Ljubljana mi je ljuba, pred več kot desetimi leti ni bilo nobenih turistov, danes pa jih kar mrgoli. Rad poslušam slovenski jezik. Rad sedim na terasi picerije Trta ter opazujem domačine in Ljubljanico.

Enrique, Asturias, Španija. S psičko Hiro sva prišla v Ljubljano na 24. svetovno prvenstvo reševalnih psov, kjer vsi, ki tekmujejo, želimo reševati človeška življenja in si prizadevamo za lepši svet. Morava se pohvaliti, saj je Hira dosegla odlično drugo mesto. Presrečen sem. Ljubljana mi

bo tako ostala še posebej v lepem spominu. Če povzamem še nekaj drugih vtisov, pa so to gore, hribi, ki so dobro vidni iz Ljubljane, pa vonj po gozdu. Všeč mi je kontrastna arhitektura s pestrimi barvami.

Ying, Guilin, Kitajska. V Nemčiji delam kot prostovoljka in imam tudi veliko časa za potovanja po Evropi. Danes sem z avtobusom ob sedmih zjutraj prispela v Ljubljano, zvečer nadaljujem pot do Sarajeva. Ljubljana je najbolj sproščena prestolnica, kar sem jih kdaj koli obiskala. Ravno ste me ujeli na poti na grad. Ustavila sem se pri stopnicah, ki vodijo do hiše, ob košari z domačim grozdem, na kateri piše »prosim, vzemite grozdje«. Ta gesta se mi zdi vrhunska! Na tržnici sem si kupila šopek s posušeniimi cvetovi. Ti majhni trenutki delajo Ljubljano tako enkratno.

Sarah, Bratislava, Slovaška. V Ljubljani sem že tretji teden na mednarodni poletni šoli

ekonomije, kjer smo zbrani študentje iz šestdesetih držav sveta. Pohvalila bi dobre predavatelje, ki so v nas vzbudili podjetniško miselnost, hkrati pa nas opomnili na zelo pomemben element v življenju – zdravo in čisto okolje, ki ga Ljubljana ima.

Yong, Sidney, Avstralija. Tudi jaz sem na poletni šoli ekonomije. V eni izmed skupin smo se fokusirali na strateška pogajanja. Ob prostih dnevih smo veliko časa preživeli v središču Ljubljane. S Sarah najemava Bicikelj in raziskujemo mesto s kolesom. Domačini ste odprti za nova poznanstva, ste zaupanja vredni.

Joseph, Singapur. Kadar potujem, se trudim, da ne primerjam moje dežele z državo, kjer sem na obisku. Prepustim se njihovim običajem in kulturi. Ljubljančani ste zelo prijazni. Na prehodih za pešce ustavite. Namenite tudi nasmeh. S fotografij sem se veselil pogleda na Tromostovje, a

kaj, ko ga ni mogoče videti od zgoraj. Fino bi bilo, da bi bil ob njem postavljen razgledni stolp. Kaj menite domačini o tem predlogu?

Ngee Kevin, Sidney, Avstralija. Ljubljana mi je všeč, ker ni takšne gneče kot v Pragi. S prijateljem sva si v Ljubljani lepo v miru vzela čas za ogled mesta. Opazila sva, da imate veliko ponudbo sladoleda in seveda sva ga tudi degustirala. Vigo nama je zaradi kremastega okusa najbolj všeč. Pohvalil bi tudi vašo infrastrukturo. Avtoceste so dobre. Ni gneče. Vidim, da imate v Ljubljani možnost izposoje električnih avtomobilov. Vaše mesto je zelo napredno. Obkroženosti ste z naravo, pa tudi življenjski stil je okolju prijazen. Morda se vi tega ne zavedate toliko, a verjemite, da mi tujci to hitro opazimo.

Pavel, Praga, Češka. V spominu mi bodo ostale male, ponekod tudi zelo ozke ulice, ki so mi vzbudile zanimive pravljicne asociacije.

Ljubljanski vestnik

Dobrodelni bazar SILA

Vesna Nisha Dolinar,
Slovensko mednarodno
združenje žensk (SILA)

V društvu SILA letos organiziramo že 25. bazar, na katerem bo sodelovalo preko 30 držav z vsega sveta. Odvijal se bo v nedeljo, 2. decembra, ob 10. uri v Grand hotelu Union. Poleg stojnic z različnimi izdelki držav udeleženk bodo na bazarju postavljene tudi stojnice s hrano različnih držav, kjer bodo obiskovalci lahko spoznavali

različne okuse. Obiskovalci bazarja bodo lahko sodelovali tudi v dobrodelnem srečelovu, kjer nanje čaka 800 pripravljenih dobitkov, ter uživali v pestrem večkulturnem programu. Bazar bo svoja vrata zaprl ob 16. uri.

Članice društva SILA so se odločile, da bodo zbrana sredstva na letošnjem bazarju namenile društvu Altra, društvu upokojencev Ljudska univerza Jesenice, RIC-u Novo mesto in Varstveno-delovnemu centru, društvu ASPi, Ljudski univerzi Krško ter

Univerzi za tretje življenjsko obdobje MOICIS v Slovenj Gradcu. Vabljeni!

Za večjo dostopnost do svetovnega spleta

Željko Gudžulić, Mestna občina Ljubljana

Na Mestni občini Ljubljana smo se pridružili projektu RuNE, katerega namen je prebivalcem območij, kjer drugi operaterji na trgu nimajo interesa za izgradnjo širokopasovnega dostopa, ponuditi možnost dostopa do

interneta prek optičnega omrežja. Zgradili bomo skoraj 2.100 priključkov, uporabniki pa bodo nato lahko pod enakimi pogoji izbrali svojega ponudnika vsebin. Prebivalce omenjenih območij smo o tej možnosti obvestili v začetku oktobra in jih povabili k sodelovanju v anketi, s katero smo se seznanili z njihovimi dejanskimi potrebami in interesom po širokopasovnih priključkih. Največ odgovorov smo prejeli od fizičnih oseb (90,80 %), 8,9 % je bilo odgovorov poslovnih uporabnikov,

anketni vprašalnik je izpolnila le 1 javna institucija, športne, kulturne in nevladne organizacije pa se niso odzvale. Aktivnosti projekta RuNE bomo nadaljevali novembra, in sicer s podrobnejšimi predstavami projekta v četrtih skupnostih:

- petek, 16. 11., ob 17.30 v dvorani Srednje Gameljne 50 za naselja Rašica, Spodnje Gameljne, Zgornje Gameljne;
- torek, 20. 11., ob 17.30 v dvorani Kosijeva 1 za naselja Medno, Stanežiče, Dvor;

NAPOVEDNIK DOGODKOV V ČS MOL NOVEMBER 2018

DOGODEK	KRATKA VSEBINA	TERMIN	LOKACIJA
ČS SOSTRO			
Biodinamika	»Biodinamika v slovenskih razmerah«. Predavanje in razgovor bo vodila Alenka Svetek, dolgoletna predsednica Društva za biodinamično gospodarjenje »Ajda«.	Sreda, 21. 11., ob 18. uri	Sedež ČS Sostro (bivši Zadružni dom Zadvor), Cesta II. grupe odredov 43, I. nadstropje, sejna soba
ČS RUDNIK			
Izdelava prazničnih voščilnic – ustvarjalna delavnica za odrasle	Obvezne predhodne prijave do 28. 11. do 12. ure na poligilda.slo@gmail.com ali 01 428 03 45. Delavnica je brezplačna, material dobite na delavnici.	Četrtek, 29. 11., od 18. do 20. ure	Ižanska c. 303, I. nadstropje (stara barjanska šola)
ČS CENTER			
Demenca – prepoznavanje in prvi znaki	Namen strokovnih predavanj je omogočiti prepoznavanje prvih znakov demence (izvedba: strokovni sodelavci Združenja za pomoč pri demenci Spominčica).	Torek, 27. 11., ob 17. uri	Rozmanova ulica 12, sejna soba
Srečevalnica	Vabljeni vsak torek na brezplačna srečanja in delavnice ročnih del.	Vsak torek ob 16. uri	Rozmanova 12, mala sejna soba
Telovadba za starejše	RK Slovenije, OZ Ljubljana, organizira telovadbo za starejše.	Vsak torek ob 14. uri	Rozmanova 12, dvorana
Ustvarjalne delavnice	Vabljeni vsak torek na brezplačne ustvarjalne delavnice, ročna dela, barvanje mandal in pobarvank.	Vsak torek od 12. do 14. ure	Zarnikova 3, pisarna društva, soba 5
Posvoji punčko in reši otroka	Delavnice izdelovanja/šivanja punčk iz cunj. S prodajo punčk Unicef Slovenija zbira sredstva za cepljenje otrok v državah v razvoju proti šestim nalezljivim otroškim boleznim.	Vsako sredo od 10. do 11. ure	Štefanova 11, sejna soba
Čaj ob petih – druženje in prostočasne delavnice	Humanitarno društvo Nikoli sam vabi na tedenska druženja in prostočasne ustvarjalne delavnice.	Vsak torek od 15. do 19. ure	Štefanova 11, mala sejna pisarna
Merjenje krvnega tlaka	Brezplačno merjenje krvnega tlaka, splošni nasveti glede vzdrževanja krvnega tlaka (prehrana, telesna aktivnost).	Vsako prvo sredo v mesecu od 17. do 18. ure	Zarnikova 3, pritličje, pisarna 5
Energijsko svetovanje in podpora	Ugotavljanje energijskih blokad in omejujočih vzorcev, ki spodbujajo blokade, nasveti za odpravo posledic in vzpostavljanje energijskega ravnovesja v telesu. Prijava: nikolisam@outlook.com	Vsako prvo sredo v mesecu od 17. do 18. ure	Zarnikova 3, pritličje, dvorana
ULIČNA šola *	Mladinski center ULCA vam ponuja najcenejše plesne tečaje break dancea in hiphopa z izkušenimi mentorji. Več informacij: skd.gorlj@gmail.com	Vsak ponedeljek ob 17.30 break nadaljevalci in ob 19.00 break odrasli Vsak torek ob 16.00 break mala ULCA in ob 17.00 break začetniki Vsak četrtek ob 16.00 hiphop začetniki in ob 17.00 break začetniki Vsak petek ob 19.30 hiphop nadaljevalci	Mladinski center ULCA, Trg OF 10 (podhod železniške postaje)
Odprta ULCA	Ohladitev, pogovori, pingpong, glasba, henganje, družabne igre, aktivnost po tvoji želji ali brainstormanje idej za program ULCE po meri mladih.	Vsak ponedeljek in petek od 13.00 do 16.00 Vsak torek, sredo in četrtek od 18.30 do 21.30	Mladinski center ULCA, Trg OF 10 (podhod železniške postaje)
Festivalnice*	Festivalnice Pionirskega doma ponujajo posebno doživetje in glasbeno matinejo. Vstopnina.	Nedelja, 25. 11., ob 17. uri	Pionirski dom – center za kulturo mladih, Komenskega 9
Tematske ustvarjalne delavnice*	Na delavnicah boste spoznavali različne vrste umetnosti in kulture. Novembra bo poudarek na povezovanju znanosti in umetnosti. Vstopnina.	Vsako soboto od 10. do 12. ure	Pionirski dom – center za kulturo mladih, Komenskega 9
Hatha joga ob sredah dopoldan	Vadba za začetnike in dolgoletne ljubitelje joge. Prijave na mladinskimcenterulca@gmail.com.	Vsako sredo od 10. do 11. ure	Mladinski center ULCA, Trg OF 10 (podhod železniške postaje)
ČS BEŽIGRAD			
Impro delavnica	Te zanimajo improvizacijske veščine? Pridi, smeh je zagotovljen!	Vsako sredo od 17. do 19. ure	Četrtni mladinski center Bežigrad, Vojkova 73
PoVEZana – cikel srečanj za starše z dojenčki	V knjižnici Bežigrad so do februarja 2019 srečanja v podporo mladim staršem pri vzpostavljanju ugašenih odnosov v družini – tako med partnerjema kot tudi med staršema in otrokom. Udeležba je brezplačna.	Vsako drugo sredo ob 10. uri	Knjižnica Bežigrad, Einspielerjeva 1, dvorana
Tečaj in vadba tai chi in quigong	Taijiquan je starodavna kitajska borilna veščina, ki se v novejšem času uveljavlja predvsem kot sprostilno meditativna veščina krepitve vitalne življenjske energije in vzdrževanja dolgotrajnosti. Društvo Tolmun, Igor: 041 430 650	Vsak ponedeljek od 17.00 do 19.30 Vsak četrtek od 18.00 do 19.30	Belokranjska 6, mala dvorana
Začetni tečaj joge	Vabljeni na tečaj joge, kjer se boste naučili osnov vaj joge. Primerno za vse generacije. Jošt: 040 458 409	Vsak ponedeljek od 18.30 do 19.30	Belokranjska 6, mala dvorana
DAM – terapevtske delavnice, predavanja	Namen Društva za pomoč osebam z depresijo in aksioznimi motnjami sta pomoč in podpora osebam, ki trpijo ali so trpele za katero koli obliko anksioznih motenj in depresije, ter njihovim sorodnikom in podpornim osebam. Mateja: 040 243 565	Vsak prvi in tretji ponedeljek od 18. do 20. ure	Sedež ČS Bežigrad, Vojkova 1, sejna soba 3
DU Boris Kidrič Društvo Tolmun	Vabilo novim članom folklorne skupine »Pušcl«, pridružite se nam, veselo bo. Kontakt: 031 864 377	Vsako sredo od 14.30 do 18.00 Vsak torek od 9.30 do 11.00	Belokranjska 6, mala dvorana Belokranjska 6, mala dvorana
Knjižnica REČI	Knjižnica REČI je neprofitna izposojevalnica najrazličnejših predmetov za prosti čas, ki deluje po vzoru klasične knjižnične izposoje. Jošt: 040 458 409	Vsak ponedeljek in sredo od 16. do 19. ure	Knjižnica REČI, Belokranjska 6, mala dvorana
Srečevalnica	Tedenska srečanja Rdečega križa – KORK Bežigrad. Donka: 064 199 095 www.ljubljana.ozrk.si/sl/SRECEVALNICA/	Vsak torek od 10. do 12. ure	Smoletova 16, pritličje

- sredo, 21. 11., ob 17.30 v sejni sobi Dolniška 18 za naselje Toško Čelo ter
- četrtek, 22. 11., ob 17.30 v sejni sobi Ižanska 303 za naselji Lipe in Črna vas.

Območno združenje
Ljubljana

Vključi se v mrežo prostovoljcev Rdečega križa Ljubljana

Klara Debeltjak, strokovna
sodelavka RKS – OZ Ljubljana

V Rdečem križu Ljubljana izvajamo različne programe in projekte s pomočjo mreže prostovoljcev na lokalni ravni, ki se združujejo v krajevne organizacije Rdečega križa.

Prostovoljci so izrednega pomena za uresničevanje humanitarnih ciljev naše organizacije. Delujejo na področjih, kot so širjenje znanja prve pomoči, varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami ter ukrepanje ob nesrečah, organizacija dobrodelnih

akcij, posredovanje pomoči socialno in materialno ogroženim ljudem, organizacija aktivnosti za krepitev moči ljudi v stiski, skrb za starejše, spodbujanje krvodajalstva, širjenje humanih vrednot, delo z mladimi ipd. Prostovoljce vključujemo v delovanje glede na njihove interese in znanja, nenehno pa so vključeni tudi v sistem izobraževanj in usposabljanj.

Če se želite aktivno vključiti v delovanje

Rdečega križa in tako prispevati k bolj povezani in solidarni lokalni skupnosti, vas vabimo, da se vključite v delovanje ene od 25 krajevnih organizacij Rdečega križa na območju Mestne občine Ljubljana. Še posebej vabimo nove prostovoljke in prostovoljce na območju Novih Jarš, Črnuč, Poljan in Bežigrada.

✉ info@rdcikrizljubljana.si,
🌐 www.rdcikrizljubljana.si

20-letnica pevskega društva Rožmarin Dravlje in vabilo k sodelovanju

Nevenka Šalej, pevsko društvo
Rožmarin Dravlje

Pevsko društvo Rožmarin Dravlje deluje kot ženski pevski zbor in letos praznuje 20-letnico delovanja. Obletnico bomo proslavile z Jubilejnim koncertom v petek, 23. novembra 2018. Koncert

DOGODEK	KRATKA VSEBINA	TERMIN	LOKACIJA
Šola zdravja	Vabljeni na različne delavnice. Olga: 031 853 258	Vsak ponedeljek od 8.30 do 12.00	Sedež ČS Bežigrad, Vojkova 1, sejna soba 3
Sezona družabnih plesov v Festivalni dvorani*	Vabljeni, da zaplešete družabne plesne na že znane ritme. Vstopnina: 7 evrov.	Vsak petek ob 21. uri	Festivalna dvorana/Pionirski dom – center za kulturo mladih, Vilharjeva cesta 11
Društvo Tromostovje	Dejavnost društva je namenjena vsem zainteresiranim, ne glede na to, ali so člani društva ali ne. Ana: 040 291 523 in Mojca: 031 641 726	Vsako sredo od 17. do 19. ure	Sedež ČS Bežigrad, Vojkova 1, sejna soba 1
Sobotno druženje v Mladincu	Sobota popoldne, ti pa ne veš, kaj bi? Pridi v Mladinca!	Sobota, 24. 11., od 17. do 21. ure	Četrtni mladinski center Bežigrad, Vojkova 73
DU Boris Kidrič	Vabljeni na telovadbo. Katarina: 041 213 919	Vsak torek od 9. do 10. ure	Sedež ČS Bežigrad, Vojkova 1, sejna soba 1
Pravljinski prestol – Moja knjižnica praznuje	Na mladinskem oddelku, med sodobnimi slikanicami in klasičnimi pripovedmi, vas vabijo, da se udobno namestite na pravljinski prestol ter preberete pravljico – sebi, njim, mimoidočim ...	19. 11.–23. 11.	Knjižnica Bežigrad, Einspielerjeva 1, dvorana
Sejem gramofonskih plošč	Na sejmu boste lahko kupili zbirateljske gramofonske plošče. Možna je tudi menjava.	Petek, 23. 11., od 10.00 do 19.30 Sobota, 24. 11., od 8.30 do 13.00	Knjižnica Bežigrad, Einspielerjeva 1, predverje
Tečaj risanja	Začetni tečaj risanja za akademsko slikarko. Učili se boste risanje tihožitja, o osnovnih temeljnih likovnih prvinah in medsebojnih odnosih likovnih prvin.	Sreda, 21. 11., od 17. do 19. ure	Knjižnica REČI, Belokranjska 6
Namizni pustolovci	Preživite torkov večer v prijetni družbi ob igranju družabnih iger. Nič računalnika, nič ponedeljka, dosti smejanja in pustolovščin po namiznoigralnem svetu.	Torek, 20. 11., od 19. do 22. ure	Knjižnica REČI, Belokranjska 6
ČS POSAVJE			
Delavnica o temeljnih postopkih oživljanja in prikaz uporabe defibrilatorja	Z defibrilatorjem lahko rešimo življenje nekemu s srčnim zastojem. Brezplačne meritve krvnega sladkorja, tlaka in holesterola.	Četrtek, 15. 11., ob 18. uri	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletna dvorana
Zabavnoglasbena prireditev z žensko vokalno skupino MEDENKE	MEDENKE vsako leto izvedejo glasbeno prireditev z gosti. Pesmi različnih vrst bodo ogrele dušo.	V petek, 23. 11., ob 19.30	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletna dvorana
Aktiviranje čaker – srčna (4.) čakra	Vaje za aktiviranje in vzpostavljane ravnovesja v čakri ter nasveti za spodbujanje pretoka energije.	Četrtek, 22. 11., ob 17. uri	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletna dvorana
Migajmo za zdravje	Vadba s ŠD Ljubljana Ježica je namenjena vsem generacijam. Mojca: 051 650 415	Vsak ponedeljek ob 19. in 20. uri Vsako sredo ob 18. in 19. uri	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletna dvorana
Splošne telesne vaje	Splošne telesne vaje s ŠD Ljubljana Ježica so namenjene vsem generacijam. Mojca: 051 650 415	Vsak torek ob 19. uri	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletna dvorana
Aerobika in pilates	Aerobika in pilates s ŠD Ljubljana Ježica so namenjene vsem generacijam. Mojca: 051 650 415	Vsak torek ob 19. uri	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletna dvorana
Vadba za seniorke in seniorje	Vadba za seniorke in seniorje s ŠD Ljubljana Ježica je namenjena starejši generaciji. Mojca: 051 650 415	Vsak torek in četrtek od 7.45 do 9.00	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletna dvorana
Druženje ob plesu 50+	Vabljeni na Druženje ob plesu 50+	Vsak petek od 20. do 22. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletna dvorana
Pilates	Vabljeni na pilates s Športnim društvom Ježica – poudarek na dihanju pri vsaki izvedbi vadbe, katera krepi mišice in ozavešča vadečega glede celotnega telesa. Namenjeno vsem starostnim skupinam.	Vsak torek od 20. do 21. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletna dvorana
Ustvarjanje z uličnimi zmaji	Otroci in mladi, vabljeni na ustvarjanje z uličnimi zmaji!	Vsako sredo od 16. do 18. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletni prostori
Čaj ob petih – druženje in prostočasne delavnice	Vabljeni na tedenska druženja krajanov, družabne igre in prostočasne ustvarjalne delavnice.	Vsak četrtek od 16. do 19. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletni prostori
Merjenje krvnega tlaka	Vabljeni na brezplačno merjenje krvnega tlaka, splošne nasvete glede vzdrževanja krvnega tlaka (prehrana, telesna aktivnost).	Vsak prvi četrtek v mesecu od 17. do 18. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletni prostori
Ples z Vrtnico	Vabljeni na druženje ob plesu. Plešejo standardne in latinskoameriške plesne s Društvom Vrtnica.	Vsako sredo od 20.15 do 22.00	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletna dvorana
Joga	Društvo Vrtnica vabi na jogo.	Vsak torek in četrtek od 9. do 11. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, kletna dvorana
Vadba za zdravje	Vadba za zdravje s Športnim društvom Ježica. Vabljene vse generacije.	Vsak ponedeljek od 19.30 do 20.30	Prosvetni dom Savlje, Savlje 101, dvorana
ČS POLJE			
Delavnica o temeljnih postopkih oživljanja	Z defibrilatorjem lahko rešimo življenje nekemu s srčnim zastojem. Brezplačne meritve krvnega sladkorja, tlaka in holesterola.	Četrtek, 29. 11., ob 18. uri	Sedež ČS Polje, Polje 12, pritličje, soba 1
CINCO & MARINKO*	Komedija o dveh gastarbajterjih, ki že enajst let opravljata pomožna dela na različnih nemških »baustelah«, a hrepenita po domu in bližnjih.	Sobota, 17. 11., ob 19.30	Center Zalog, Zaloška 267, dvorana za prireditve
Razstava naprstnih lutk in namiznih gledališč	Razstava več kot 500 naprstnih lutk z vsega sveta. Ogledali si boste lahko tudi številna namizna lutkovna gledališča in se seznanili, kako lahko sami naredimo namizno lutkovno gledališče iz kartonaste škatle.	Četrtek, 22. 11., od 10. do 12. ure in od 14. do 18. ure	Center Zalog, Zaloška 267, sejna soba
Zverjasec	Vljudno vabljeni na ogled lutkovne predstave za najmlajše Zverjasec.	Četrtek, 22. 11., ob 18. uri	Center Zalog, Zaloška 267, dvorana za prireditve
Praznični bazar	Na tradicionalnem sejmu se bodo s svojimi izdelki predstavile osnovne šole in vrtci. Prijetno vzdušje bo pričaralo gledališče KUKUC.	Torek, 27. 11., ob 16.30	OŠ Kašelj, Kašelska cesta 119a, športna dvorana
Jutranja telovadba za starejše	Dnevni center aktivnosti za starejše Zalog vabi na redno tedensko vadbo, poseben poudarek je na vajah, ki preprečujejo napredovanje starostno pogojenih zdravstvenih težav. Več informacij: 082 055 177, 051 664 941 ali zalog@dca-ljubljana.org	Vsak ponedeljek, torek, četrtek in petek ob 8. uri	Dnevni center aktivnosti za starejše Ljubljana Zalog (DCA), Center Zalog, Zaloška 267, večnamenska dvorana
Chi gong in EFT za starejše	Dnevni center aktivnosti za starejše Zalog vabi na vadbe chi gonga in tapkanja. Več informacij: 082 055 177 ali 051 664 941	Vsak torek od 9.30 do 10.30 (EFT) Vsako sredo od 8. do 9. ure (chi gong)	Dnevni center aktivnosti za starejše Ljubljana Zalog (DCA), Center Zalog, Zaloška 267, večnamenska dvorana
Urjenje spomina za starejše	Vaje za ohranjanje in krepitev spomina, koncentracije, natančnosti, sposobnosti za reševanje problemov, besednih spretnosti, domišljije in logičnega mišljenja. Več informacij: 082 055 177, 051 664 941 ali zalog@dca-ljubljana.org	Vsak petek od 10.00 do 11.30	Dnevni center aktivnosti za starejše Ljubljana Zalog (DCA), Center Zalog, Zaloška 267, večnamenska dvorana
ČS ROŽNIK			
Brezplačne meritve krvnega tlaka, sladkorja in holesterola	ČS Rožnik v sodelovanju s KORK Vrhovci, KORK Brdo, KORK Vič Rožnik ter DU Vič Rožnik organizira brezplačno merjenje višine krvnega tlaka, sladkorja, holesterola in trigliceridov v krvi.	Vsako prvo sredo v mesecu od 16. do 18. ure na Viški cesti Vsako drugo sredo v mesecu od 8. do 10. ure na Brdnikovi ulici	Sedež ČS Rožnik, Viška cesta 38 oz. Brdnikova ulica 14

bo v veliki dvorani Doma krajanov Dravlje.

Ob tem k sodelovanju vabimo nove pevke. Vse, ki vas zanima zborovsko petje in druženje, vabimo, da se nam pridružite. Vaje imamo vsak ponedeljek od 16.00 do 17.30 ure v Domu krajanov Dravlje, Draveljska 44.

Za več informacij pokličite Nevenko Šalej na 051 310 429 ali ji pišite na

✉ salejnevenka@gmail.com.

20. humanitarna akcija slikopleskarjev

Miša Hrovat, Odnosi z javnostmi za humanitarno akcijo slikopleskarjev

Letošnja akcija slikopleskarjev, ki jo organizira sekcija slikopleskarjev pri Obrtno-podjetniški

zbornici Slovenije (OZS), bo še posebej slovesna. Barvite prenovle bo tokrat deležna OŠ Nove Fužine na Preglovem trgu 8 v Ljubljani, pri izboru ustanove pa je sodeloval tudi Oddelek za predšolsko vzgojo in izobraževanje Mestne občine Ljubljana. Prenova šole bo potekala v petek, 23. novembra 2018.

Na tem humanitarnem dogodku pričakujejo okoli 100 sodelujočih, dve tretjini domačih slikopleskarjev in približno tretjino

prostovoljcev iz sosednjih držav. Udeležbo na dogodku so že potrdili slikopleskarji iz Italije, Hrvaške, Češke, Slovaške, Madžarske, Nemčije in seveda tudi Avstrije.

Med zanimivostmi letošnje akcije naj omenimo še to, da bo OŠ Nove Fužine, ki jo obiskuje 370 učencev, v letošnjem decembru obeležila že 30 let svojega obstoja, zato bo praznovanje v sveže prebarvanih prostorih še toliko bolj veselo. To zagotavlja tudi ravnateljica

Damjana Korošec, ki je na ta humanitarni dogodek privabila tudi legendo te šole, nekdanjega učenca – raperja Zlatka.

Letošnjo 20. obletnico humanitarne akcije bo sekcija slikopleskarjev pri OZS v luči opisov in izjav sodelujočih ter utrinkov iz preteklih let obeleževala tudi na družbenih omrežjih FB, YT in Instagram, kjer jih lahko spremljate pod imenom humanitarni. slikopleskarji.

DOGODEK	KRATKA VSEBINA	TERMIN	LOKACIJA
ČS JARŠE			
Izboljšanje spomina	Lahko priključimo pretekle dogodke? Zakaj se ne spomnimo? Z vajami do boljšega priklica z Jasmino Labergar. Predavanje za vse generacije je brezplačno.	Sreda, 21. 11., ob 18. uri	PGD Šmartno ob Savi, Kopna pot 6
Srečevalnica KO RK Zelena jama	Različne delavnice – program je objavljen na www.ljubljana.ozr.si/sl/SRECEVALNICA	Vsak prvi in tretji četrtek v mesecu od 10. do 12. ure	Perčeva 22
ČS ŠIŠKA			
Telovadba	Vabljeni na razgibavanje. KORK Ljubo Šercer	Vsak ponedeljek ob 9. uri	Sedež ČS Šiška, Kebetova 1
Joga	Vabljeni na jogo. KORK Ljubo Šercer	Vsak četrtek ob 18. uri	Sedež ČS Šiška, Kebetova 1
Bralna srečanja z Natašo Finžgar	Združuje jih veselje do branja, poezije in dobrih zgodb. V svojo družbo vabijo vse, ki radi berete in želite svoja doživetja in mnenja o prebrani knjigi deliti z drugimi.	Vsak tretji petek od 19. do 21. ure	Jesenkova 1
Likovno ustvarjanje	Vabljeni na likovno ustvarjanje pod mentorstvom akademske slikarke Zdenke Žido. Vse informacije na telefon 051 393 740, DU Na jami.	Vsak torek od 10. do 13. ure Vsako sredo od 9. do 11. ure	Jesenkova 1
Delavnica – urjenje spomina in retorika	Urjenje spomina: Donka Kovačič, univ. dipl. socialna delavka, 064 199 095, senior.drustvo365@gmail.com Retorika: Martina Šelhaus, prof. slovenskega jezika in književnosti	Vsako sredo od 9. do 11. ure	Trg komandanta Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Plesna skupina – boljši plesalci	Družabni plesi za boljše plesalce. Izvaja DU Koseze.	Vsak ponedeljek in četrtek ob 9. in 17. uri	Trg komandanta Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Plesna skupina – začetniki	Družabni plesi za začetnike. Izvaja DU Koseze.	Vsak ponedeljek ob 19. uri	Trg komandanta Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Telovadba	Vabljeni na vaje za razgibavanje, ki jih organizira KORK komandanta Staneta.	Vsak petek od 9. do 11. ure	Trg komandanta Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Pevske vaje	Vabljeni na Pevske vaje, ki jih za svoje člane organizira DU komandanta Staneta. Vse informacije na: 051/436-550.	Vsak ponedeljek od 9. do 12. ure	Trg komandanta Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Mirana Likar: Bibavica – predstavitev knjige	V pogovoru z avtorico bodo predstavili kratki roman, ki povezuje Istro in Ljubljano, burne epizode prevratov 20. stoletja, umetnost in vojno, kiparje v službi revolucije in kiparje v službi duše.	Torek, 27. 11., ob 19.30	Knjižnica Šiška, Trg komandanta Staneta 8
Stjepan Palajša: Rimska nekropola v Šempetru	Na predavanju bodo govorili o mitoloških prikazih na nagrobnikih Rimske nekropole v Šempetru pri Celju. Gre za eno najbolje ohranjenih rimskih grobišč, s čudovitimi prikazi iz grško-rimske mitologije, ki govorijo o večni ljubezni.	Sreda, 21. 11., ob 19.30	Knjižnica Šiška, Trg komandanta Staneta 8
Bister um in dobra koncentracija z vidika energije	Ko imamo težave s pozornostjo, lahko hitro prelistamo ali spregledamo kako pomembno informacijo. Ko se napolnimo in prečistimo svojo energijo, se nam začne življenje drugače odvijati, zaživimo bolj jasno, bolj budno.	Ponedeljek, 19. 11., ob 18.30	Knjižnica Šiška, Trg komandanta Staneta 8
ČS ŠENTVID			
Kreativno poslovno komuniciranje*	Interaktivna delavnica učinkovitega pisanja poslovnih sporočil. Vstopnina. Društvo Musa Divina: 041 629 748	Četrtek, 22. 11., ob 17. uri	KULT 316, Prušnikova 74
ČS DRAVLJE			
Jubilejni koncert ženskega pevskega zbora Rožmarin	Pevsko društvo Rožmarin Dravlje bo 20-letnico delovanja proslavilo z jubilejnim koncertom.	Petek, 23. 11., ob 18. uri	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44, velika dvorana
Dalmatinski večer s klapo Lumin	Vabljeni na dalmatinski večer s klapo Lumin.	Nedelja, 25. 11., ob 17. uri	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44, velika dvorana
Pilates	Pilates je celostna telesna vadba. Training vključuje vaje za moč, raztezanje in dihanje. Vadba je primerna tudi za rehabilitacijo po poškodbah. Za odrasle in mladino. Več informacij: sport.dravlje@gmail.com	Vsak četrtek od 20. do 21. ure Vsak torek in četrtek od 19.30 do 20.30	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44, velika dvorana
Aerobika	Odlična skupinska vadba za krepitev celotnega telesa in pridobivanje telesne vzdržljivosti. Za odrasle in mladino.	Vsako sredo od 20. do 21. ure	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44, velika dvorana
Vadba ABEO	Vadba je namenjena rekreativcem, ki želijo ohraniti in razvijati pomembne gibalne kot tudi funkcionalne sposobnosti, mišično zmogljivost, gibljivost, koordinacijo, ravnotežje ter aerobno vzdržljivost. Vadba temelji na premagovanju lastne telesne teže ter s pomočjo rekvizitov. Vadba bo zasnovana ciljno, smiselno ter pestro. Za odrasle in mladino. Več informacij: sport.dravlje@gmail.com	Vsak ponedeljek in sredo od 19. do 20. ure	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44, velika dvorana
Badminton	Za odrasle in mladino. Več informacij: sport.dravlje@gmail.com	Vsak ponedeljek in sredo od 17.30 do 19.00	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44, velika dvorana
Namizni tenis (aktivni)	Za odrasle in mladino. Več informacij: sport.dravlje@gmail.com	Vsak torek in četrtek od 20. do 22. ure	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44, mala dvorana
Namizni tenis (super aktivni seniorji)	Za seniorje. Več informacij: ŠD Dravlje, sport.dravlje@gmail.com	Vsak ponedeljek od 17. do 21. ure Vsak torek od 11. do 13. ure Vsako sredo od 16.00 do 19.45 Vsak četrtek od 10. do 13. ure	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44, mala dvorana
Thai ji quan	Thai ji quan je učinkovita kitajska veščina za krepitev in varovanje zdravja. Za odrasle in mladino. Več informacij: sport.dravlje@gmail.com	Vsak ponedeljek od 10.00 do 11.30 Vsak četrtek od 17.00 do 18.30	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44, mala (v ponedeljek) oz. velika dvorana (v četrtek)
Qi gong	Negovanje življenjske energije. Celovit sistem položajev in gibov, dihanja in meditacije za boljše zdravje in osebnostni razvoj. Za odrasle in mladino. Ob torkih in četrtkih je v veliki dvorani, ob sredah pa v mali.	Vsak torek od 17.30 do 19.00 Vsako sredo od 10.00 do 11.30 Vsak četrtek od 17.00 do 18.30	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44
Žaba skače	Zabavna vadba za otroke od 4. do 6. leta starosti.	Vsako sredo od 16.15 do 17.00	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44, velika dvorana
Plesne vaje za ljubitelje plesa v paru	Plesna glasba vas bo popeljala v različne plesne. Ob torkih in četrtkih boste utrjevali plesno znanje v paru, se učili novih plesnih figur in ozaveščali pokončno plesno držo. Ob petkih popoldne pa si boste priredili ples, kjer boste plesali vse plesne v paru. Prijave: plesvparu@gmail.com	Vsak torek od 12. do 17. ure Vsak četrtek od 12.00 do 15.30 Vsak petek od 15. do 19. ure	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44, velika dvorana
Plesne vaje	Plesna skupina DU Dravlje je družina aktivnih in razigranih članov DU Dravlje. Radi plešejo in nastopajo ter se pri tem zelo zabavajo. Več informacij: mimica.herakovic@gmail.com	Vsak ponedeljek od 9.00 do 11.30 Vsak torek od 9. do 11. ure Vsako sredo in petek od 9. do 12. ure	Sedež ČS Dravlje, Draveljska 44, velika (ponedeljek, sredo, petek) oz. mala dvorana (torek)

DOGODKI SO BREZPLAČNI!

* VSTOPNINA

Plovba pod arkadami

Nagrajena fotografija Jerneja Prelca

Stane Jagodič, akad. slikar in publicist

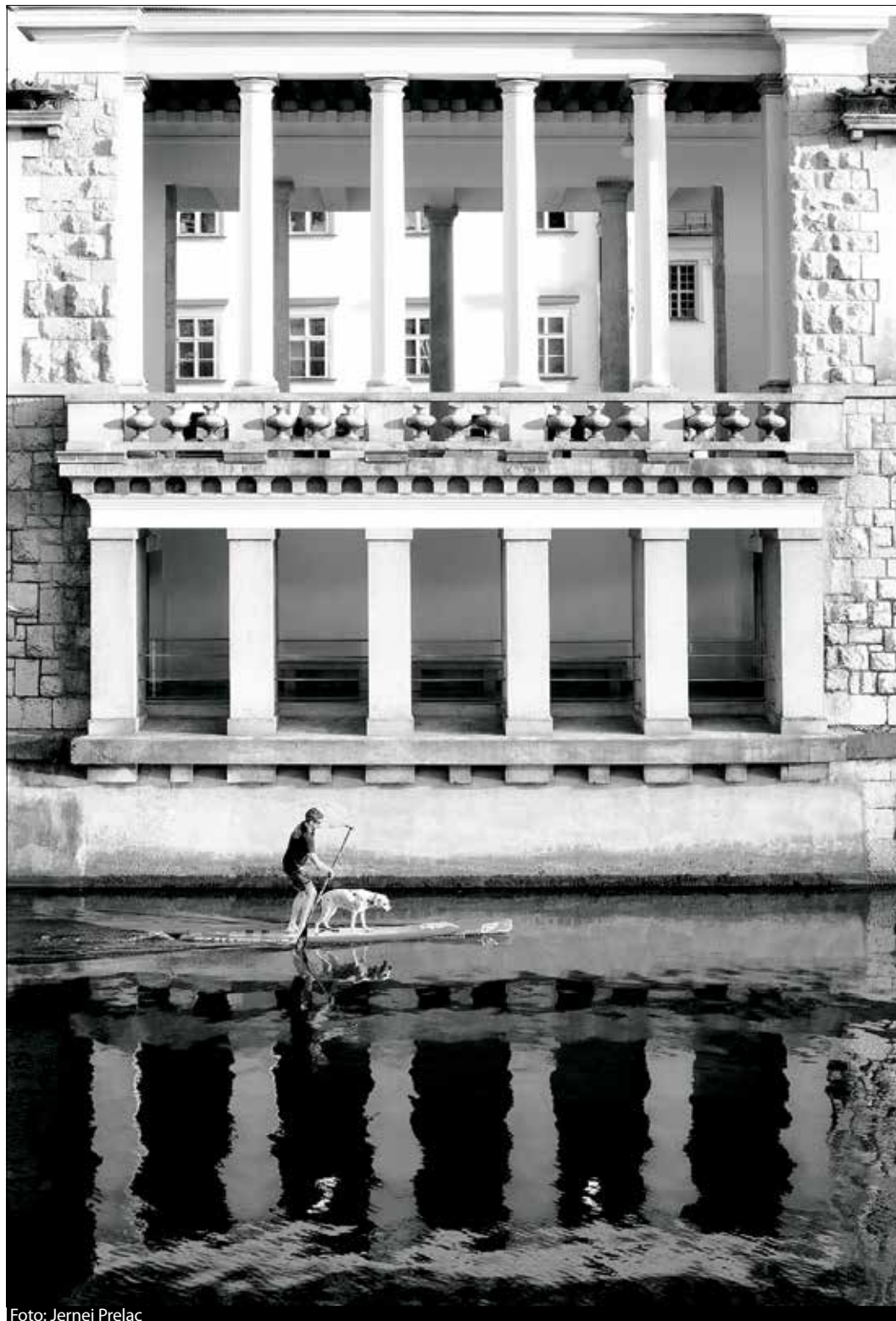

Foto: Jernej Prelac

Nagrajena fotografija

Nagrajenec natečaja je avtor Jernej Prelac, ki je dal pozornost znanemu motivu v eksterierju na reki Ljubljanici, pod dvonadstropnimi arkadami tržnice. Podoba deluje monumentalno in na prvi pogled učinkuje, kot da je sestavljena iz treh posnetkov. Zgornji motiv nam prinaša pogled na ulične arkade, srednji na kletne in spodnji na tok reke Ljubljanice.

Na temnih valovih reke se izriše miniaturni motiv moškega s psom, ki deska po vodi, kar predstavlja glavni akcent kompozicije. Figuri odsevata v vodi, nad njima pa se dviga kamnita arhitektura. Drobnosti postavljene na plovilu se torej nahajata v objemu masivne arhitekture in temne vodne globine, kar lahko simbolizira krhkost človeka in živali. Če bi šlo zgolj za posnetek arhitekture in reke, motiv ne bi nudil večje privlačnosti, trenutek s prisotnostjo živih bitij pa pritegne posebno pozornost. Snemalec je ujel ugoden trenutek in prispeval zanimivo fotografijo v harmonični kompoziciji.

novemmmber
gourmmmet

www.gourmet-lj.si

LJUBLJANA

do 30. 11. 2018

VELIKI
FINALE
23. NOVEMBRA

ZAVOD BIG
DUNAJSKA 123
LJUBLJANA

Nagradni fotonatečaj Moja Ljubljana

Avtor vsakokratnega izbranega posnetka motiva Ljubljane prejme 125 evrov. Fotografije pošljite najpozneje do 10. januarja 2019 na e-naslov: glasilo.ljubljana@ljubljana.si. Za vse prejete natečajne fotografije si Mestna občina Ljubljana pridržuje pravico, da jih objavi v tiskani in/ali spletni obliki glasila Ljubljana.

Kakovost vode in zraka v Ljubljani

dr. Brigita Jamnik, VO-KA, in

Nataša Jazbinšek Seršen, Oddelek za varstvo okolja Mestne občine Ljubljana

O skladnosti pitne vode v septembru 2018

Centralni vodovodni sistem mesta Ljubljane in okolice se oskrbuje iz dveh vodnih virov, peščeno prodnih vodonosnikov Ljubljanskega polja in Ljubljanskega barja, kjer se podzemna voda izkorišča v petih vodarnah: Kleče, Hrastje, Jarški prod, Šentvid in Brest.

Notranji nadzor nad skladnostjo pitne vode JP Vodovod-Kanalizacija izvaja na vseh oskrbovalnih območjih skladno z določili Pravilnika o pitni vodi v okviru mikrobioloških in fizikalno-kemijskih preiskav, katerih obseg je odvisen od ocene tveganja za določeno vzorčno mesto oz. nadzorno točko sistema. Notranji nadzor izvajajo akreditirani laboratoriji. V preglednici je prikazan del rezultatov občasnih preskušanj pitne vode v septembru 2018.

Oskrba s pitno vodo poteka brez posebnosti in je varna.

Preostale javno dostopne informacije uporabniki prejmejo na voka@vo-ka.si ali na spletni strani www.vo-ka.si/informacije/kaksno-vodo-pijemo.

Kakovost podzemne vode v septembru 2018

() - meja zaznavanja merilne metode (LOD)

< - meja določanja (LOQ)

MV - predpisane mejne vrednosti za podzemno vodo po Uredbi o stanju podzemnih voda, za krom (skupno) pa po Pravilniku o pitni vodi

Predpisane mejne vrednosti za podzemne vode v septembru 2018 niso bile presežene na nobenem merilnem mestu.

Zrak v Ljubljani avgusta in septembra 2018

V tabeli so predstavljeni podatki meritev onesnaženosti zraka na merilnem mestu ob križišču Tivolske ceste in Vošnjakove ulice. Na tem merilnem mestu smo od začetka januarja do konca aprila zabeležili 23 dni s preseženo dnevno dovoljeno vrednostjo delcev PM_{10} , od maja do septembra pa mejna dnevna vrednost teh delcev ni bila presežena. Ostali parametri se gibljejo v okviru dovoljenih vrednosti. V skladu z Uredbo o kakovosti zunanjega zraka veljajo naslednji normativi:

SO₂ (žveplov dioksid): Mejna urna vrednost je 350 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ in ne sme biti presežena več kot 24-krat v koledarskem letu. Mejna dnevna vrednost je 125 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ in ne sme biti presežena več kot 3-krat v koledarskem letu.

NO₂ (dušikov dioksid): Mejna letna vrednost je 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Mejna urna vrednost je 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ in ne sme biti presežena več kot 18-krat v koledarskem letu.

NO_x (dušikovi oksidi): Meje vrednosti za skupne dušikove okside niso določene.

PM₁₀ (delci): Mejna letna vrednost v koledarskem letu je 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Mejna dnevna vrednost delcev PM_{10} je 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ in ne sme biti presežena več kot 35-krat v koledarskem letu.

PM_{2,5} (delci): Mejna letna vrednost v koledarskem letu je 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Benzen: Mejna letna vrednost za benzen je 5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Del rezultatov preskušanj notranjega nadzora pitne vode septembra 2018

PARAMETER	enota	mejna vrednost	OSKRBOVALNO OBMOČJE			
			KLEČE	JARŠKI PROD	KLEČE/HRASTJE/BREST	HRASTJE/JARŠKI PROD
			5. 9. 2018	5. 9. 2018	5. 9. 2018	5. 9. 2018
Temperatura	°C	/	15,6	15,4	17,7	17,1
Aluminij	$\mu\text{g}/\text{L}$	200	2,0	1,3	2,0	<0,9
Arzen	$\mu\text{g}/\text{L}$	10	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
Nitrat	mg/L	50	11,5	5,87	12,6	19,0
Klorid	mg/L	250	8,67	5,87	9,39	33,2
Krom	$\mu\text{g}/\text{L}$	50	0,66	<0,4	1,1	9,1
Svinec	$\mu\text{g}/\text{L}$	10	0,21	0,50	0,13	0,32
Trikloroeten	$\mu\text{g}/\text{L}$	Op.1.	<0,9	<0,9	<0,9	<0,9
Tetrakloroeten	$\mu\text{g}/\text{L}$	Op.1	<1,1	<1,1	<1,1	<1,1
Klor (prosti)	mg/L	/	/	/	<0,1	/
Pesticidi (skupno)	$\mu\text{g}/\text{L}$	0,5	<0,03	<0,03	0,008	0,074
Skupna trdota	°N	/	14,8	13,6	15,4	17,8
Escherichia coli	Število/100 mL	0	0	0	0	0
Koliformne bakterije	Število/100 mL	0	0	0	0	0
OCENA			SKLADEN	SKLADEN	SKLADEN	SKLADEN

Op.1: mejna vrednost za vsoto trikloroeten in tetrakloroeten znaša 10 $\mu\text{g}/\text{L}$.

Podatki o kakovosti podzemne vode v vodnjakih vodarn na Lj. polju in Lj. barju

September 2018						
merilno mesto	datum	atrazin	desetilatrazin	lahkohlapni halogenirani ogljikovodiki	nitrat	krom (skupno)
enota		$\mu\text{g}/\text{l}$	$\mu\text{g}/\text{l}$	$\mu\text{g}/\text{l}$	mg/l	$\mu\text{g}/\text{l}$
MV		0,1	0,1	10	50	50
Kleče Villa	4. 9. 2018	0,002	< 0,004	< 2	9,3	2
Šentvid IIa	4. 9. 2018	0,005	0,008	< 2	20	2,3
Jarški prod III	4. 9. 2018	< 0,002	< 0,004	< 2	9,3	2,5
Hrastje Ia	4. 9. 2018	0,036	0,029	< 2	20	15
Brest IIa	11. 9. 2018	0,015	0,081	< 2	8	1,8

Vir: Monitoring kakovosti podzemne vode in površinskih vodotokov za leto 2017 MOL, MU, Oddelek za varstvo okolja

Zrak v Ljubljani avgusta 2018

Merilno mesto križišče Vošnjakove ul. in Tivolske c.	SO ₂	NO ₂	NO _x	Benzen	PM ₁₀	PM _{2,5}
Stopnja pokritosti z meritvami v merilnem obdobju	100 %	*	*	100 %	100 %	100 %
Maksimalna urna koncentracija	10	-	-	3	221	40
Maksimalna dnevna koncentracija	3	-	-	2	45	24
Minimalna dnevna koncentracija	0	-	-	2	8	2
Srednja (mesečna) koncentracija	1	-	-	2	28	15
Število preseganj dovoljenih vrednosti	0	-	-	-	0	-

Zrak v Ljubljani septembra 2018

Merilno mesto križišče Vošnjakove ul. in Tivolske c.	SO ₂	NO ₂	NO _x	Benzen	PM ₁₀	PM _{2,5}
Stopnja pokritosti z meritvami v merilnem obdobju	99 %	*	*	100 %	100 %	100 %
Maksimalna urna koncentracija	9	-	-	5	68	93
Maksimalna dnevna koncentracija	3	-	-	2	38	25
Minimalna dnevna koncentracija	1	-	-	2	13	5
Srednja (mesečna) koncentracija	2	-	-	2	25	13
Število preseganj dovoljenih vrednosti	0	-	-	-	0	-

Vse vrednosti koncentracij so navedene v $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

* Zaradi odpovedi merilnika dušikovih oksidov podatki za NO₂ in NO_x niso dosegljivi. Merilnik je v popravilu.

Ne zamudite!

PRAZNIČNI DECEMBER

Vabljeni v praznično okrašeno mesto s številnimi brezplačnimi prireditvami. Praznične luči se bodo prižgale v petek, 30. novembra, ob 17.15 na Prešernovem trgu, ko se bo začel tudi Praznični sejem. Program najdete na www.visitljubljana.si.

MUZEJ SODOBNE UMETNOSTI METELKOVA (+MSUM)

od 15. 11.

MESTA TRAJNOSTI. PAVILJONI, MANIFESTI IN KRIPTE, razstava

Izbor del vzhodnoevropskih povojnih avantgard iz zbirke Moderne galerije Arteast 2000+ in nekaterih drugih javnih in zasebnih zbirk.

MESTNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

16. 11. ob 11. uri izpred Cukrarne

Vse blagoslove tebi, Ljubljana!, literarni voden ogled Ljubljane po poteh Ivana Cankarja

Kje je živel Ivan Cankar? Sprehodili se bomo od Cukrarne, Poljanskega nasipa, Strelške ulice in Vodnikovnega trga preko Starega trga in Brega do Kongresnega trga, kjer je preživel zadnje dni, in zaključili pred Narodno galerijo. Prijave: kpv@mkjlj.si.

ZAVOD BUNKER

16. in 17. 11. ob 20. uri, Stara mestna elektrarna

Maja Delak: NOVA PRODUKCIJA

Koreografija pentagrama ustvarjalk različnih generacij. Nova produkcija je navidezno počasna instantna kompozicija, kjer avtorice pogledu namerno izpostavljajo manj vidne, manj očitne materialnosti, telesnosti, stanja.

21.–25. 11. ob 19. in 21. uri, Stara mestna elektrarna

GOLI ODER, 14. mednarodni festival improvizacijskega gledališča

Eden najpomembnejših festivalov za improvizacijsko gledališče v Evropi. Sodelujejo improvizacijski mojstri in mojstrice iz Lyona, Winnipega, Berlina, Porova, Prage, Kranja in Ljubljane ter gledalke in gledalci od vseh plovovod.

DESNI ATRIJ MESTNE HIŠE

21. 11.–13. 12.

Gorazd KRNC: TOD IN ONDOD

Videoprojekcija in potiskane/poslikane strani evropskega atlasa s predimenzionirano podobo mitološke figure Evrope; gre za sopostavitve oz. kontrapunkcije sodobne evropske stvarnosti z mitološko različico.

SLOVENSKO MLADINSKO GLEDALIŠČE

17. 11. ob 19.30

Heiner Müller: STROJ HAMLET

Režija: Sebastian Nübling, produkcija: Gledališče Maksima Gorkoga, Berlin
Beseda »stroj« se v vsem Shakespearu pojavi enkrat samkrat. Nanaša se na telo, ki so mu kot čudesu, sestavljenemu iz veliko različnih delov, v obdobju zgodnjega razsvetljenstva pogosto rekli stroj. Tudi sama Shakespearova drama je tak stroj gledaliških čudes.

20., 21. in 22. 11. ob 20. uri

Kahlil Gibran: PREROK

Režija: Barbara Pia Jenič

Prerok je literarna mojstrovina, ki je tako univerzalna, da jo prebirajo ljudje vseh celin in vseh generacij, saj nagovarja tisto, kar je človeškega v vsakem od nas. Osrednja je misel o univerzalni ljubezni.

MUZEJ IN GALERIJE MESTA LJUBLJANA

od 22. 11., Mestna galerija

DRAGO TRŠAR

Ob avtorjevi devetdesetletnici je na ogled retrospektivni pregled njegovih kiparskih del z erotično tematiko.

MINITEATER

22. 11. ob 18. uri

Svetlana Makarovič: KORENČKOV PALČEK, lutkovna predstava, 3+

Režija: Robert Waltl

Predstava pripoveduje o Korenčkovem palčku, ki s prijateljico Sapramiško živi na korenčkovi gredi. Korenček jo po sporu s Sapramiško sam pogumno mahne v neznani svet ...

NARODNI MUZEJ SLOVENIJE

do 7. 4. 2019, Metelkova

33 DNI, 100. obletnica ustanovitve Države Slovenecv, Hrvatov in Srbov

Priložnostna razstava predstavlja materialno in duhovno dediščino prve moderne slovenske državne entitete.

KINO ŠIŠKA IN DRUGA PRIZORIŠČA

23.–29. 11.

CoFestival – mednarodni festival sodobnega plesa

Vabljeni k ogledu mednarodnih in domačih produkcij, na konferenco, simpozij, predstavitve in pogovore. V fokusu bo hrvaška skupina Badco.

CANKARJEV DOM

27. 11. ob 19.30, Gallusova dvorana
MIDORI, violina & ÖZGÜR AYDIN, klavir

Glasba kot sporočilo, Srebrni abonma in za izven

Program: J. S. Bach, C. Franck, F. Schubert, O. Respighi

5. in 6. 12. ob 19.30, Gallusova dvorana

VLADO KRESLIN: POJ MI PESEM, koncert

Mali bogovi, Beltinška banda, gostja Mary Coughlan

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

29. 11. ob 20. uri, premiera

Nejc Gazvoda: TIH VDIH, drama

Režija: Nejc Gazvoda

Avtor raziskuje slovensko družinsko celico, zanimajo ga patološkost in senzacionalistična naravnost sodobnih medijev, hrepenenje po medijski prepoznavnosti, izgubljenost, brezperspektivnost oziroma skrajna ambicioznost generacije Y.

MEDNARODNI GRAFIČNI LIKOVNI CENTER

30. 11. ob 12. uri, otvoritev

Nathalie Du Pasquier: FAIR GAME, razstava

Igrive, vabljeve in vizualno razgibane kompozicije transformirajo prostore galerije Mednarodnega grafičnega likovnega centra v niz mikrookolij, v katerih se prepletajo slike, grafike, risbe, stenske poslikave, tapete in kiparske konstrukcije.

GLEDALIŠČE GLEJ

1., 3. in 5. 12. ob 19. uri

STARCI

Avtorja Tin Grabnar in Hana Vodeb se srečujeta s starostniki najrazličnejših ozadij. Z odpiranjem spominov, pripovedovanjem zgodb in povezovanjem ter s filmskimi posnetki in dokumentarnim gledališčem nastaja skupnost Starcev.

7. in 8. 12. ob 20. uri

TLORIS ZA REVOLUCIJO, dokumentarni performans

Avtor: Mark Požlep

Performans je Mark Požlep prvič uprizoril leta 2017 v New Yorku, ko je s kanujem obkrožil tamkajšnji otok Manhattan, v novem projektu pa nadaljuje pot po raziskovanju jugoslovanske nostalgije in neizprosno riše tloris za neko drugo revolucijo.

DRUŠTVO ŠKUC

24. 11.–2. 12., Kinodvor, Slovenska kinoteka

34. FESTIVAL LGBT FILMA

Najstarejši LGBT filmski festival v Evropi, letos že 34. edicija.

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

27. 11. ob 18. uri

ŽOGICA MAROGICA, lutkotečna predstava, 4+

Režiser: Jože Pengov, režiser osvežitve: Brane Vižintin

Žogica Marogica je preživela številne ustvarjalne, modne in modernistične tokove razvoja lutkovne umetnosti, saj je v svoji prvotni podobi doživela že več kot 1.500 ponovitev. V okviru praznovanja 70. obletnice LGL.

NARODNA GALERIJA

2. 12. od 10. do 18. ure

Španski dan v Narodni galeriji

Zaključni dogodek v Evropskem letu kulturne dediščine: vodstvo po stalni zbirki, ustvarjalna delavnica za otroke, flamenko. Vstop prost.

TA VESELI DAN KULTURE

3. 12.

Ob obletnici rojstva Franceta Prešerna vabljeni k brezplačnemu obisku kulturnih ustanov!

KINODVOR

3.–9. 12.

15. Mednarodni festival animiranega filma **Animatika** bo v Kinodvor in Slovensko kinoteko prinesel najboljše animirane filme z vsega sveta. Po festivalu pa na spored prihajajo slovenski dokumentarci *Poj mi pesem*, ki sledi umetniškemu razvoju Vlada Kreslina, ter filma *Tatiči* in *Tisti čas leta*.

CENTER KULTURE ŠPANSKI BORCI

4. 12. ob 20. uri

ZDAJ, PREDEN OSTARIMO / VŠEČKI, plesni predstavi

V prvi predstavi avtor ob glasbi Ryuichija Sakamote razmišlja o staranju in minevanju, v drugi pa o popularnem fenomenu Youtuba.

SNG DRAMA LJUBLJANA

7. 12. ob 20. uri, premiera

Stephen Karam: LJUDJE

Režija: Nina Šorak

8. 12. ob 20. uri, premiera

Ivo Svetina: V IMENU MATERE

Režija: Ivica Buljan